

Turun yliopisto
University of Turku

AINEETTOMAAN OMAISUUTEEN LIITTYVÄ HAITALLINEN VEROKILPAILU JA SEN TORJUMINEN

Yritysjuridiikan
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Ilona Ojala

Ohjaaja:
Professori Reijo Knuutinen

16.9.2018
Turku

Turun kauppakorkeakoulu • Turku School of Economics

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

The originality of this thesis has been checked in accordance with the University of Turku quality assurance system using the Turnitin OriginalityCheck service.

TIIVISTELMÄ

☐	Kandidaatintutkielma
☒	Pro gradu -tutkielma
☐	Lisensiaatintutkielma
☐	Väitöskirja

Oppiaine	Yritysjuridiikka	Päivämäärä	16.9.2018
Tekijä	Ilona Ojala	Matrikelnumero	506692
		Sivumäärä	77
Otsikko	Aineettomaan omaisuuteen liittyvä haitallinen verokilpailu ja sen torjuminen		
Ohjaaja	Professori Reijo Knuutinen		

Tiivistelmä

Globalisaatio ja talouden yhtenäistyminen ovat luoneet täysin uudet puitteet niin verokilpailulle kuin monikansallisten yhtiöiden verosuunnittelullekin. Verokilpailun positiivisina vaikutuksina veroesteet pääoman liikkuvuuden tieltä ovat kadonneet, minkä myötä yritykset ovat pystyneet tehostamaan toimintojaan. Viime vuosikymmeninä huomio on kuitenkin kohdistunut entistä tiukemmin verokilpailun haitallisiin vaikutuksiin, sillä globalisaatio on aiheuttanut sen, että valtioiden harjoittamalla veropoliittikalla on yhä suuremmat vaikutukset myös muiden maiden verotukseen ja niiden saamiin verotuloihin. Etenkin EU-alueella verokilpailu on ollut kovaa, sillä yhteiset sisämarkkinat on luoneet otolliset puitteet monikansallisten yritysten verosuunnittelulle.

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, minkä takia aineeton omaisuus on ollut niin houkutteleva kohde haitalliselle verokilpailulle sekä miksi ja millä tavoin haitalliseen verokilpailuun on pitänyt puuttua. Haitallinen verokilpailu on noussut yhä keskeisemmäksi puheenaiheeksi, sillä OECD:n ja G20-maiden vuonna 2013 aloittaman BEPS-hankkeen avulla pyritään estämään monikansallisten yritysten keinotekoinen voittojen siirto ja veropohjan rapautuminen.

Tutkielma on vero-oikeudellinen ja tutkimuksen metodi on pääsääntöisesti oikeuspoliittinen, sillä tutkimuksen keskiössä on muutoksen alla oleva ilmiö. Tärkeimpiä lähteitä tälle gradutyölle ovat OECD:n julkaisemat raportit ja ohjeet, EU-direktiivit ja -sopimukset sekä ajankohtaiset julkaisut ja tutkimukset aiheeseen liittyen. Tutkielman perusteella voidaan sanoa, että puutteellinen ohjeistus aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa, yhteisten sisämarkkinoiden 28 eri verotusjärjestelmää ja tätä hyödyntävä monikansallisten yritysten aggressiivinen verosuunnittelu ovat johtaneet jäsenvaltioiden välillä käytävään haitalliseen verokilpailuun. Yhdessä nämä ovat johtaneet veropohjan rapautumiseen, kun verotulot ovat kohdistuneet väärille tahoille tai tuloja ei ole verotettu ollenkaan. Tähän vastaaminen on puolestaan vaatinut toimia haitallisen verokilpailun torjumiseksi niin OECD:ltä, EU:lta kuin yksittäisiltä jäsenvaltioitakin.

Asiasanat	haitallinen verokilpailu, aineeton omaisuus, BEPS
Muita tietoja	-

Sisällysluettelo

LYHENNELUETTELO	7
1 JOHDANTO	8
1.1 TUTKIMUSAIHEEN TAUSTA JA TUTKIMUSONGELMA	8
1.2 KÄYTETTÄVÄ METODI JA KESKEISIMMÄT LÄHTEET	10
1.3 TUTKIELMAN RAKENNE	11
2 AINEETON OMAISUUS VEROKILPAILUN KOHTEENA	13
2.1 AINEETON OMAISUUS	13
2.2 AINEETTOMAN OMAISUUDEN SIIRTOHINNOITTELU	15
2.2.1 KAUPPA	17
2.2.2 LISENSOINTI	19
2.3 EU-DIREKTIIVEISTÄ JA SOPIMUKSISTA VAPAAN LIIKKUVUUDEN TURVAAMISEKSI	21
2.3.1 KORKO-ROJALTIIDIREKTIIVI	23
2.3.2 EMO-TYTÄRYHTIÖDIREKTIIVI	23
2.3.3 YRITYSJÄRJESTELYDIREKTIIVI	25
2.3.4 ARBITRAATIOSOPIMUS	25
2.4 AINEETON OMAISUUS TÄRKEÄ OSA YRITYSTEN ARVOA	26
3 VEROKILPAILUN KEINOT	29
3.1 YLEISTÄ	29
3.2 YHTEISÖVEROKANTA	32
3.3 PATENTTIBOKSEISTA	35
3.4 VALTIONTUKI JA YLEISET TOIMENPITEET	37
4 HAITALLINEN VEROKILPAILU	44
4.1 HAITALLISEN VEROKILPAILUN TAUSTA	44
4.2 HAITALLISEN VEROKILPAILUN OMINAISPIIRTEET JA TUNNISTAMINEN	45
4.3 HAITALLISEN VEROKILPAILUN SEURAUKSET	48
4.4 HAITALLINEN VEROKILPAILU EU:SSA	50
5 TOIMET HAITALLISTA VEROKILPAILUA VASTAAN	53
5.1 BEPS – <i>BASE EROSION AND PROFIT SHIFTING</i>	53
5.2 BEPS JA AINEETON OMAISUUS	56
5.3 EU:N TOIMET HAITALLISTA VEROKILPAILUA VASTAAN SEKÄ BEPS-HANKKEEN IMPLEMENTOINNISTA	61
5.4 CCTB JA CCCTB –DIREKTIIVI - YHTEINEN JA YHDISTETTY YHTEISÖVEROPOHJA	64
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	69

LYHENNELUETTELO

BEPS	<i>Base Erosion and Profit Shifting</i>
EU	Euroopan Unioni
HE	Hallituksen esitys
KILA	Kirjanpitolautakunta
OECD	<i>The Organisation for Economic Co-operation and Development</i>
SEUT	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusaiheen tausta ja tutkimusongelma

Globalisaatio ja talouden yhtenäistyminen ovat luoneet täysin uudet puitteet niin verokilpailulle kuin monikansallisten yhtiöiden verosuunnittelullekin. Verokilpailun positiivisina vaikutuksina veroesteet pääoman liikkuvuuden tieltä ovat kadonneet ja näin yritykset ovat pystyneet tehostamaan toimintojaan. Lisäksi verokilpailu on luonut eräänlaisen katon verotukselle niin, ettei se nouse liian korkeaksi. Viime vuosikymmeninä huomio on kuitenkin kohdistunut entistä enemmän verokilpailun haitallisiin vaikutuksiin, sillä globalisaatio on aiheuttanut sen, että toisen valtion veropolitiikalla on yhä suuremmat vaikutukset myös muiden maiden verotukseen ja niiden saamiin verotuloihin.¹

Verokilpailu katsotaan haitalliseksi silloin, kun se vaikuttaa toisen maan veropolitiikkaan väärentämällä tämän veropohjaa, tai kun sen ensisijaiseksi tavoitteeksi voidaan katsoa monikansallisten yritysten houkuttelemisen alueelleen. Tämä voi johtaa veromenetyksiin muissa valtioissa ja veropohjan muovautumista niin, että verotuksen painopistealueet muuttuvat radikaalisti. Lisäksi se usein antaa joillekin yrityksille epäreilua ja ansaitsematonta kilpailuetua.²

Käyty verokilpailu on tiivistynyt yrityksiä aineettoman omaisuuden ympärille, sillä se on ollut helposti monikansallisten yrityksiä siirrettävissä ja ulkopuolisen tahon on ollut vaikeaa arvioida onko sen siirtohinnoittelussa käytetty markkinaehtoista hintaa. Aineettomasta on tullut yksi suuryhtiöiden tärkeimmistä kilpailutekijöistä, sillä patenteista, tavaramerkeistä ja erilaisista oikeuksista on tullut suuri osa yhtiöiden arvoa. Aineeton omaisuus ja markkinaehtoisesta hinnan määrittäminen etuyhteydessä olevien siirtohinnoittelutilanteissa onkin ollut suosittu tutkimuskohde, sillä tyhjentävää vastausta tälle on ollut melkein mahdotonta löytää.

Konsernien sisäiset, rajaat ylittävien liiketoimien hinnoittelukysymykset ovat tuloverotuksessa keskeisiä, sillä ne vaikuttavat siihen, mihin valtioon tulo kertyy ja missä valtiossa sitä voidaan näin ollen verottaa.³ Etuyhtiöiden välisissä liiketoimissa käytetty hinta vaikuttaa siis olennaisesti osapuolten verotettavan tulon tai tappion määrään. Siksi siirtohinnoittelu onkin ollut yksi keskeisimmistä ja ajankohtaisimmista kansainvälisen verotuksen kysymyksistä, sillä jopa yli 70 % maailman kaupasta arvioidaan tapahtuvan konsernien sisäisenä kaupankäyntinä⁴.

---

¹ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*.

² OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*.

³ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 17.

⁴ Jaakkola yms. 2012, s. 21.

Haitallinen verokilpailu on puolestaan noussut yhä keskeisemmäksi puheenaiheeksi, sillä viime vuosikymmen aikana on tosissaan lähdetty taistelemaan tätä vastaan. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD ja G20-maat aloittivat vuonna 2013 BEPS nimisen hankkeen, jonka tarkoituksena on estää veropohjan rapautuminen ja monikansallisten yritysten keinotekoinen voittojen siirto valtiosta toiseen⁵. Nämä puolestaan asettavat yhdessä mielenkiintoisen tutkimusasetelman ja tutkimuskysymykset muodostuivat seuraavanlaisiksi:

1. Minkä takia aineeton omaisuus on ollut houkutteleva kohde verokilpailulle?
2. Millä tavoin verokilpailua on käyty ja millä tavoin sitä pidetään haitallisena?
3. Miten haitallista verokilpailua pyritään torjumaan?

Lisäksi tutkielmassa pyritään saamaan vastaus seuraaviin osakysymyksiin:

- Miksi EU on toiminut pelikenttänä verokilpailulle?
- Mikä on BEPS ja mikä sen tarkoitus on?

Tässä pro gradu –tutkielmassa on siis tarkoitus perehtyä tarkemmin aineettomaan omaisuuteen, siihen liittyvään haitalliseen verokilpailuun sekä siihen, millä tavoin haitallista verokilpailua vastaan taistellaan. Tutkielma on rajattu käsittelemään verokilpailua Euroopan alueella ja esimerkkien avulla nostetaan esille sellaisia valtioita, joissa verokilpailu on ollut kovaa ja joissa verokilpailu on kohdistunut juuri yritysten aineettomaan omaisuuteen. Tarkoituksena ei ole tutkia niin sanottuja veroparatiiseja, vaan sellaisia valtioita, joiden efektiivinen verotuksen taso laskee verokannustimien jälkeen lähelle veroparatiisien tasoa. Tutkimuksessa ei myöskään oteta selvää, miten uusia säännöksiä ja normeja on kansallisella tasolla lähdetty implementoimaan osaksi lainsäädäntöä, vaan tarkastellaan, miten BEPS-hanke velvoittaa OECD:n jäsenvaltioita ja miten EU on ottanut hankkeen osaksi taisteluaan haitallista verokilpailua vastaan.

Tutkimusongelma on ajankohtainen, sillä niin kuin edellä jo mainittiin, yli 70 % maailmankaupasta on arvioitu tapahtuvan konsernien sisäisenä kaupankäyntinä ja yhä useampi valtio on pyrkinyt houkuttelemaan monikansallisia yrityksiä alueelleen veroeduin ja erilaisin räätälöidyin sopimuksin. Tämä on johtanut tarpeeseen puuttua sellaisiin haitallisiin toimiin, joiden katsotaan rapauttavan veropohjaa ja luovan veromenetyksiä valtioille. Tämä on vaatinut toimenpiteitä aina EU-tasolta asti, sillä on katsottu, etteivät jäsenvaltiot pysty yksin taistelemaan haitallista verokilpailua vastaan⁶. BEPS-hanke on aiheuttanut kiivasta keskustelua, ja sen implementointi osaksi kansallista lainsäädäntöä ei ole sujunut ongelmitta: se on haastavaa saada implementoitua kaikkia miellyttävällä tavalla ja niin, ettei loukattaisi jäsenvaltioiden suvereniteettia päättää omasta veropolitiikastaan itsenäisesti.

---

⁵ OECD: About BEPS 2018.

⁶ COM(2016) 685 lopullinen.

Siirtohinnoittelu on saanut paljon huomiota eri tutkimuskentillä ja sitä on lähestytty erilaisista näkökulmista. Niin aineettoman omaisuuden, palveluiden sekä rahoituksen siirtohinnoitteluun liittyen on tehty paljon gradutöitä ja väitöskirjoja⁷. Myös verotuksen ja aineettoman omaisuuden vaikutuksesta yhtiöiden sijaintipäätöksiin on tehty tutkimustyötä⁸. Aineettomaan liittyvää ongelmaa, verokannustimia ja BEPS-hankkeen tuomia muutoksia on käsitelty paljon ajankohtaisissa veroaiheisissa julkaisuissa. Uudet ohjeistukset ja säännöt luovat velvoitteita niin valtioiden toimintamalleihin, kuin myös monikansallisten yritysten dokumentaatiovaatimuksiin. OECD:n julkaistuja sekä raportteja hankkeen implementoinnin vaiheista seurataan aktiivisesti ja niistä uutisoidaan⁹.

1.2 Käytettävä metodi ja keskeisimmät lähteet

Oikeustiedettä tutkiessa olennaisimpia metodeja ovat lainopillinen eli oikeusdogmaattinen tutkimus, oikeuspoliittinen tutkimus ja oikeusvertaileva tutkimus. Lainopillisessa tutkimuksessa käydään läpi voimassa olevien oikeussääntöjen sisältöä selvittämällä ja systematisoimalla sitä, eli jäsennellään voimassa olevaa oikeudellista informaatiota hallittavaan muotoon. Oikeuspoliittisessa tutkimuksessa voidaan taas tutkia muutoksen alla olevaa ilmiötä ja selvittää esimerkiksi, millä tavoin valtioiden tulisi uutta säännöstä tulkita tai arvioida, mitä mahdollisia vaikutuksia sillä tulee olemaan. Oikeusvertailevassa tutkimuksessa voidaan puolestaan vertailla esimerkiksi kahden eri valtion välisiä lainsäädännön eroja tai jotain lainsäädäntöä ennen tai jälkeen jonkin muutoksen. On huomattava, että näitä kaikkia metodeja voidaan käyttää hyödyksi samassa tutkielmassa, ja usein, vaikka päämetodina halutaan käyttää vain yhtä näistä, tuetaan tutkimustyötä myös muiden metodien avulla.

Tässä gradutyössä on tarkoitus tarkastella aineettomaan omaisuuteen liittyvää haitallista verokilpailua ja siihen kohdistuvaa kiristynyttä sääntelyä. Tässä tutkielmassa voidaan nähdä oikeuspoliittisia piirteitä, sillä tutkimuksen keskiössä on muutoksen alla oleva ilmiö, eli haitallisen verokilpailun kitkeminen ja veropohjan rapautumisen estäminen kiristyvän sääntelyn avulla. Kaikkia muutoksia ei siis ole vielä saatu implementoitua osaksi kansallista lainsäädäntöä, jolloin niillä ei vielä ole voimassa olevaa oikeudellista informaation statusta. Tällöin niitä on tulkittava oikeuspoliittisesta näkökulmasta. Lainopilliset menetelmät puolestaan korostuvat, kun selvitetään määritelmää aineettomalle

⁷ Esimerkiksi Katriina Pankakoski (2018) on väitöskirjassaan *Tavaramerkin Siirtohinnoittelu* tutkinut tavaramerkin arvostamiseen liittyvää ongelmallisuutta siirtohinnoittelutilanteissa.

⁸ Tätä ovat tutkineet muun muassa Matthias Dischenger ja Nadine Riedel (2008) työssään *Corporate Taxes and the Location of Intangible Assets Within Multinational Firms*.

⁹ Helpoiten OECD:n BEPS-hanketta, siihen liittyvää uutisointia ja raportteja pystyy seuraamaan OECD:n nettisivuilta, johon kerätään kootusti aiheeseen liittyviä uusia uutisia ja raportteja (<http://www.oecd.org/ctp/beps-actions.htm>). OECD:n BEPS-hankkeeseen liittyvät raportit ja julkaisut ovat tämän gradutyön keskeisimpiä lähteitä.

omaisuudelle ja käytäessä läpi jo voimassa olevia säännöksiä oikeussääntöjen sisältöä selvittäen ja systematisoiden. Tällöin jäsenmaitaan voivassa olevaa oikeudellista informaatioita ja oikeutta hallittavaan muotoon. Oikeusvertailevaa metodologiaa sivutaan käydessä uuden ohjeistuksen tuomia muutoksia etenkin aineettoman omaisuuden osalta, mutta tarkoituksena ei ole korostaa tätä näkökulmaa tarkemmin.

Oikeuslähteinä tässä työssä korostuu EU-oikeus ja OECD:n luomat ohjeistukset ja suositukset. EU:lla on oikeus luoda jäsenmaitaan sitovia säännöksiä, asetuksia ja direktiivejä, joita tässä tutkielmassa selvitetään ja käytetään apuna tutkittaessa jäsenvaltioita sitovia säännöksiä. Lisäksi EU:n julkaisemat uudet direktiiviehdotukset nousevat suureen rooliin viimeisessä pääluvussa. OECD:n tehtävänä on puolestaan tuottaa jäsenmailleen ohjaavia normeja ja toimintasuosituksia, joita puolestaan sen jäsenmaat ovat sitoutuneet noudattamaan. Niinpä OECD:n luomat raportit ja niissä käytetyt määritelmät luovat perustellun lähteen tälle gradutyölle. Lisäksi ajankohtaiset artikkelit ja tutkimukset aiheesta tukevat tätä gradutyötä. Oikeuskirjallisuutta on lisäksi käytetty apuna, mutta koska näissäkin teoksissa suuri osa sisällöstä perustuu johonkin säännökseen, lakiin tai muuhun velvoittavaan oikeuslähteeseen, on oikeuskirjallisuuteen pyritty viittaamaan silloin, kun niitä on käytetty apuna jonkin säännöksen systematisoinnissa tai tulkinnassa.

1.3 Tutkielman rakenne

Tämä gradutyö koostuu neljästä pääluvusta, jotka tiivistyvät tutkimusongelman ympärille. Ensimmäisessä pääluvussa tarkastellaan aineetonta omaisuutta vero-oikeudellisena ongelmana. Markkinaehtoisen hinnan määrittelyn ongelmallisuus on ollut nimittäin yksi suurimmista syistä veropohjan rapautumiselle. Näin ollen ensimmäisessä luvussa etsitään määritelmää aineettomalle omaisuudelle sekä tutkitaan, mikä on tehnyt siitä niin houkuttelevan kohteen verokilpailulle sekä luonut siitä verosuunnittelun välineen monikansallisille yrityksille. Lisäksi tässä luvussa otetaan katsaus EU-oikeuteen ja tutkitaan EU:n luomia säännöksiä ja direktiivejä, joilla on helpotettu konserniyhtiöiden toimintaa yli rajojen ja näin yritetty saada ne samaan asemaan sellaisten yritysten kanssa, jotka toimivat vain yhden valtion rajojen sisällä. Tämä on tärkeää huomioida, sillä juuri nämä helpotukset ovat mahdollistaneet monikansallisten verosuunnittelua alueella.

Toisessa pääluvussa tutustutaan tarkemmin keinoihin, joilla verokilpailua on harjoitettu. Kyseisessä luvussa tutustutaan niin patenttibokseihin, yhteisöverokantaan sekä valtiontukeen. Kolmannessa pääluvussa tarkastellaan haitallista verokilpailua, tutkitaan, mikä on ominaista haitalliselle verokilpailulle ja miksi se on haitallista. Tarkoituksena on saada käsitys siitä, minkä takia haitallinen verokilpailu on niin haitallista, eli mitkä sen seuraukset ovat, ja miksi siihen on ollut niin tärkeää puuttua.

Viimeisessä pääluvussa on tarkoitus käydä läpi niitä toimia, joilla haitallista verokilpailua yritetään torjua. Luvussa tarkastellaan tarkemmin OECD:n BEPS-hanketta ja sen tavoitteita sekä EU:n toimia haitallista verokilpailua vastaan. BEPS-hanketta tarkastellaan lähemmin aineettoman omaisuuden osalta ja tarkoituksena on tutkia, miten aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun ongelmallisuutta on yritetty ratkaista. Omaksi luvukseksi tämä on nostettu sen vuoksi, että aineeton omaisuus on tämän tutkielman osalta yksi keskeisimmistä tekijöistä, jonka takia siihen liittyviä muutoksia on perusteltua käsitellä yksityiskohtaisemmin.

2 AINEETON OMAISUUS VEROKILPAILUN KOHTEENA

2.1 Aineeton omaisuus

Aineeton omaisuus on ollut vero-oikeudellisesti ongelmallinen, sillä lähtökohtaisesti jos sen arvostaminen on vaikeaa ja lisäksi sille on ollut haastavaa löytää riittävän tarkkaa määritelmää. Sen osalta on ollut puutteita OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa, eikä myöskään Suomen tämän hetkinen lainsäädäntö sisällä tarkkaa määritelmää, joka koskisi erityisesti siirtohinnoittelutilanteisiin tarkoitettua aineetonta omaisuutta. Aineettoman omaisuuden määritelmä on kuitenkin keskeisessä roolissa haitallisen verokilpailun näkökulmasta, sillä juuri puutteelliset ohjeet aineettoman omaisuuden määrittämiseen on mahdollistanut voittojen siirron valtioista toiseen ja toisaalta ajaneet valtiot haitalliseen verokilpailuun keskenään. Näin ollen tutkielman kannalta on tärkeää selvittää, miten aineetonta omaisuutta on määritelty muun muassa voimassa olevassa lainsäädännössä, hallitusten esityksissä tai, mitä aineeton omaisuus esimerkiksi Verohallinnon käsityksen mukaan on.

Hallituksen esityksessä¹⁰, joka koskee vuonna 2007 voimaantulleita siirtohinnoittelusäännöksiä, esitetään lyhyt esimerkinomainen lista niistä omaisuuseristä, joiden katsotaan luettaviksi aineettomiin omaisuuksiin. Näitä ovat patentti, osaaminen, tavaramerkki, asiakasluettelo ja jakelukanava. Tämän perusteella Suomen siirtohinnoittelusäännöksiä tulokinta aineettomista on ollut erittäin suppeaa ja ne ovat jättäneet huomiotta kokonaan sellaisen omaisuuden, joka on vaikeasti ulkopuolisen tahon määriteltävissä. Tätä ei ole edes yritetty avata jollain tasolla tyhjentävämmin. Hallituksen esitys on vuodelta 2006, joten se on julkaistu ennen BEPS-hanketta. Tämän vuoksi voidaan ymmärtää, miksi aineettoman omaisuuden määrittämiseen ei ole tässä kiinnitetty tarkempaa huomiota.

Kirjanpitolaisissa puolestaan aktivoivan hankintamenon omaavaksi aineettomaksi omaisuudeksi katsotaan vastikkeellisesti hankitut toimiluvat, patentit, lisenssit, tavaramerkit sekä muut vastaavat oikeudet.¹¹ Tämän lisäksi suomalaisten julkisesti listattujen yhtiöiden on tullut julkistaa tilinpäätöksensä kansainvälisessä IAS/IFRS-standardien mukaisessa muodossa. IAS 38 mukaan aineeton hyödyke on yksilöitävissä oleva, ei-moneaarinen omaisuuserä, jolla ei ole aineellista olomuotoa. Lisäksi omaisuuserä on erotettavissa yhteisöstä esimerkiksi myymällä, vuokraamalla tai siirtämällä.¹²

Kun aineettoman omaisuuden määritelmää tarkastellaan kirjanpitolainsäädännön ja standardien näkökulmasta, sen ongelmana on myöskin näiden määritelmien suppeus: varovaisuuden perusperiaatteet estävät tunnistamasta yrityksen taseessa monia aineettoman

¹⁰ HE 107/2006.

¹¹ Kirjanpitolaki (1336/1997) 5:5a §.

¹² KILA 1997/1339 § 6.

omaisuuden eriä, joilla kuitenkin saattaisi olla siirtohinnoittelukontekstissa merkittävä arvo. Aineettoman omaisuuden määritelmään ei siis ainakaan näiden lakien piiristä ole mahdollista saada tyhjentävää vastausta.

Verohallinto on julkaissut vuonna 2007 toistaiseksi voimassa olevan ohjeen, jossa ohjeistetaan siirtohinnoittelun dokumentointiin sekä on tulkittu siirtohinnoittelun käytännön seikkoihin vaikuttavia asioita. Ohjeissa on siis myös määritelty Verohallinto tulkinta aineettomasta omaisuudesta. Ohjeistuksen mukaan sillä tarkoitetaan laajasti kaikkea arvoa tuottavaa omaisuutta, joka ei ole fyysistä tai rahoitukseen liittyvää omaisuutta, ja joka voi syntyä esimerkiksi tutkimus- tai tuotekehitystoiminnassa, valmistustoiminnassa sekä myynti- ja markkinointitoiminnassa. Tyypilliseen aineettomaan omaisuuteen lukeutuu muun muassa patentit, tavaramerkit, tekijänoikeudet, liikenimet, mallioikeudet, tietotaito eli ”know-how” ja liikesalaisuudet. Kaikki aineeton omaisuus ei ole Verohallinnon mukaan rekisteröitävissä eikä sitä kaikkea kirjata yhtiön taseeseen.¹³ Verohallinnon tulkinta aineettomasta omaisuudesta on siis huomattavasti tyhjentävämpi.

Kun tarkastellaan Verohallinnon tekemää tulkintaa aineettomasta omaisuudesta, on vaarana se, että aineettoman omaisuuden määritelmä menee jopa liian tiukaksi: Verohallinnon tarkoitus on tulkita lakia ja säännöksiä niin, että veropohja jäisi mahdollisimman laajaksi ja Verohallinnolla olisi näin parempi mahdollisuus puuttua etuyhteydessä toimivien yhtiöiden transaktioihin. Monikansallisten yhtiöiden tulee siis olla tarkkana, ettei niiden sisäiseen kaupan käyntiin puututa ankarammin kuin toisistaan riippumattomien osapuolten väliseen kauppaan. Tähän ongelmallisuuteen, eli määritelmän liian laveaan tai tiukkaan tulkintaan, viitataan myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa¹⁴.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa aineetonta omaisuutta käsitellään *intangible*-termillä. OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa tunnistetaan aineettoman omaisuuden määrittämisen haasteellisuus, sillä määritelmä ei voi olla liian laava eikä liian tiukka. Jos määritelmä on liian kapea, sen ulkopuolelle jääviä omaisuuseriä voidaan siirtää ja käyttää ilman kompensatiota, vaikka niin tehtäisiin riippumattomien osapuolten välillä. Juuri epäselvät tulkintatilanteet aineettoman omaisuuden määritelmästä, ja siitä, missä siihen liittyvä arvo on luotu, ovat mahdollistaneet aineettoman omaisuuden siirtämisen alle markkinahinnan tai jopa kokonaan ilman kompensatiota valtioihin, jotka eivät välttämättä ole ottaneet osaa omaisuuden arvonluontiin. Tämä johtaa veropohjan rapautumiseen niissä valtioissa, jossa arvo on oikeasti luotu¹⁵. Liian tiukassa määritelmässä kiistanalaiseksi puolestaan nousisi se, että miksi etuyhteydessä olevien yhtiöiden välillä kyseinen transaktio vaatisi kompensation, kun sitä ei välttämättä vaadittaisi edes toisistaan

---

¹³ Ks. Verohallinto, Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu.

¹⁴ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*.

¹⁵ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 34.

riippumattomien yhtiöiden välillä.¹⁶ Kulusta keskitietä näiden kahden välillä on ollut erittäin haasteellista löytää.

OECD on siirtohinnoitteluohjeissaan määritellyt aineettoman omaisuuden sellaiseksi, mikä ei ole laskettavissa aineelliseksi tai rahoitukselliseksi omaisuudeksi, mutta se on kuitenkin omistettavissa ja kontrolloitavissa esimerkiksi markkinointi käyttöön. Lisäksi luovutettaessa kahden riippumattoman yhtiön välillä siitä maksettaisiin sopiva kompensatio. OECD:n mukaan aineettoman omaisuuden määräytyy aina tapauskohtaisesti ja sen määrittämisessä kannattaa keskittyä siihen, mitä tehtäisiin kahden toisistaan riippumattoman osapuolen välillä sen sijaan, että etsittäisiin tarkkaa määritelmää lakipykälästä.¹⁷

Näiden perusteella voidaan tulkita, että pelkästään laista ei löydy aineettomalle omaisuudelle tarpeeksi kattavaa määritelmää. Myös OECD huomauttaa ohjeissaan, että sellainen erä joka olisi tärkeää ottaa huomioon siirtohinnoittelun näkökulmasta, ei välttämättä ole edes tunnistettavissa oleva erä kirjanpitolain näkökulmasta. Etsittäessä siis määritelmää aineettomalle omaisuudelle, on tärkeää ottaa huomioon tilanne, jossa sitä käytetään. Haitallisen verokilpailu kannalta aineettoman omaisuuden oikeanlainen määrittäminen on äärimmäisen tärkeää, jotta voidaan ehkäistä siirtohinnoitteluun liittyvää virheellisyttä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että siirtohinnoitteluun käytettävät ohjeet olisivat niin kattavat, että virheellisyys pelkästään ohjeiden puutteellisuuden takia jäisi mahdollisimman pieneksi.

2.2 Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu

OECD:n jäsenvaltiot ovat sitoutuneet noudattamaan OECD:n luomia ohjeita ja velvoitteita, joten OECD:n luomat siirtohinnoitteluohjeet luovat pohjan hyväksyttävälle siirtohinnoittelutoimille myös aineettoman omaisuuden osalta. Lisäksi aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelusta on säädetty OECD:n malliverosopimuksen artiklassa 9. Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan sitä hintaa, jota toisilleen etuyhteydessä olevat yritykset käyttävät välisessään kaupanteossa. Etuyhteydessä toisiinsa olevat yritykset voivat ostaa toisiltaan palveluita, tavaraa tai aineetonta omaisuutta. Vaikka kyse on siis teoriassa näin yksinkertaisesta asiasta, käytännön toteutus oikein etenkin aineettoman omaisuuden osalta on erittäin haastavaa.

Aineettomien oikeuksien siirtohinnoittelu on ollut ongelmallista sen takia, että suositukset, joita markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa on käytetty, eivät ole olleet riittävän

¹⁶ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 67.

¹⁷ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 67.

tarkkoja, eikä OECD:n vanhoista siirtohinnoitteluohteista ole käynyt selvästi ilmi sitä tekijää, joka vaikuttaa olennaisesti siirtohintaan. Epäselvät tulkintatilanteet ovat mahdollistaneet markkinaehtoperiaatteen vastaisen voitonsiirron. Tämä on puolestaan johtanut veropohjan rapautumiseen niissä valtioissa, joissa aineettoman omaisuuden arvo on todellisuudessa luotu.¹⁸ OECD:n siirtohinnoitteluohteisiin onkin tehty suuria muutoksia BEPS-hankkeen implementoinnin myötä. Haitalliseen verokilpailuun ja ohjeistukseen tehtyihin muutoksiin palataan tarkemmin myöhemmissä luvuissa.

Siirtohinnoittelulla on suuri merkitys eri konserniyhtiöiden verotettavan tulon tasoon eri valtioissa, ja näin ollen myös sen efektiiviseen veroasteeseen, sillä verotettavan tulon tai tappion määrään vaikuttaa olennaisesti osapuolten keskinäisissä liiketoimissa käytetty hinta. Markkinavoimat eivät nimittäin vaikuta samalla tavalla etuyhteydessä toisiinsa olevien yhtiöiden välisiin hinnoittelutilanteisiin, jonka takia siirtohintaa saattaa poiketa hinnoittelusta, joka tapahtuu toisistaan riippumattomien yritysten välillä. Näin ollen osapuolille saattaa kertyä sellaista tuloa tai tappiota, jota ei välttämättä olisi kertynyt tilanteessa, jossa osapuolina olisi toimineet toisistaan riippumattomat yritykset. Tällä on siis suuri vaikutus valtioiden saamiin verotuloihin.¹⁹

Aineeton omaisuus ja sen siirtohinnoitteluun liittyvät kysymykset nousevat esiin joko aineettomien oikeuksien kaupan tai lisensoinnin yhteydessä. Kaupalla tarkoitetaan aineettoman oikeuden luopumisesta kokonaan. Kun etuyhteydessä keskenään olevien yritysten välillä tapahtuu aineettoman oikeuden luovutus ja käyttöoikeus, on sen siirrossa käytettävä markkinaehtoista hintaa. Ongelmaksi kuitenkin muodostuu aineettomien oikeuksien arvostaminen: usein niiden arvo perustuu juuri oikeuden uniikkiin luonteeseen, jolloin riittävän vertailukelpoista kohdetta ei käytännössä ole edes olemassa. Tästä syystä on vaikeaa arvioida onko markkinaehtoista hintaa käytetty.²⁰

Edellisessä luvussa todettiin, että tyhjentävää vastausta aineettomalle omaisuudelle on käytännössä mahdotonta antaa. OECD:n siirtohinnoitteluohteissa verotuksen ja siirtohinnoittelun kannalta relevanteiksi aineettoman omaisuuden eriksi voidaan kuitenkin katsoa seuraavat kuusi ryhmää:

- Patenti
- Know-how ja kauppasalaisuudet
- Tavaramerkki, tuotenimi ja brändi
- Sopimukset ja valtion myöntämät lisenssit
- Muut lisenssit
- Goodwill

¹⁸ Pankakoski 2016, s. 186. Siirtohinnoitteluohteiden puutteellisuudesta lisäksi ks. Pankakoski 2015.

¹⁹ Myrsky 2013, s. 403.

²⁰ Raunio – Karjalainen 2018, s. 222.

Tärkeintä on tunnistaa ne aineettoman omaisuuden erät, joiden siirtämisestä tulisi maksaa markkinaehtoinen korvaus niin toisistaan etuyhteydessä olvien yrityksien välillä kuin riippumattomienkin osapuolten välillä. Aineettomat oikeudet voidaan OECD:n siirtohinnoittelu ohjeiden mukaan jakaa kaupallisiin aineettomiin oikeuksiin ja markkinointiin liittyviin aineettomiin oikeuksiin²¹, ”pehmeään” (*eng. soft*) tai ”kovaan” (*eng. hard*) aineettomaan omaisuuteen sekä rutiininomaisiin ja rutiinittomiin. Ohjeissa kuitenkin korostetaan, että vaikka tällaista jaottelua voidaan käyttää hyväksi esimerkiksi siirtohinnoittelun dokumentaatiossa, ei jaottelu saisi vaikuttaa siihen, miten aineetonta omaisuutta lähestytään, kun pohditaan siirtohinnoittelun markkinaehtoisuutta.²² Seuraavaksi käydään läpi aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun käytännössä.

2.2.1 Kauppa

Aineettoman oikeuden kauppaan etuyhteyksyritystilanteissa saattaa olla monia syitä. Tämän tutkielman kannalta relevantein syy kauppaan on yhtiön strateginen valinta keskittää aineettomien oikeuksien omistaminen yhteen yhtiöön ja niin kuin edellä on jo todettu, keskittäminen tapahtuu usein juuri veroedullisimpiin valtioihin. Keskittämisellä on kuitenkin muitakin strategisia etuja, kuten esimerkiksi oikeuksien kontrolloinnin ja hyödyntämisen tehokkuus, kun aineeton omaisuus siirretään yhden yhtiön omistukseen. Aineettoman omaisuuden voi myydä tai luovuttaa vain sen juridinen omistaja.²³

Aineettoman omaisuuden kaupassa törmätään kuitenkin aina arvostamisen ongelmaan. Niin kuin edellä on jo todettu, niiden arvo perustuu usein juuri omaisuuden uniikkiin luonteeseen, jolloin vertailukohteiden löytäminen on erittäin vaikeaa ja usein jopa mahdotonta. Tämän takia arvostaminen saattaa edellyttää hyvinkin monimutkaisten arvostusmenetelmien käyttöä. Karjalaisen ja Raunion mukaan yleisimmät ja käytetyimmät arvostusmenetelmät ovat:

- Kustannusperusteinen hinnanmääritys
- Markkinaperusteinen hinnanmääritys
- Tulospäristeinen hinnanmääritys²⁴

Kustannusperusteisen hinnanmäärityksen lähtökohtana on, että arvo pystytään muodostamaan aineettoman oikeuden kehittämiseen käytettyjen kustannuksien perusteella.

²¹ Tämä jako on perinteisesti ajateltu siten, että tuotteen tai palvelun myyntiä edistävät aineeton omaisuus kuten tavaramerkit ja brändit voidaan markkinointiin liittyviksi aineettomaksi omaisuudeksi ja tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvä aineeton omaisuus kuten patentit ja mallit voidaan katsoa kaupalliseksi aineettomaksi omaisuudeksi. Ks. Tarkemmin Karjalainen – Raunio (2006) *Siirtohinnoittelu*, s. 167.

²² OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 252 – 253.

²³ Raunio – Karjalainen 2018, s. 233.

²⁴ Raunio – Karjalainen 2018, s. 234.

Nämä kustannukset on kuitenkin pystyttävä yksilöimään ja arvioimaan riittävän tarkasti esimerkiksi tietylle kustannuspaikalle kirjattujen kulujen avulla.²⁵ OECD huomauttaakin siirtohinnoitteluohjeessaan, että kustannukset harvoin heijastavat aineettomien oikeuksien oikeaa taloudellista arvoa, sillä ne eivät ota huomioon tulevaisuuden tuottoarvoa.²⁶ Tämä johtaa usein aineettoman oikeuden aliarvostukseen, eli aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu tapahtuu alle markkinaehtoisen hinnan. OECD onkin linjannut siirtohinnoitteluohjeissaan, että kustannusperusteista hinnanmäärittäystä aineettoman omaisuuden osalta tulisi käyttää erittäin harkiten ja useimmiten välttää kokonaan²⁷.

Raunio ja Karjalaisen kokemuksen mukaan kustannusperusteinen hinnoittelumenetelmä on kuitenkin ollut yksi yleisimmistä hinnoittelumenetelmistä. Tästä syystä ei ole ihme, että aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun on liittynyt niin paljon virheellisyttä. Kustannusperusteinen hinnanmäärittäminen on saattanut vaikuttaa yksinkertaiselta ja helpolta lähestymistavalta käsitellä niin ongelmallisia aineettomia. Mutkien suoristaminen tässä kohdin saa kuitenkin vain mutkan siirtymään toisten murheeksi: aineettoman omaisuuden siirtäminen valtiosta toiseen alle markkinaehtoisen hinnan on johtanut väisämättä veromenetyksiin valtioissa ja veropohjan rapautumiseen.

Markkinaperusteisessa hinnanmäärittäyksessä ulkopuolisten vastaavien transaktioiden identifioiminen ovat lähtökohtana hinnalle²⁸. OECD huomauttaa ohjeessaan, että tässä kohdin ongelmalliseksi muodostuu aineettoman usein uniikki luonne, eli vertailukelpoisen kohteen löytäminen markkinoilta saattaa muodostua erittäin haasteelliseksi. Näin ollen vertailuarvioita tehtäessä on huomioitava juuri kyseisen aineettoman arvoon vaikuttavat uniikit piirteet. Aineettoman omaisuuden arvoon voivat OECD:n mukaan vaikuttaa muun muassa yksinoikeus, lain tuoma suoja ja sen kesto, maantieteellinen rajallisuus, omaisuuden käyttöikä, omaisuuden kehityksen vaihe ja oikeus päivittää ja muokata oikeutta.²⁹ Nämä ovat myös tärkeitä tekijöitä mietittäessä markkinaehtoista hintaa aineettoman omaisuuden lisensoinnin yhteydessä.

Tulosperusteinen hinnanmäärittäminen puolestaan tarkoittaa, että aineettoman oikeuden arvo määritellään tulevaisuudessa saatavien nettotulojen nykyarvon perusteella. Tällöin on tärkeää arvioida oikeuden taloudellinen käyttöikä sekä siihen liittyvät tuotot ja kulut riittävän luotettavasti. On myös huomattava, että diskonttaustekijän valinta vaikuttaa usein merkittävästi lopputulokseen. Karjalaisen ja Raunio mukaan tällaisen hinnoittelupohjan käyttö tarkoittaa usein sitä, että kaupan kohteena on oikeus, joka on jo lisensoitu

²⁵ Raunio – Karjalainen 2018, s. 234.

²⁶ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 295.

²⁷ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 295.

²⁸ Raunio – Karjalainen 2018, s. 235.

²⁹ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 287 – 289.

yhdelle tai useammalle lisenssinsaajalle. Tällöin pystyy todennäköisesti arvioimaan siihen liittyviä tuotto-odotuksia sekä laskea sen todennäköinen taloudellinen käyttöikä, jota puolestaan voidaan käyttää siirtohinnan pohjana.³⁰ OECD:n siirtohinnoitteluohteessa huomautetaan, että aineettomia arvostaessa tulisi aina miettiä niiden tulevaisuudessa mahdollisesti tuottavia tuloja.³¹ Näin ollen tulospohjainen hinnoittelu tulisi aina huomioida miettiessä markkinaehtoista hintaa siirtohinnoille.

2.2.2 *Lisensointi*

Aineettoman omaisuuden lisensoinnissa on kyse käyttöoikeuden luovutuksesta ja se voidaan luovuttaa yhdelle tai useammalle lisenssinsaajalle samanaikaisesti. Tässäkin ongelmalliseksi muodostuu lisenssimaksun suuruuden määrittäminen. Lisenssimaksun suuruutta voidaan yrittää arvioida monin keinoin, ja se onkin usein useamman osatekijän summa. Käytännössä voidaan hyödyntää samanlaisia arvonnäytymiskeinoja kuin kaupan yhteydessä. Teoriassa hinnan määrittäminen on ”yksinkertaista”: Mitä vahvemman suojan kilpailijoita vastaan aineeton oikeus tarjoaa, sitä korkeampi pitäisi olla siihen liittyvä tulonodotus. Näin lisenssin arvoa voidaan vertailla muihin markkinoilla liikkuviin lisensseihin vertailutietojen avulla. Lisenssimaksun määräytyminen on kuitenkin usein usean osatekijän summa. Lisenssimaksun suuruuteen vaikuttaa samat tekijät kuin kaupan yhteydessä eli yksinoikeus, ajallinen ulottuvuus ja esimerkiksi suojan vahvuus.³²

OECD:n siirtohinnoitteluohteiden mukaan lisenssimaksuun tulisi lisäksi vaikuttaa siihen kohdistuvat tulonodotukset. Tällä tarkoitetaan sitä, että korkeampien tulonodotusten pitäisi vaikuttaa lisenssimaksua korottavasti heikompaa suojaa tarjoaviin lisenssijärjestelyihin verrattuna ja päinvastoin. Kun esimerkiksi tuotemerkin omistaja on tarkka lisenssoimansa tuotteen loukkaamattomuudesta, pitäisi tällaisen lisenssin myös olla arvokkaampi kuin sellaisen, jonka perusteella hyödynnetään tuotemerkkiä, jota ei pyritä suojaamaan oikeusteitse aktiivisesti.³³

Mikäli vertailutietojen avulla ei pystytä arvioimaan lisenssimaksun suuruutta riittävän tarkasti, on se määriteltävä jollain muulla menetelmällä. Hyödyksi voidaan käyttää samoja arvostusmenetelmiä kuin aineettoman omaisuuden kaupan yhteydessä tai sitä voidaan yrittää määrittää voitonjakamismenetelmän avulla. Tällöin lisenssin avulla saadut voitot tai säästöt jaetaan lisenssille antajan ja ottajan välillä.³⁴

³⁰ Raunio – Karjalainen 2018, s. 236.

³¹ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 291 – 290.

³² OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, s. 287 - 289. Ks. myös Raunio – Karjalainen 2018, s. 237.

³³ Raunio – Karjalainen 2018, s. 239.

³⁴ Raunio – Karjalainen 2018, s. 239.

Lisenssimaksun oikeansuuruinen määrittäminen on äärimmäisen tärkeää, jotta voidaan varmistua siitä, että toisissaan etuyhteydessä olevien yritysten välillä kulkevat rojalTIMAKSUT ovat markkinaehtoisia. RojalTIMAKSujen yli- tai aliarvostaminen voi vääristää yhtiöiden tulosta, ja näin vaikuttaa yhtiöiden verojen maksuun. RojalTIMAKSujen yliarvostaminen voi toimia keinona saada tulos mahdollisimman pieneksi valtiossa, jossa veroprosentti on korkea, ja suuremmaksi siellä, jossa veroprosentti on alhainen ja näin pienentää maksettavaksi tulevaa veron määrää. Tämä puolestaan merkitsee veromenetyksiä korkeamman veroprosentin maissa ja toisaalta lisää painetta alentaa yhteisöverokantaa tällaisissa valtioissa. RojalTIEN hyväksikäyttö monikansallisten yritysten verosuunnittelussa on lisäksi houkuttelevaa sen takia, että ne ovat Euroopassa vapautettu lähdeverosta korko-rojalTIDIREKTIIVIN nojalla.

Lisenssimaksun periminen voidaan pääsääntöisesti jakaa seuraavasti:

- Juokseva rojalTI
- KertarojalTI
- Etumaksu + juokseva rojalTI

Kun rojalTIA maksetaan jatkuvasti jollakin tietyllä maksuperusteella on kyse juoksevasta rojalTISTA. Myynnin prosenttiperusteisesti laskettava rojalTI on tyypillinen esimerkki juoksevasta rojalTISTA. Muun muassa tuotemerkkien käyttöoikeutta koskevissa järjestelyissä käytetään useasti tämän tyyppistä järjestelyä. KertarojalTI puolestaan tarkoittaa nimensä mukaisesti sitä, että se rojalTIMAKSUT katetaan kerralla koko sopimuksen ajalta. KertarojalTissa lisenssinsaaja kantaa riskin siitä, että aineettoman oikeuden avulla päästää odotettuihin tuottoihin, sillä varmuutta tästä ei ole.³⁵

Lisenssisopimuksessa voidaan myös sopia kiinteän etumaksun maksamisesta juoksevan rojalTIN lisäksi. Tilanteissa, joissa lisenssinsaaja saa alueellisen yksinoikeuden aineelliseen oikeuteen, maksetaan usein juoksevan rojalTIN lisäksi myös etumaksua. Näin on maksettu korvaus siitä, ettei lisensoija lisensoi aineetonta oikeutta sovitun alueen osalta muille.³⁶

Aineettoman omaisuuden lisensoinnin ja kaupan lisäksi, sitä voidaan järjestellä konsernin sisällä myös muin keinoin. Aineetonta omaisuutta voidaan järjestellä näiden kahden kombinaationa, yritysjärjestelyjen yhteydessä sekä franchise-toiminnassa. Tällaisten kombinaatioiden yhteydessä on tärkeää määrittää liiketoimeen sisältyvien aineettomien luonne ja tunnistaa, miten ne vaikuttavat arvon muodostumiseen ja millaisia taloudellisia vaikutuksia tällä voi olla. Erilaisten varallisuuserien tunnistaminen on tärkeää etenkin siksi, että voidaan määrittää tuleeko kombinaation osatekijät arvostaa erikseen vai kokonaisuutena. Lisäksi vertailuanalyysi on tärkeä osa siirtohintaanalyysiä: jos tässä saavutetaan päätelmä, että etuyhteystransaktioon sisältyvä aineeton omaisuus on arvokas ja ainutlaatuinen, niin tällöin vertailukohdetta ei ole. Tämä johtaa puolestaan siihen, että

³⁵ Raunio – Karjalainen 2018, s. 240.

³⁶ Raunio – Karjalainen 2018, s. 240.

aineeton omaisuus arvostetaan erikseen tähän soveltuvan siirtohinnoittelumenetelmän avulla. Jos taas tulkitaan, että kombinaatiot ovat osa kiinteää kokonaisuutta, tulee liike-toimi arvostaa yhtenäisenä kokonaisuutena.³⁷

Lähtökohtana tässäkin toimii markkinaehtoisuus: kaikkien liiketoimeen sisältyvien toimintojen, varallisuuden sekä muiden tekijöiden markkinaehtoisuus on pystyttävä osoittamaan. Kombinaatio nähdäänkin usein houkuttelevana kohteena määrittää kiinteä kertasumma varallisuuserien omistajille, mutta tällöin on usein vaarana, että yksi tai useampi kokonaisuuteen kuuluva varallisuuserä on arvostettu vastoin markkinaehtoperiaatetta. Tällöin onkin entistä tärkeämpää tunnustaa jokaisen osatekijän olemassaolo transaktion toteutumishetkellä, koska näillä tekijöillä on vaikutus vertailuanalyysiin ja siitä saatavan informaation hyödynnettävyyteen, siirtohinnoittelumenetelmän valintaan ja ennen kaikkea lopputuloksena määritettävään siirtohintaan. Todellinen tapahtunut transaktio luo yhden tärkeimmistä arviointiperusteista, kun valitaan parhaiten soveltuvaa siirtohinnoittelumenetelmää, jotta lopputulos olisi markkinaehtoinen.³⁸

2.3 EU-direktiiveistä ja sopimuksista vapaan liikkuvuuden turvaamiseksi

Kullakin EU:n jäsenvaltiolla on oikeus itse päättää omasta veropolitiikastaan. EU ei siis suoraan osallistu jäsenvaltioidensa verokantojen määrittämiseen, vaan sen tehtävänä on valvoa, että kansallinen verolainsäädäntö on EU politiikan mukaista. Verotuksen on EU:n mukaan edistettävä taloudellista kasvua, luoda työpaikkoja sekä taata tavaroiden, palveluiden ja pääoman vapaa liikkuvuus EU:n sisämarkkinoilla. Lisäksi EU:n tehtävänä on valvoa, ettei jonkin tietyn maan verotuksella anneta jonkin maan yrityksille kohtuutonta etua muihin maihin sijoittuneisiin kilpailijoihin nähden ja varmistaa, ettei verotus ole syrjivää muiden EU-maiden kuluttajia, työntekijöitä tai yrityksiä kohtaan.³⁹ EU:n sisämarkkinoista säädetään EU:n toiminnasta tehdyssä sopimuksessa. Sisämarkkinoiden tarkoituksena on, että markkinat toimitsevat EU:n jäsenvaltioiden välillä kuten niiden kotimarkkinoillakin niin, että resurssien allokointi olisi mahdollisimman tehokasta ja tuotannontekijät sijoittuisivat niille alueille, joilla niillä olisi saavutettavissa paras mahdollinen taloudellinen tehokkuus.⁴⁰

EU-oikeuden yleisiin oikeusperiaatteisiin kuuluu neljä perusvapautta, joiden avulla halutaan turvata sisämarkkinoiden tehokas toteutuminen EU-alueella. Näitä perusvapauksia

---

³⁷ Pankakoski 2016, s. 190.

³⁸ Pankakoski 2016, s. 190-191.

³⁹ Euroopan Unioni: Verotus.

⁴⁰ SEUT 26 artikla. Ks. myös Euroopan komissio: Sisämarkkinat.

ovat tavaroiden, henkilöiden, palveluiden ja pääomien vapaa liikkuvuus. Nämä luovat puitteet verotuksen toteuttamiselle EU-alueella ja ovat osa Maastrichtin sopimusta vuodelta 1992.⁴¹ Perusvapauksien tuomilla oikeuksilla EU-jäsenvaltiossa asuvat verovelvolliset ovat lähtökohtaisesti oikeutettuja tavoittelemaan toisen jäsenvaltion sallimia veroetuja ja näin siis myös väistämään oman kansallisen verotussääntelyn asettamia rasitteita.⁴²

EU jäsenvaltiot voivat siis itse päättää verotusjärjestelmänsä yksityiskohdista ajaakseen sellaista talouspolitiikkaa, jonka ovat katsoneet asianmukaiseksi. Itsenäinen päätäntävalta ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei EU pysty vaikuttamaan välittömän verotuksen sääntelyyn ollenkaan, sillä jäsenvaltioiden on aina itsenäistä toimivaltaansa käyttäessä noudatettava EU-oikeutta. Kun siis jäsenvaltiot määrittelevät veropolitiikkaansa, se ei saa olla ristiriidassa EU-sääntelyn kanssa. Sellaiset verojärjestelyt, jotka asettavat EU-maiden kansalaiset toisistaan poikkeavaan asemaan, saattavat vaikeuttaa juuri perusvapauksien toteutumista.⁴³ Kuitenkin verosäännöt, jotka on laadittu ensisijaisesti oman maan etua ajatellen aiheuttavat usein epäjohtomukaisuuksia rajojen yli tapahtuvassa toiminnassa. Nämä seikat muodostavat yhtiöille usein esteen hyödyntää täysimääräisesti sisämarkkinoita.⁴⁴

Yhteiset sisämarkkinat ja jäsenvaltioiden oikeus päättää itse omasta veropolitiikastaan johtavat usein kahdenkertaisen verotuksen vaaraan. Useampaan valtioon sijoittautuneet yritykset voivat siis joutua maksamaan samasta tulosta veroja useampaan jäsenvaltioon. Tällainen kansainvälinen monenkertainen verotus häiritsee sisämarkkinoita ja niiden toimintaa, ja tämän takia monenkertaisen verotuksen poistaminen onkin yksi yhteisön keskeisistä tavoitteista⁴⁵. Kansainvälinen kaksinkertaisen verotuksen poistamista edellytetään jo perussopimuksen artiklassa 293 ja puolestaan jäsenvaltioiden sijoittamisvapaudesta säädetään SEUT artiklassa 49.

Näiden lisäksi emo-tytäryhtiödirektiivin, korko-rojaltidirektiivin ja yritysjärjestelydirektiivin tarkoituksena on helpottaa toimintaa etuyhteydessä olevien yhtiöiden välillä, jotka sijaitsevat useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa. Direktiivien avulla halutaan myös estää kahdenkertaista verotusta. Direktiivien tarkoituksena on turvata konsernien rajat ylittäviä maksuja ja toimia siten, että verokohtelu olisi yhtä edullista kuin mitä ne olisi kohdeltava valtion sisäisiä maksuja tai toimia. Direktiiveillä halutaan yhtenäistää verotuskäytäntöjä EU-alueella, jotta mahdollistettaisiin yritysten tuottavuuden paraneminen sekä kansainvälisen kilpailukyvyyn vahvistuminen. Tärkeää on myös huomioida, että direktiivien tuomat veroetuedet voidaan evätä, jos voidaan todeta, että toimien pää-tarkoituksena on verojen kiertäminen ja välttäminen.

---

⁴¹ EY-sopimuksen 3(1c) artikla.

⁴² Weckström 2016, s. 177.

⁴³ Kärkelä 2012, s. 63.

⁴⁴ Andersson 2009, s. 346.

⁴⁵ Helminen 2012, s. 52.

2.3.1 *Korko-rojaltidirektiivi*

EU-alueella konserniyhtiöiden väliset rojaltit ovat korko-rojaltidirektiiviin nojautuen yleensä vapautettu lähdeverosta. Korko- ja rojalTIMaksuja säännellään Neuvoston direktiivissä 2003/49⁴⁶, joka liittyy eri jäsenvaltioissa sijaitsevien lähiyhtiöiden välisiin korko- ja rojalTIMaksuihin sovellettavaan yhtenäiseen verotusjärjestelmään. Tämä direktiivi on tullut voimaan vuonna 2004. Sen mukaan yhtenäismarkkinoilla, joilla on kotimaisten markkinoiden ominaispiirteet, ei saa soveltaa epäedullisempia veroehtoja kuin joita sovelletaan saman jäsenvaltion yhtiöiden välisiin samoihin liiketoimiin. Direktiivin mukaan tämä vaatimus ei ole täyttnyt korko- ja rojalTIMaksujen osalta ja ongelmana on ollut näiden kahdenkertainen verotus jäsenvaltioissa.

Jotta verokohtelu olisi kansallisten ja rajojen ylitse tapahtuvissa liiketoimissa tasa-arvoista, olisi direktiivin mukaan lakkautettava korko- ja rojalTIMaksujen verotus siinä jäsenvaltiossa, mistä ne ovat lähtöisin, riippumatta siitä, kannetaanko vero lähdeverona vai verotusmenettelyllä. Direktiivin tarkoituksena on siis turvata rajat ylittäville maksuille yhtä edullinen verokohtelu kuin mikä koskee yhden valtion sisäisiä maksuja.

Direktiivin mukaan ”rojaltilla” tarkoitetaan kaikenlaisia maksuja, jotka saadaan vastikkeeksi kirjallisen, taiteellisen tai tieteellisen teoksen, mukaan lukien elokuvien ja tietokoneohjelmien, tekijänoikeuden, patentin, tavaramerkin, mallin, suunnitelman, salaisen kaavan tai menetelmän käytöstä tai käyttöoikeudesta taikka teollis-, kaupallis- tai tieteellisuonteisesta kokemuseräisestä tiedosta. Maksut teollisten, kaupallisten tai tieteellisten laitteiden käytöstä tai käyttöoikeudesta katsotaan rojalteiksi. ”Korolla” puolestaan direktiivissä tarkoitetaan tuloa kaikenlaisista velkasaatavista, riippumatta siitä, onko niiden vaakuutena kiinnitys ja liittykö niihin oikeus osuuteen velallisen voitosta, ja erityisesti arvopaperien tuottoja ja joukkovelkakirjojen tai obligaatioiden tuottoa mukaan lukien tällaisiin arvopapereihin, joukkovelkakirjoihin tai obligaatioihin liittyvät emissiovoitot ja palkkiot. Maksun viivästymisen johdosta maksettavia sakkomaksuja ei pidetä korkoina.⁴⁷

2.3.2 *Emo-tytäryhtiödirektiivi*

Alkuperäistä emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavaa direktiiviä⁴⁸ on muutettu useita kertoja huomattavin osin. Ennen direktiivin voimaantuloa eri jäsenvaltioissa emo- ja tytäryhtiöitä suhdetta sääntelevät verosäännökset ovat eronneet toisistaan huomattavasti ja tästä syystä asettaneet tällaiset yhtiöt epäedullisempaan asemaan kuin samassa jäsenvaltiossa

⁴⁶ Neuvoston direktiivi 2003/49/EY.

⁴⁷ Neuvoston direktiivi 2003/49/EY 2 artikla momentit 1 & 2.

⁴⁸ Neuvoston direktiivi 90/435/ETY.

sijaitsevat emo- ja tytäryhtiöt. Direktiivillä on haluttu estää jäsenvaltioiden toimet, jonka vaikutuksena eri jäsenvaltioissa toimivat emo- ja tytäryhtiöt ovat epäedullisemmassa asemassa kuin samassa jäsenvaltiossa toimivat yhtiöt.⁴⁹

Direktiivin tarkoituksena on helpottaa EU-valtioissa asuvien tytär- ja emoyhtiöiden välistä voitonjakoa. Käytännössä se tarkoittaa EU-valtioissa sijaitsevien konserniyhtiöiden välisen voitonjaon verotuksellisen esteiden poistamista vapauttamalla voitonjako lähdeverosta tytäryhtiön sijaintivaltioissa ja poistamalla sekä taloudellinen kansainvälinen monenkertainen verotus emoyhtiön asuinvaltiossa. Tämä mahdollistaa siis tytär- ja emoyhtiöiden välisen voitonjaon ilman veroseuraamuksia EU-valtioissa. Direktiivillä on haluttu helpottaa yhtiöiden ryhmittymistä EU-alueella ja vahvistaa näin yhtiöiden kansainvälistä kilpailukykyä ja tehokkuutta.⁵⁰

Jäsenvaltiossa sijaitsevalla yhtiöllä tarkoitetaan direktiivin mukaan muun muassa yhtiötä, jolla on jonkin jäsenvaltion verolainsäädännön mukainen verotuksellinen kotipaikka jäsenvaltiossa ja jolla kolmannen valtion kanssa kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen mukaan ei katsota olevan verotuksellista kotipaikkaa unionin ulkopuolella. Kiinteällä toimipaikalla jäsenvaltiossa puolestaan tarkoitetaan kiinteää liikepaikkaa, jonka kautta toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhtiön liiketoimintaa osaksi tai kokonaan harjoitetaan, edellyttäen, että kyseisen liikepaikan voitot ovat veronalaisia sijaintijäsenvaltiossa asiaankuuluvan kahdenvälisen verosopimuksen nojalla.⁵¹

Emoyhtiön asema annetaan direktiivin mukaan sellaiselle jäsenvaltion yhtiölle, joka täyttää direktiivin toisessa artiklassa säädetyt edellytykset ja jolla on vähintään 10 prosentin osuus toisen jäsenvaltion yhtiön pääomasta. Toisen yhtiön on täytettävä samat toisen artiklan edellytykset. Tytäryhtiöllä puolestaan tarkoitetaan sellaista yhtiötä, jonka pääomaan sisältyy edellä mainittu osuus.

Viimeisimmät muutokset emo-tytäryhtiödirektiiviin on tehty vuosina 2014 ja 2015. Nämä muutokset ovat olleet osana aggressiivisen verosuunnittelun ehkäisemisessä ja niiden avulla pyritään rajoittamaan osinkojen verovapautta sellaisissa liiketoimissa, joiden päätarkoituksena tai yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut pykälän tavoitteen tai tarkoituksen vastaisen veroedun saavuttaminen, eli toimia ei ole tehty puhtaasti liiketoiminnallisista syistä.⁵² Tähän palataan tarkemmin tämän tutkielman viimeisessä pääluvussa.

---

⁴⁹ Neuvoston direktiivi 2011/96/EU kohta 4.

⁵⁰ Neuvoston direktiivi 2011/96/EU.

⁵¹ Neuvoston direktiivi 2011/96/EU artikla 2

⁵² Yhteisön saaman osingon verovapauden rajoittaminen, Verohallinto 2016.

2.3.3 *Yritysjärjestelydirektiivi*

Yritysjärjestelydirektiivin tarkoitus on poistaa yritystoiminnan uudelleenjärjestelyiden verotuksellisia esteitä EU-alueella. Direktiivin mukaan sen avulla pyritään takaamaan, ettei eri jäsenvaltioissa sijaitsevia yhtiöitä koskevia sulautumisia, jakautumisia, varojensiirtoja ja osakkeiden vaihtoja estettäisi jäsenvaltioiden verosäännöksiä johtuvilla erityisillä rajoituksilla, haitoilla tai vääristymillä. On katsottu tarpeelliseksi, että tällaisia toimia varten säädetään neutraaleja verotussääntöjä, jotta yrityksiä olisi mahdollista toimia sisämarkkinoiden vaatimalla tavalla sekä lisätä tuottavuuttaan että kansainvälistä kilpailukykyä.⁵³

Direktiivin soveltamisalaan kuuluu 1 artiklan mukaan sulautumiset, jakautumiset, osittaisjakautumiset, liiketoimintasiirrot ja osakkeidenvaihdot, jotka koskevat kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa olevia yhtiöitä. Soveltamisalaan kuuluvat myös eurooppayhtiön ja eurooppaosuuskunnan sääntömääräisen kotipaikan siirrot jäsenvaltiosta toiseen.⁵⁴ Yritysjärjestelydirektiivin piiriin kuuluvat ainoastaan EU:n sisäiset rajat ylittävät järjestelyt, eli yhden valtion sisäiset järjestelyt eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan, eikä järjestelyjä joissa on osapuolina EU:n ulkopuolisissa valtioissa asuvia yhtiöitä⁵⁵.

2.3.4 *Arbitraatiosopimus*

Arbitraatiosopimus on yleissopimus, joka on tehty kahdenkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yhteydessä. Tätä sovelletaan tulon perusteella määrättäviin veroihin.

Arbitraatiosopimus on EU-valtioiden solmima sopimus monenkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteyksyritysten tulonoikaisutilanteissa⁵⁶. Arbitraatiosopimus mahdollistaa kansallisista siirtohintaoikaisuista johtuvan monenkertaisen verotuksen poistamisen pakottavan välimiesmenettelyn avulla. EU-valtioiden kansallinen lainsäädäntö ja verosopimukset eivät nimittäin edellytä kansallisista siirtohintaoikaisuista seuraavan monenkertaisen verotuksen poistamista tilanteessa, jossa valtioiden viranomaiset eivät pääse asiasta yhteisymmärrykseen. Arbitraatiosopimuksella on merkityksellinen osa kaksinkertaisen verotuksen poistamisessa. Vaikka arbitraatiosopimus mahdollistaa pakottavan välimiesmenettelyn siirtohinnoitteluoikaisun ratkaisemiseksi, sitä ei juurikaan ole käytetty, vaan sopimus on lähinnä toiminut ennaltaehkäisevästi. Arbitraatiosopimus edellyttää

---

⁵³ 2009/133/EY, kohta 2.

⁵⁴ 2009/133/EY, 1 artikla.

⁵⁵ 2009/133/EY, 3 artikla.

⁵⁶ 90/436/ETY Sopimus kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteydessä keskenään olevien yritysten tulonoikaisun yhteydessä.

ratkaisuun pääsemistä, joten ratkaisu saadaan yleensä aikaan jo ilman sopimuksen tarjoamaa arbitraatiomenettelyä.⁵⁷

Arbitraatiosopimus perustuu EY-sopimuksen 293 artiklaan. Sen mukaan jäsenvaltiot voivat ryhtyä neuvotteluihin poistaakseen monenkertaisen verotuksen yhteisön alueella. Helmisen aihetta sivuuttavassa teoksessa todetaan, että sopimus ei kuitenkaan ole osa EU-oikeutta, vaan jäsenvaltioiden solmima multilateraalinen sopimus. EU-tuomioistuimella ei siis ole valtuuksia tulkita arbitraatiosopimusta. Se ei myöskään tule direkttiivien tavoin automaattisesti jäsenvaltioita sitovaksi niiden liittyessä Euroopan unioniin, vaan kunkin jäsenvaltion on erikseen liitettävä arbitraatiosopimukseen. Suhde kansalliseen lainsäädäntöön määräytyy puolestaan pitkälti jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön sekä kansainvälisiä sopimuksia koskevien periaatteiden mukaan.⁵⁸

Arbitraatiosopimus on voimassa viisi vuotta kerrallaan, ja sitä jatketaan automaattisesti, ellei yksikään sopimusvaltio ilmoita kirjallisesti kuusi kuukautta enne viisivuotisopimuksen päättymistä vastustavansa jatkamista⁵⁹. Lisäksi jokainen sopimusvaltio voi milloin tahansa pyytää arbitraatiosopimuksen muuttamista, tai jättäytyä pois sopimuksen piiristä, sillä kysymyksessä on kansainvälinen sopimus eikä direktiivi.⁶⁰ Helminen huomauttaa, että kysymyksessä on siis poliittinen sitoumus, joka ei vaikuta arbitraatiosopimuksesta johtuviin jäsenvaltioiden oikeuksiin tai velvollisuuksiin tai asiaa koskeviin jäsenvaltioiden ja yhteisön toimivaltuuksiin.⁶¹

Arbitraatiosopimus soveltuu siirtohintaoikaisusta johtuvaan monenkertaiseen verotukseen. Sitä voidaan siis soveltaa, kun sopimusvaltiossa olevan yrityksen verotettava tulo luetaan tai todennäköisesti tullaan lukemaan myös toisessa sopimusvaltiossa olevan yrityksen tuloksi sillä perusteella, että sopimuksen 4 artiklassa eritettyä tai siihen perustuvaan kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvää markkinaehtoperiaatetta ei ole noudatettu.⁶² Sitä voidaan soveltaa, jos kysymyksessä on markkinaehtoperiaatteen vastaisen siirtohintaoikaisun aiheuttama monenkertaisen verotuksen vaara.

2.4 Aineeton omaisuus tärkeä osa yritysten arvoa

Aineettomasta omaisuudesta on viime vuosikymmeninä tullut yksi yhtiön tärkeimmistä kilpailutekijöistä. Muun muassa patenteista, tavaramerkistä ja asiakasrekistereistä on tullut suuri osa yhtiön arvoa. Vielä 1990 vain harva monikansallisista yrityksistä laskutti

---

⁵⁷ Helminen 2012, s. 250.

⁵⁸ Helminen 2012, s. 251.

⁵⁹ Arbitraatiosopimus 20 artikla.

⁶⁰ Arbitraatiosopimus 21 artikla.

⁶¹ Helminen 2012, s. 251.

⁶² Arbitraatiosopimuksen artikla 1.1 ks. Helminen 2017, s. 253.

korvausta tytäryhtiöltään niiden käyttämästä aineettomasta omaisuudesta, mutta päivitetyn lainsäädännön ja standardien myötä yhtiön sisäinen kauppa on noussut räjähdysmäisesti.⁶³

Niin kuin aiemmissa luvuissa on jo käynyt ilmi, aineettoman omaisuuden arvoa on vaikea määrittää etuyhteydessä olevien yhtiöiden välillä, sillä arvo perustuu juurikin sen uniikkiin luonteeseen. Jos pelkästään aineettoman omaisuuden määrittelemisen tyhjentävästi on vaikeaa, on helppo todeta, että ulkopuolisen on lähes mahdotonta todentaa, onko markkinaehtoista hintaa käytetty etuyhteydessä olevien yhtiöiden välisessä siirtohinnoittelussa. Lisäksi helpon liikuteltavuutensa ansioista aineettomasta omaisuudesta on tullut houkutteleva kohde kansainväliselle verokilpailulle verrattuna erimerkiksi aineelliseen omaisuuteen.

Verokilpailulla tarkoitetaan veropolitiikkaa, jolla pyritään ylläpitämään tai luomaan valtion houkuttelevuutta yrityksiensä sijaintipäätöksissä. Verokilpailua harjoittaville valtioille on usein tunnusomaista hieman jälkeen jäänyt kehitys. Ulkomainen pääoma, joka valtioihin virtaa ulkomaisten yhtiöiden johdosta, piristää valtion taloutta, antaa mahdollisuuden kehittää uutta modernia teknologiaa, uusia johtamismetodeja sekä piristää vientiä. Näin muodostuu niin sanottuja veroparatiiseja⁶⁴, jotka houkuttelevat pääomaa ulkomailta.⁶⁵ Tämä on puolestaan johtanut siihen että monikansalliset yhtiöt pystyvät hyödyntämään aineetonta omaisuutta verosuunnittelussa jopa aggressiivisella tasolla. Yhä useampi monikansallinen yritys onkin siirtänyt aineettoman omaisuutensa alhaisen verotuksen maihin.⁶⁶

Tunnettuja yhtiöitä, jotka ovat uudelleen sijoittaneet yksikkönsä, ja joiden toiminta keskittyy esimerkiksi patenttien hallintaan ja tutkimus ja kehitystoimintaan, on lukuisia. Microsoft ja Bristol-Myers Squibb ovat sijoittaneet suurimman osan tutkimus- ja kehitystoiminnastaan Irlantiin, joka on tunnettu löyhästä veropolitiikastaan. Puolestaan Vodafonen aineeton omaisuus on Irlantilaisen tytäryhtiön hallussa ja Shell'n brändin hallinta ja johto on keskitetty Sveitsin tytäryhtiöön. Myös kansainväliset asiantuntijapalvelut kannustavat suuryhtiöitä luomaan strategioita, joissa aineettoman omaisuutta suositellaan sijoitettavaksi veroedullisiin valtioihin.⁶⁷

Siirtohinnoittelusta onkin tullut keino, jonka avulla monikansalliset yritykset pystyvät siirtämään omaisuuttaan sellaisen valtion piiriin, jossa verotus on kevyempää ja näin välttää maksamasta oikeaa määrää koko konsernin saavuttamasta voitosta. Liikuttelemalla

---

⁶³ Dischinger – Riedel 2008, s.2.

⁶⁴ Tämän tutkielman tarkoitus ei ole tutkia tarkoin veroparatiiseja, vaan nimenomaan sellaisia valtioita, jotka verokilpailun keinoin pyrkivät houkuttelemaan yrityksiä alueelleen, mutta joita ei kuitenkaan voida nimetä veroparatiiseiksikaan, muutoin kuin ehkä väärin nimitettynä arkikielessä. Verokilpailua ei nimittäin käy pelkät veroparatiisit, vaan siihen osallistuu myös esimerkiksi hyvinvointivaltiot kuten Suomi.

⁶⁵ Dzialo 2015, s. 39.

⁶⁶ Dischinger – Riedel 2008, s.2.

⁶⁷ Dischinger – Riedel 2008, s. 2.

omaisuuttaan ja peittelemällä saavutettuja voittoja tietyille alueille pystytään välttämään kyseisen tulon tietoisuus veroviranomaisilta.⁶⁸ Itse verokilpailua ei voida automaattisesti tuomita haitalliseksi – verokilpailu nimittäin estää valtioita nostamasta verotustaan pilviin. Voidaan kuitenkin ajatella, että verokilpailua voidaan käydä joko reilusti tai epäreilusti. Tutkielman seuraavassa osiossa onkin tarkoitus tutustua verokilpailun keinoihin ja syihin tarkemmin ja tämän jälkeen pohtia, mikä tekee verokilpailusta haitallista.

---

⁶⁸ Mugarura 2018, kpl 3.

3 VEROKILPAILUN KEINOT

3.1 Yleistä

Globalisaatio on vaikuttanut yritysten toimintakenttää merkittävästi. Se on avannut kilpailun pääoman vapaalle liikkuvuudelle ja suurista konserniyhtiöstä on näin tullut entistä vahvempia ja vaikutusvaltaisempia. Vapaa pääoman liikkuvuus ja kauppa ovat rikkoneet ajan ja paikan rajoja, ja yritykset pyrkivät niille liiketoiminta alueille, joissa ne saavat kilpailuetua ja pystyvät maksimoimaan voittonsa esimerkiksi halvalla työvoimalla ja verokannustimin, jolloin ne pääset hyötymään useamman kuin yhden valtion tuomista eduista.⁶⁹

Verokilpailulla tarkoitetaan julkisyhteisöjen kilpailua veropohjasta ja verotuotosta. Kansallisen veropolitiikan riippumattomuus on verokilpailun seurauksena vähentynyt ja verotus ei voi enää pohjautua pelkästään kansallisten tavoitteiden mukaisesti, vaan huomioon on otettava, mitä kilpailijavaltioissa tehdään. Niinpä kun jokin valtio huojentaa veropolitiikkaansa, on muiden valtioiden reagoitava tähän omassa veropolitiikassaan.⁷⁰

Syitä, jonka takia valtiot puolestaan haluavat houkuttaa monikansallisia yrityksiä juuri veroedullisin keinoin, on monia. Usein verohoukuttimia käyttää valtiot, joilla ei ole arvokkaita luonnonvaroja, jotka puolestaan houkuttelisivat yritystoimintaa ympärilleen. Niinpä edulliset veromenettelyt ja –politiikka ovat keinoja houkuttaa monikansallisia yrityksiä, sillä niillä on usein positiivinen vaikutus valtion talouden kasvuun ja kehitykseen niin välillisesti kuin välittömästäkin. Tämä puolestaan taas mahdollistaa parempien elinolosuhteiden tarjoamisen asukkaille.⁷¹ Verokilpailun myötä kansallisen verokilpailun riippumattomuus vähenee, eikä verotusta pystytä toteuttamaan pelkästään kansallisten tavoitteiden mukaisesti, vaan on otettava huomioon, miten muissa valtioissa toimitaan.⁷²

Irlanti on hyvä esimerkki valtioista, joka piristi omaa talouttaan keventämällä veropolitiikkaansa. Irlanti kärsi suurtyöttömyydestä 1980 ja 1990 luvun taitteessa, joten se halusi parantaa omaa talouden tilaansa houkuttelemalla yhdysvaltalaisyhtiöitä edullisin verokeinoin. Irlannin työttömyys lähti laskuun ja taloustilanne koheni merkittävästi. Sen lisäksi, että valtioiden talous piristyy, suuryhtiöt tuovat mukanaan usein lisää työpaikkoja sekä paljon tietotaitoa.⁷³

Useat valtiot pyrkivät luomaan mahdollisimman houkuttelevan veroympäristön monikansallisille yritykselle, kun taas suuryritykset pyrkivät tekemään kaikkensa maksimoidakseen voittonsa ja pienentääkseen maksettavan veron määrää. Niinpä keinot, joilla

---

⁶⁹ Eroglu 2015, s. 39-58. ks. Myös Dzialo 2015, s. 38.

⁷⁰ Myrsky 2013a, s. 313.

⁷¹ Dzialo 2015, s. 42.

⁷² Myrsky 2013b, s. 400.

⁷³ Sajari 2018.

veroetuja myönnetään on kannattavaa luoda juuri aineettoman omaisuuden ympärille: se on helposti monikansallisten yritysten liikuteltavissa ja vaikeasti ulkopuolisten tahojen määriteltävissä. Onkin arvioitu, että yli 50 prosentilla ja EU valtioista ja yli 70 prosentilla OECD valtioista on verokannustimia, jotka kohdistuvat juuri tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä aineettomiin oikeuksiin⁷⁴.

Suuryritykset pyrkivätkin liiketoiminnan uudelleenjärjestelyllä, jotka koskevat aineetonta omaisuutta, myös aitoihin taloudellisiin hyötyihin. Näitä ovat esimerkiksi kustannussäästöt, synergiaedut taloudellisen potentiaalin hyödyntämisessä sekä tehokkuus oikeussuojan turvaamisessa.⁷⁵ Vaikka monikansallisten yritysten sisäinen siirtohinnoittelu pohjautuu markkinaehtoperiaatteelle, liittyy tähän silti usein paljon virheellisyyttä juuri aineettomaan omaisuuteen liittyvän ongelman takia, joita on käsitelty edellisessä luvussa. Euroopan sisämarkkinat puolestaan tarjoavat lisäksi houkuttelevan pelikentän verokilpailulle, sillä niillä halutaan taata työvoiman ja pääoman vapaa liikkuvuus, mutta jokaisella jäsenvaltiolla on kuitenkin suvereeniteetti päättää omasta veropolitiikasta itse.⁷⁶ Lisäksi EU on luonut useita direktiivejä estääkseen kaksinkertaisen verotuksen sisämarkkinoillaan. Direktiivejä käsiteltiin tarkemmin luvussa 2.3. Yhdessä nämä ovat luoneet otolliset puitteet yrityksiä verosuunnittelulle ja sitä myötä myös lisänneet valtioiden välistä verokilpailua.

Yritysverokilpailua voidaan käydä joko yleisillä toimenpiteillä tai kohdennetuilla toimenpiteillä. Lähtökohtaisesti yleisten toimenpiteiden on tarkoitus kohdistua kaikkiin yrityksiin toimialasta riippumatta, kun taas kohdennetulla toimenpiteellä on helpotettu jonkun tietyn toimialan, tulon tai suuruisten yritysten verokohtelua. Tällaisia toimia kutsutaan verokannustimiksi ja ne kohdistuvat usein verokannan sijaan veropohjaan.⁷⁷ Veropohjalla tarkoitetaan ansiotuloa, yritystuloa, varallisuutta tai muuta vero-objektia, johon jokin vero kohdistuu⁷⁸. Verokannustimien välineinä toimivat muun muassa verovähennykset, -vapautukset ja muut verohuojennukset. Yleisistä verokilpailutoimenpiteistä merkittävin on puolestaan yhteisöverokanta.⁷⁹ Verohuojennuksilla houkutellaankin usein juuri monikansallisten yritysten sisäisiä rahoitusyhtiöitä sekä aineetonta omaisuutta. Näiden käytöstä maksetut korot ja rojalit nauttivatkin erilaisten vähennyksien ansioista erittäin alhaista verotusta.⁸⁰

Verokannustinjärjestelmien luonne ja rakenne luovat pohjan verokannustimien vaikuttavuudelle. Verovähennyksiä hyödyntävissä järjestelmissä yritykset saavat vähentää verotettavasta tulosta enemmän kuin ne ovat tutkimus- ja kehitysmenoihin todellisuudessa käyttäneet. Käytännössä siis verovähennyksen arvo yritykselle riippuu käytössä olevasta

⁷⁴ Viitala 2013, s. 1320.

⁷⁵ Knuutinen 2016, s. 5 - 6.

⁷⁶ COM (97) 495, lopullinen, kohta 7.

⁷⁷ Viitala 2013, s. 1320.

⁷⁸ Knuutinen 2017, s. 70.

⁷⁹ Viitala 2013, s. 1320.

⁸⁰ Knuutinen 2017, s. 71.

yrittäjäverosta. Nimelliset verokannat ja yritysverotuksen tosiasiallinen taso ovat puolestaan kaksi eri asiaa. Esimerkiksi vaikka Suomen nimellinen yhteisöverokanta vaikuttaa alhaiselta (20 %), on Suomen efektiivinen eli todellinen veroaste moniin muihin valtioihin verrattuna paljon korkeampi. Tämä johtuu veropohjan laajuudesta, jonka takia myös yritysverotuksen tosiasiallinen taso on Suomessa lähellä nimellistä verokantaa, kun se monissa muissa valtioissa on erilaisista verohuojennuksista johtuen juuri päinvastoin, eli paljon nimellistä verokantaa alhaisempi.⁸¹

Käytännössä kaikki EU-valtiot ovat säätäneet erityisveroetuja, jotka suosivat tiettyjä toimialoja tai toimintoja. Tällaisilla erityisveronhuojennuksilla pyritään houkuttelemaan yrityksiä tai niiden tiettyjä toimintoja kohdemaahan. Esimerkkejä tällaisista erityisverohuojennuksista jotka ovat käytössä niin Belgiassa, Hollannissa ja Luxemburgissa on immateriaalioikeuksista kertyvien tulojen erityishuojennukset sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan menojen erityisvähennysoikeudet. Lisäksi Luxemburgissa on käytössä rahoitus- ja pankkitoimintaan omat erityissäännöksensä ja useat rahastoyhtiöt onkin vapautettu kokonaan tuloverosta. Belgiassa taas on käytössä omaa pääomaa suosivat verohuojennukset ja Hollannissa on säännökset läpilaskutustulojen veroetuihin ja siirtohinnoitteluun.⁸² Tällainen kohdennettu verokilpailu on kannustanut yrityksiä kanavoimaan liiketoimintaansa saavutetut voitot konserniyhtiöiden välisinä rojalteina ja korkoina kyseisiin valtioihin.⁸³

Valtioiden veropolitiikan strategiavalinta on sidoksissa verohuojennusten rakentamiseen ja painopisteeseen, mutta kohdennetut veroedut ja yleiset verokantaedut eivät ole toisiaan poissulkevia vaihtoehtoja.⁸⁴ Veronhuojennuksilla on mahdollista houkuttaa maahan sellaista toimintaa, joka ei ole substanssista riippuvaista kuten juuri immateriaalioikeuksien tuloja, välitysmyyntitoiminnan ja myyntiyhtiöiden tulovirtoja eli siirtohinnoittelu ja holdingyhtiöitä.⁸⁵

EU-alueen vapaan pääoman, palveluiden, tavaroiden ja työvoiman liikkuminen mahdollistaa yritysten liiketoiminnan ja yritysrakenteiden tehokkaan organisoimisen EU-alueella, ja yritykset pystyvätkin hakemaan verotuksellisesti edullisempia reittejä tulonohjauksen keinoin samalla kun ne hyödyntävät sijoittautumisvaltion verosopimusverkostoa sekä valtioiden yritysverotusperusteiden eroja. Näin ollen yritykset pystyvät välttymään kotimaansa verolta näennäisesti täysin laillisin keinoin. Kansainvälisestä tulonohjauksesta ja siirtohinnoittelusta onkin tullut vaikeasti hallittava vero-oikeudellinen kysymys.⁸⁶ Tämän lisäksi kahdenkertaisen verotuksen kysymyksen rinnalle on noussut melkein

⁸¹ Knuutinen 2017, s. 71.

⁸² Keinonen 2013, s. 403 – 404.

⁸³ Knuutinen 2017, s.72.

⁸⁴ Keinonen 2013, s. 404.

⁸⁵ Keinonen 2013, s. 416.

⁸⁶ Keinonen 2013, s. 416.

ongelmallisempi tilanne ja voidaankin puhua lisääntyneet verosuunnittelun myötä kansainvälisestä aliverotuksesta tai nollaverotuksesta.

3.2 Yhteisöverokanta

Yhteisöverokanta on yksi merkittävimmistä yleisistä verokilpailutoimenpiteistä. Yleisillä verokilpailutoimenpiteillä tarkoitetaan sellaisia, jotka lähtökohtaisesti kohdistuvat kaikkiin yrityksiin riippumatta esimerkiksi yrityksen toimialasta.⁸⁷ Yhteisöverokanta on tällainen yleinen verokilpailutoimenpide, joka kohdistuu kaikkiin yrityksiin toimialasta riippumatta.

Euroopassa yhteisöverokantojen keskiarvo on ollut kaikkein alhaisinta jo vuodesta 2010 lähtien. Edelleen vuonna 2017 Euroopan valtioiden yhteisöverokannat ovat olleet maailman mittakaavassa mitattuna todella alhaisia, ja niiden laskettu keskiarvon on ollut noin 18,35 prosenttia.⁸⁸ Verokilpailu Euroopassa on siis kovaa, ja valtioiden on ollut pakko alentaa verokantaansa, pysyäkseen mukana kilpailussa ja säilyttääkseen asemansa houkuttelevana sijaintivaltioina yrityksille.⁸⁹ Alentuneiden yhteisöverokantojen taustalla voidaan nähdä myös olevan vuoden 2008 finanssi- ja sitä seurannut talouskriisi, joka sai yhä useamman EU-valtion budjetin romahtamaan. EU-mailla on tämän jälkeen ollut suuria ongelmia alijäämäisen budjettien tasapainottamisessa, ja sitä onkin kyetty elvyttämään niin massiivisilla tukitoimenpiteillä ja infrastruktuuri-investoinneilla, mutta myös yhteisöverojen alentamisella.⁹⁰

Supistuvaa verokertymää on jouduttu useissa maissa paikkaamaan myös veronkorotuksilla, mutta nämä ovat kohdistuneet arvonlisäveroihin ja muihin kulutusveroihin sekä ympäristöön liittyviin veroihin samalla kun yhteisöveron kohdalla yleinen kehityksen trendi on ollut päinvastainen. Yhteisöveron alentamisen taustalla on yksinkertaisesti ollut pelko yritysten tai niiden toimintojen siirtymisestä kilpailijavaltioihin. Keinonen toteaa, että yhteisöverojen alentamispaine ei poistu ennen kuin yritysverotuksen harmonisointi on edennyt EU-tasolla ja saataisiin esimerkiksi sovittua alimmasta mahdollisesta yhteisöverotasosta.⁹¹ Tähän kehitykseen palataankin tämän tutkielman myöhemmässä vaiheessa.

Alhaisella yhteisöverokannalla pyritään siis säilyttämään jo olemassa olevat yritykset valtiossa, mutta myös houkuttelemaan uusia yrityksiä ja niiden investointeja. Talouskriisin seurauksena paine alentaa yhteisöverokantaa suureni ja vuodesta 2010 alkaen

---

⁸⁷ Viitala 2013, s. 1320.

⁸⁸ Jahnsen – Pomerleau 2017.

⁸⁹ Keinonen 2013, s. 403.

⁹⁰ Keinonen 2013, s. 402 - 403.

⁹¹ Keinonen 2013, s. 403.

erityisedut yhteisöverotuksessa ovatkin lisääntyneet nopeasti ja verokannat alentuneet.⁹² Vielä 2000 luvun alussa yhteisöverokantojen keskiarvo Euroopassa oli yli 30 % ja kovempi kuin esimerkiksi Pohjois-Amerikassa. Irlannin yhteisöverokanta kuului tutkimuksen alhaisimpiin, 12,5 prosentilla. Alhaisimmat veroasteet olivat Unkarissa ja Montenegrossa - 9 prosentilla.⁹³

Irlannilla oli 1980- ja 1990-luvuilla käytössään yhtiöverojärjestelmä, jossa suosittiin valmistustoiminnasta saatua tuloa edullisemmalla verokannalla (10 %), kuin mitä muusta toiminnasta saatua tuloa verotettiin. Järjestelmä oli käytössä määrääjän, ja myöhemmin Euroopan komissio tuomitsi (E/2/98) tällaisen yhtiöverojärjestelmän valtiontukisäännöksienvastaiseksi valikoivuusperiaatteen nojalla.⁹⁴

Vuonna 2003 Irlanti puolestaan siirtyi yhtiöverojärjestelmään, joka perustuu liike-tulon ja ei-liiketulon väliseen erotteluun. Liiketuloon sovelletaan yleistä 12,5 % verokantaa ja ei-liiketulon 25 %:n verokantaa. Yritysten passiivisista sijoituksista kuten arvopaperi- tai kiinteistö-sijoituksista saatuja tuloja pidetään ei-liiketulon piirissä verotettavana tulona. Kun komissio vuonna 1998 päätti, että Irlannin vanha yhtiöverojärjestelmä oli valtiontukisäännösten vastainen sen suosiessa vain tiettyjä toimialan yrityksiä, se neuvotteli tästä uudesta yhtiöverojärjestelmästä komission kanssa vuonna 1999 samalla kun sovittiin vanhan yhtiöverojärjestelmään liittyvistä siirtymäjärjestelyistä.⁹⁵

Kansainväliset tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että yhteisöverokanta ei yksistään riitä houkuttelemaan yrityksiä tekemään investointeja juuri kyseiseen valtioon, vaan toimintaympäristö kokonaisuudessaan ratkaisee. Samaa ovat painottaneet myös yritysten edustajat. Alhainen yhteisöverokanta ja vakaa toimintaympäristö luovat kriteerit yritysten investointien sijaintipäätöksiensä ympärille.⁹⁶ Yksittäisen valtion kokonaisuuskilpailukyky on siis ennen kaikkea riippuvainen tuottavuuden tasosta eli tuotannon määrästä suhteessa käytettyihin panoksiin.⁹⁷

Kansainvälisten IT-alan suuryritysten sijoittautuminen Irlantiin, sähköistä liiketoimintaa harjoittavien yritysten sijoittautuminen Luxemburgiin ja IRP-tulojen kanavoiminen Hollantiin katsotaan johtuneet juuri siitä syystä, että näissä valtioissa yhdistyy sekä poikkeuksellisen alhainen yhteisöverokanta tai tietyn tulon erityisverokanta maan muiden kilpailukykytekijöiden kanssa. Olennainen merkitys on myös kohdevaltion verosopimusverkostolla, voittojen siirtokustannuksilla sekä kotiuttamishdoilla.⁹⁸

Veropolitiikkaa voidaan kutsua luonteeltaan passiiviseksi ja defensiiviseksi silloin, kun verokantaa lasketaan vasta ympäristön paineiden johdosta kilpailijamaiden perässä.

⁹² Keinonen 2013, s. 403

⁹³ Jahnsen – Pomerleau 2017.

⁹⁴ Vanhala – Viitala 2009, s. 427.

⁹⁵ Ks. Vanhala – Viitala 2009, s. 428.

⁹⁶ Ks. Keinonen 2013, s. 407.

⁹⁷ Myrsky 2013a, s. 325.

⁹⁸ Keinonen 2013, s. 407.

Toisaalta myös aktiivisen ja ennakoivan veropolitiikan myötä saatu verokantaetu menetetään, kun kilpailijavaltio alentaa yhteisöverokantaansa vastaavasti tai jopa alemmaksi. Näin ollen onkin todettu, että verokilpailutilanteessa verokannan alentaminen saattaa tuoda vain hetkellistä etua ja todellisuudessa se torjuu vain kilpailuhaittaa, joka mahdollisesti aiheutuisi korkeammasta verokannasta.⁹⁹

Keskimääräisesti yhteisöveroprosentit ovat korkeimmillaan suurissa OECD-valtioissa. Tämän on todettu johtuvan luultavimmin siitä, että suuret valtiot pystyvät hyötymään muun muassa suuremmista markkinoista, jotka puolestaan houkuttelevat ulkomaisia investointeja huolimatta siitä, mikä yhteisöveroprosentti on.¹⁰⁰ Lisäksi vaikka verokilpailupolitiikastaan tunnettujen Belgian ja Luxemburgin yhteisöveroprosentti vaikuttaa suurelta (33,99 ja 28,59) todellisuudessa veroaste voi olla vain puolet yleisestä yhteisöveroprosentista. Tämä johtuu niin sanotusta normaalituottovähennyksestä, jota yritykset pystyvät hyödyntämään, jos yrityksen oman pääoman tuottoprosentti ennen veroja vastaa kahdenkertaista normaalituottoprosenttia.¹⁰¹ Jaettua osinkoa siis verotetaan kahdenkertaisesti, mutta yhtiöllä on mahdollisuus vähentää omalle pääomalle lasketun fiktiivisen koron, joka perustuu oman pääoman käytön vaihtoehtoiskustannukseen. Tämä kannustaa usein kotimaisten investointien tekoon.¹⁰² Lisäksi Belgiassa hyödynnetään alennettuja verokantoja pienyrityksiin: jos verotettava tulo jää alle 322 500 euron. Alankomaissa puolestaan pienten yritysten verokantaa sovelletaan 200 000 euron verotettavaan tuloon asti.¹⁰³

Belgia on aina ollut tunnettu verrattavasti korkeasta yhteisöverokannastaan, joka on edelleenkin 33,99 prosenttia. Todellisuudessa kuitenkin verovähennysten ansioista todellinen veroaste on paljon alhaisempi. Belgia onkin onnistunut houkuttelemaan monia kansallisia yrityksiä, näiden joukossa on muun muassa holdingyhtiöitä, tutkimus ja kehitystoimintaa (*R&D centers*) harrastavaa yhtiöitä, rahoitusyhtiöitä sekä innovaatioyhtiöitä.¹⁰⁴

Yleisesti on todettu, että yhteisöverokannan yleinen huojentaminen on veronsaajan kannalta kalliimpi ratkaisumalli kuin kohdennetun veroedun myöntäminen, sillä se levittää veroedun koko yhtiöverokenttään. Jos siis esimerkiksi verohuojennus on tehty siinä toivossa, että se kannustaisi investoimaan, valuu huojennus hukkaan sellaisten yritysten osalta, jotka eivät investoi.¹⁰⁵ Tällöin siis veroeduista hyötyvät myös sellaiset tahot, jotka eivät alun perin ole olleet verohuojennuksen kohteena.

⁹⁹ Keinonen 2013, s. 407 – 408.

¹⁰⁰ Myrsky 2013a, s. 333.

¹⁰¹ Myrsky 2013a, s.333.

¹⁰² Myrsky 2013a, s. 201.

¹⁰³ Myrsky 2013a, s. 333

¹⁰⁴ Van Robbroeck 2018.

¹⁰⁵ Keinonen 2013, s. 411.

3.3 Patenttibokseista

Patentti on osa aineettomia omaisuuksia ja yksi yleisimmistä yrityksiensä omistamista aineettomista oikeuksista. Patentti määriteltiin osana aineetonta omaisuutta edellisessä luvussa. Patentti tuottaa haltijalleen yksinomaisen oikeuden määrätä keksintönsä hyväksikäytöstä tietyn ajan. Patenttioikeuden tavoitteena on aina ollut laatia sellainen järjestelmä, joka kiihdyttäisi tutkimus- ja kehitystoimintaa, ja että se tukisi maitten teollista edistymistä. Patenttijärjestelmät ovat markkinatalousmaissa pohjimmiltaan hyvin samankaltaisia, sillä juuri keksinnöt ovat usein vaihdannan kohteina.¹⁰⁶ Patenttilain mukaan patentin voi saada ”mihin tekniikan alaan tahansa” liittyvään keksintöön, jota voidaan käyttää teollisesti hyödyksi. Patentti oikeuttaa haltijalleen yksinoikeuden hyödyntää ja käyttää hyväkseen keksintöä. Näin ollen kukaan muu ei voi hyödyntää keksintöä ammattimielessä elinkeinotoiminnassa.¹⁰⁷ Suomessa voimassa oleva patenttilaki on yhteispohjois- maisesti valmisteltu ja sitä on sittemmin muokattu, jotta se vastaisi Euroopan hyväksymää patenttisopimuksen uusia periaatteita. Euroopan yleissopimuksen tarkoituksena on vahvistaa Euroopan valtioiden yhteistyötä keksintöjen suojaamisessa.¹⁰⁸

Patenttiboksit ovat innovaatiotuloon kohdistuvia verokannustimia, jotka on alunperin kehitetty Hollannissa. Patenttiboksin avulla Hollanti pyrki houkuttelemaan alueelleen monikansallisten yritysten tutkimus- ja kehitystoimintaa suorittavia liiketoimia, joiden tarkoituksena on saada aikaan uusia patentoitavia keksintöjä.¹⁰⁹ Nykyään patenttibokseja on käytössä jo monessa EU:n jäsenvaltiossa kuten Belgiassa, Ranskassa, Unkarissa, Luxemburgissa, Espanjassa ja Iso-Britanniassa ja niitä sovelletaan myös muuhun tutkimus- ja kehitystoimintaan eikä pelkästään patenteihin. Ensimmäisenä patenttiboksit otettiin käyttöön Hollannissa, Belgiassa ja Luxemburgissa vuosina 2007 – 2008.¹¹⁰

Käytännössä patenttiboksi toimii niin, että niiden kerryttämää tuloa verotetaan huomattavasti alhaisemmalla verokannalla kuin muuta tuloa. Vuonna 2009 Hollannin patenttiboksin kautta kerrytettyä tuloa verotettiin vain 10 prosentilla, kun muuta tuloa verotettiin 25,5 prosentilla. Tulojen maksimimäärä, joka voitiin tällä tavoin käsitellä 10 %:n verotuksella oli nelinkertainen siihen määrään nähden, mikä tutkimus- ja kehitystoimintaan oli investoitu. Järjestelmä tosiaan laajennettiin myöhemmin koskemaan myös muuta tutkimus- ja kehitystoimintaa ja laajennettuja patenttibokseja otettiin Hollannin lisäksi käyttöön myös Luxemburgissa ja Unkarissa.¹¹¹

Tuloa, joka kuuluu boksin soveltamisalaan verotetaan siis huomattavan alhaisella nimellisellä verokannalla. Hollannin patenttiboksin mukainen nimellisverokanta oli vuonna

¹⁰⁶ Haarman 2014, s. 167.

¹⁰⁷ Patenttilaki (550/1967) 1 § 1. Ks. myös Haarman 2014, s. 45.

¹⁰⁸ Haarman 2014, s. 170.

¹⁰⁹ Anonyymi, (2009): *Patent-related tax benefit for Dutch corporations.*

¹¹⁰ Viitala, 2013 s. 1330.

¹¹¹ Anonyymi, (2009): *Patent-related tax benefit for Dutch corporations.*

2013 vain 5 %, Luxemburgin n. 5,8 % ja Belgian 6,8 %. Käytännössä patenttiboksien edullisuuden yrityksille määrittelee efektiivinen verokanta, eli keskeiseksi tekijäksi muodostuu se, saako tulon osittaisen verovapautuksen brutto- vai nettotulosta. Nettotuloon kohdistuvassa verovapaudessa aineettoman oikeuden tuottamasta tulosta on jo vähennetty tuloon kohdistuneet kehittämis- ja muut menot. Tätä menetelmää käyttävät niin Hollanti kuin Luxemburgkin. Tällöin vaikuttaisi siltä, että tulon efektiivinen verokanta on suurempi kuin nimellinen, jos siihen on kohdistunut vähennettäviä menoja. Huomioon tulisi kuitenkin ottaa myös tutkimus- ja kehitystoiminnan kannustin, joka vaikuttaa omalta osalta todelliseen efektiiviseen verokantaan.¹¹²

Belgiassa puolestaan sovelletaan bruttotuloon kohdistuvaa verovapautusta, jolloin tuloon kohdistunut efektiivinen verorasitus jää usein pienemmäksi kuin nimellinen verokanta. Tämä voi käytännössä johtaa jopa patenttitulon efektiiviseen nolloverokantaan, eli tuloa ei verotettaisi kunnolla ollenkaan.¹¹³

Efektiivisen verokannan lisäksi patenttiboksien soveltamisalalla on keskeistä se, minkälaiseen tuloon sitä voidaan soveltaa. Tämä vaikuttaa huomattavasti patenttiboksin houkuttelevuuteen. Suppeimmissa malleissa, joita on käytössä esimerkiksi Espanjassa ja Unkarissa, verohuojennus myönnetään vain rojalteista, eli käyttöoikeuden luovutuksesta saaduista tuloista. Laajemmissa malleissa huojennus voidaan puolestaan saada myös tavaramerkeistä, tekijänoikeuksista ja mallioikeuksista ja jopa tuotteen tai palvelun myynnistä, johon on sisältynyt aineettoman oikeuden tuoma arvonlisä. Laajempia malleja on käytössä esimerkiksi Hollannissa, Luxemburgissa ja Unkarissa. Jäljimpänä mainittu vähennys on monimutkainen, sillä aineettoman oikeuden tuoma arvonlisä on vaikea erottaa tuotteen tai palvelun myyntihinnasta ja se vaatiikin monimutkaista sääntelyä ja laskentaa.¹¹⁴

Tällaisten tulotyyppien tulovirtojen kanavoiminen etuuden myöntävään valtioon suhteellisen helppoa ja yleistä. Tämän takia se luo oivan välineen verokilpailun toteuttamiselle.¹¹⁵

Tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvät verotuet on katsottu tehokkaiksi tavaksi lisätä yritysten innovointitoimintaa. Kun yrityksiä kannustetaan investointien tekemiseen erilaisin verotuin, yritykset myös kasvavat nopeammin ja työllistävät enemmän ihmisiä, eli niillä on talouteen positiivinen vaikutus. Tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvät huojennukset hyödyntävät etenkin pieniä ja keskisuuria yrityksiä, sillä niillä ei useinkaan ole yhtä suuria taloudellisia resursseja rahoittaa innovointitoimintaa.¹¹⁶ Patenttibokseilla ja tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvillä kannustimilla tunnustetaan siis olevan talouden kehitykseen positiivinen vaikutus. Tarkastellessa näitä kannustimia kriittisesti, onkin

¹¹² Viitala 2013, s. 1331.

¹¹³ Viitala 2013, s. 1331.

¹¹⁴ Viitala 2013, s. 1331. Ks. myös Anonyymi 2009.

¹¹⁵ Keinonen 2013, s. 404.

¹¹⁶ Knuutinen 2017, s. 119 – 120.

huomioitava kannustimen tosiasiallinen tarkoitus: jos kannustimen ensisijaisena tarkoituksena ei ole pelkästään tutkimus- ja kehitystoimintaan kannustaminen, vaan sillä tosiasiassa tavoitellaan monikansallisten yritysten jo keksimää ja olemassa olevaa aineetonta omaisuutta alueelle, voidaan tämän kannustimen olemassa olo kyseenalaistaa, ja miettiä täyttääkö se haitallisen verokilpailun piirteitä.¹¹⁷ Haitallisen verokilpailun ominaispiirteisiin tutustutaan tarkemmin luvussa 4.2.

3.4 Valtiontuki ja yleiset toimenpiteet

Verokilpailu on tiivistynyt ja valtiot ovatkin tehneet kaikkensa saadakseen houkutelua yrityksiä alueellensa. Viime aikoina valtiontukeen liittyvät veroetuudet ovat kuitenkin saaneet erityisen paljon huomiota, sillä yhä useampia yrityksiä on tuomittu maksamaan korvauksia valtioille, kun on todettu, että ne ovat saaneet kiellettyä valtiontukea. Monet valtion verotukijärjestelmät on siis jälkeinpäin todettu kielletyksi valtiontueksi. Komissiolla on oikeus vaatia jäsenvaltioitaan perimään myönnettyt veroetuudet korkoineen takaisin, jos voidaan katsoa, että jäsenvaltio on antanut yhteismarkkinoille soveltumattomaa valtiontukea verotuen muodossa.¹¹⁸

Perussopimuksessa valtiontuki määritellään seuraavanlaisesti: ”Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”. Komissio on antanut tiedonannon valtiontukisäännöksen soveltamisesta yritysten välittömään verotukseen vuonna 1998. Tiedonannon tarkoituksena on ollut luoda yhteiset suuntaviivat perussopimuksen noudattamiselle, ja puitteet valvonnan mahdollistamiseksi. Menettelysäännöillä on pyritty avoimuuden lisäämisen verotuksen alalla ottamalla käyttöön jäsenvaltioiden välinen tietojenvaihtojärjestelmä ja arvioimalla kyseisen järjestelmän soveltamisalaan mahdollisesti kuuluvia jäsenvaltioiden toimenpiteitä.¹¹⁹

Yrityksien tutkimus- ja kehitystoimintaa voidaan tukea myöntämällä yrityksille suoria tukia tutkimus- ja kehitystoimintaan. Suora tuki kohdistetaan usein tarkkaan määritellyille projekteille, jotka on kilpailutettava. Suorat tuet tulee kohdentaa sellaiselle toiminnalle, joista yhteiskunta saa suurimman hyödyn. Yleensä suoralla julkisella rahoituksella tuetaan sellaisia hankkeita, joiden tuotto-odotukset eivät houkuttele yksityistä rahoitusta, mutta joista on odotettavissa suurta yhteiskunnallista hyötyä. Ilman julkista rahoitusta monet yhteiskunnallisesti merkittävät hankkeet saattaisivat jäädä toteutumatta.¹²⁰

¹¹⁷ Knuutinen 2016, s. 9.

¹¹⁸ Vanhala – Viitala 2009, s. 420.

¹¹⁹ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta 1.

¹²⁰ Valkonen 2006, s. 3.

Sellaiset kansalliset veronormit tai –käytännöt ovat Euroopan Unionin toimintaa koskevan sopimuksen mukaan kiellettyjä, jotka ”antavat tietyille rajat ylittävälle toiminnalle sisämarkkinoiden toimintaan vaikuttavaa taloudellista etua vähäisemmän verorasituksen muodossa”. Tätä säännellään SEUT artiklassa 107. Valtiontukisääntöjen tarkoituksena on poistaa sellaiset toimet, jotka luovat tuloveroesteitä sisämarkkinoille ja vääristävät tasavertaisia kilpailuolosuhteita.¹²¹ Valtiontukisäännökset kohdistuvat jäsenvaltioiden toimenpiteisiin, jotka voidaan katsoa verotuksi. Tällaisissa toimenpiteissä poiketaan yleensä yleisistä verojärjestelmistä. Säännöksiin keskeinen tehtävä on poistaa kilpailuhaittaa aiheuttavat tekijät yhteismarkkinoilta.¹²²

Komission tiedonannon mukaan kielletty verotuki antaa tuensaajalle etua, joka vähentää sille liiketoiminnasta tavallisesti aiheutuvia kustannuksia, se on myönnetty valtion varoista, se vaikuttaa kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja lisäksi toimenpide on erikoinen tai valikoiva siten, että se suosii jotakin yritystä tai toimialaa. Kaikkien edellä mainittujen edellytysten on täytyttävä, jotta verotustoimenpide voitaisiin katsoa valtiontueksi. Tiedonannon mukaan veroetuudeksi voidaan katsoa käytännössä muun muassa verovapautus tai –hyvitys, veron perusteen alentaminen, laskennallinen vähennys, erityiset tai nopeutetut poistot, maksettavalle verolle säädetty enimmäismäärä, varusten kirjaaminen taseeseen ja verovelan maksun lykkääminen.¹²³

Täsmäverokilpailun menetelmät, joissa EU:n jäsenvaltiot ovat tehneet suurten monikansallisten yritysten kanssa niin sanottuja räätälöityjä sopimuksia, ovatkin joutuneet EU-oikeuden syyniin. Usein näissä sopimuksissa monikansallisten yritysten todellinen veroaste kyseiseen valtioon ohjatun tulon osalta on ollut vain muutamia prosentteja, jonka takia nyt tutkintaankin voidaan katsoa EU:n valtiontukisääntöjen vastaisiksi, eli voidaanko ne nähdä kiellettynä valtiontueksi.¹²⁴ Valikoivuuksikriteeri voidaan katsoa täyttyneeksi, jos verokannustin luo poikkeaman yleisestä verojärjestelmästä ja suosii tiettyjä yrityksiä.¹²⁵

Verotuksellinen valtiontuki voidaan käytännössä toteuttaa jäsenvaltion verolailla tai –asetuksella, hallinnollisena verotusmääräyksenä tai verotuskäytäntönä. Valtiontukea ei kuitenkaan yksilöidä tarkemmin unionin primäärioikeudessa, vaan sen yksityiskohtainen määrittely on jäänyt EU-tuomioistuimelle. Säännöksiä arvioitaessa on keskeistä sen valikoivuus. Jos säännöksen katsotaan olevan valikoiva, se voidaan myös todeta olevan syrjivä niitä kohtaan, joihin säännöstä ei sovelleta. Tämä puolestaan voidaan katsoa perusvapauksia rajoittavaksi tai syrjiväksi.¹²⁶ Jos taas verotustoimenpiteen valikoivuus voidaan perustella jäsenvaltion verojärjestelmän luonteella tai taloudellisella rakenteella, ja

¹²¹ Kärkelä 2012, s. 67.

¹²² Viitala – Vanhala, 2009, s. 421.

¹²³ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta B.8. -12.

¹²⁴ Ks. Knuutinen 2017, s 73.

¹²⁵ Viitala 2013, s. 1334.

¹²⁶ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta C.29.

valikoivuusedellytys ei voida katsoa täyttyvän, tukea ei katsota valtiontueksi. Valikoivuuden arviointi ei useinkaan ole komission ratkaisukäytännössä yksiselitteistä ja objektiivista, vaan sen arviointiin liittyy usein myös merkittävä määrä subjektiivista harkintaa. Valikoivuuteen on tarkoitus paneutua tarkemmin jäljempänä.

Valtiontuki tuo saajalleen huomattavaa taloudellista etua, joka vähentää sille liiketoiminnasta tavallisesti aiheutuvia kustannuksia. Taloudellisen edun määrittely lähtee liikkeelle kyseisessä valtiossa olevasta verotuksen tasosta, jolloin sellainen verotuksellinen toimenpide tai säännös, joka muodostaa poikkeuksen yleiseen verojärjestelmään, voidaan katsoa laittomaksi valtiontueksi.¹²⁷ Esimerkiksi seuraavat toimenpiteet ovat komission mukaan esimerkkejä, jotka voidaan tulkita laittomaksi valtiontueksi: veron perusteen alentaminen, veron määrän täydellinen tai osittainen vapautuminen, verovelkojen lykkääminen, niistä luopuminen tai niiden tilapäinen uudelleenjärjestely. Veron perusteen alentamiseksi voidaan katsoa esimerkiksi poikkeuksellinen vähennys ja erityiset tai nopeutetut poistot. Veron määrän täydelliseksi tai osittaiseksi vapautumiseksi voidaan puolestaan katsoa verovapautukset ja hyvitykset.¹²⁸

Komission tiedonannossa määritellään, että etuuden on oltava jäsenvaltion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki. Tällöin siis katsotaan, että valtion kohtaama verotulojen menetys vastaa verotukseen käytettyjen valtion varojen määrää. Tuen valtio voi myöntää joko lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten verosääntöjen nojalla tai veroviranomaisten noudattamien käytäntöjen mukaisesti.¹²⁹ Viitalan ja Vanhalan mukaan tämä edellytys täyttyy käytännössä aina verotukitoimenpiteissä, joissa toimenpiteellä alennetaan tuensaajan verorasitusta siitä, mikä se olisi ilman tukea.¹³⁰

Valtiontuki voidaan tulkita laittomaksi, kun se vaikuttaa kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Edunsaajan on kuitenkin harjoitettava taloudellista toimintaa kyseisillä markkinoilla – toiminnan muodolla ja rahoitustavalla ei ole merkitystä. Toimenpiteellä voidaan siis katsoa olevan vaikutus kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kun tuensaajayritys harjoittaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan liittyvää taloudellista toimintaa. Näin ollen pelkästään siis sellainen tuki, joka vahvistaa yrityksen asemaa muihin kilpaileviin yrityksiin nähden, voidaan jo tulkita täyttävän tämän edellytyksen. Tähän toteamukseen ei komission mukaan vaikuta tuen suhteellisen vähäinen määrä tai tuensaajan pieni koko tai osuus yhteisön markkinoista.¹³¹

Neljäntenä ehtona on, että toimenpide on erityinen tai valikoiva niin, että se suosii ”jotakin yritystä tai tuotannonalaa”. Valikoivuus voi tiedonannon mukaan perustua lakien, asetusten tai hallinnollisten määräysten verosääntöihin tehtäviin poikkeuksiin tai veroviranomaisten harkinnanvaraiseen käytäntöön. Kuitenkin järjestelmän luonteella tai

¹²⁷ Vanhala – Viitala 2009, s. 423.

¹²⁸ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta B.9.

¹²⁹ Komission tiedonanto, kohta B.10.

¹³⁰ Vanhala – Viitala 2009, s. 423.

¹³¹ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta B.11.

taloudellisella rakenteella voidaan perustella toimenpiteen valikoivuutta, jolloin sitä ei katsota laittomaksi valtiontueksi vaan niin sanotuksi yleiseksi toimenpiteeksi. Näiden on oltava sellaisia, jotka ovat kaikkien jäsenvaltion alueella toimivien taloudellisten toimijoiden saatavilla, eikä niiden soveltamisalaa rajoita tosiasiallisesti esimerkiksi tukien myöntämistä koskeva harkintavalta.¹³²

Sellaisia toimenpiteitä ei siis katsota valtiontuiksi, joita sovelletaan tasapuolisesti ja yhtäläisesti kaikkiin yrityksiin ja tuotannonaloihin. Tällaisia ovat puhtaasti verotekniset toimenpiteet ja järjestelmät, jotka edistävät yleisten talouspoliittisten tavoitteiden saavuttamista, keventämällä tiettyihin tuotantokustannuksiin liittyvää verotusta. Veroteknisiä toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi verokannan, poistosääntöjen ja tappiontasauksia koskevien sääntöjen vahvistaminen tai kaksinkertaisen verotuksen tai veronkierron torjumista koskevat säännökset. Puolestaan talouspoliittisia tavoitteita tukevia toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi tutkimus- ja kehitystoiminta, ympäristön huolehtiminen sekä koulutus ja työllisyys.¹³³ Nämä ovat siis hyväksyttäviä verokilpailun keinoja: ne kohdistuvat kaikkiin yrityksiin toimialasta riippumatta eikä niitä ole salattu muilta jäsenvaltioilta.

Valikoivuus-ehto ja sen arviointi ei ole useinkaan yksiselitteistä tai objektiivista, vaan se vaatii usein merkittävän määrän subjektiivista harkintaa. Komissio onkin tarkentanut valikoivuus-kriteeriä, ja valikoivuus voidaankin katsoa täyttyneeksi, jos jokin seuraavista edellytyksistä täyttyy.¹³⁴

- Ensimmäisen edellytyksen mukaan säännös voi olla suoraan sananmuotonsa mukaan valikoiva. Tällöin säännös rajaa vain tietyt yritykset tai tuotteet yrityksen toimialan, koon tai sijainnin perusteella tuen saajiksi.
- Toisen edellytyksen mukaan säännös voi olla valikoiva käytännön soveltamisen myötä. Tällöin usein veroviranomaisille on jätetty harkintavaltaa sen soveltamiselle, jolloin veroviranomainen voi yksittäisessä päätöksessä tai ennakkotiedon välityksellä myöntää tietynlaisen veroedun vain tietyille verovelvollisille. Tällaisista tapauksista komission on kuitenkin hankala saada tietoa, sillä yksittäiset päätökset ja ennakkotiedot ovat vain harvoin julkisia.
- Kolmanneksi ”säännös voi tosiasiallisesti olla valikoiva, vaikka se sananmuodoltaan olisikin yleinen”. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että säännös on verovelvollisista vain pienen joukon hyödynnettävissä. Säännöksen soveltamisalaa on voitu esimerkiksi rajoittaa tietyn liikevaihtorajan ylittäviin yrityksiin tai se voi olla niin korkea, että tosiasiaassa monikaan yritys ei täytä sitä.¹³⁵

Valikoivuus voidaan tämän lisäksi jaotella aineelliseen ja maantieteelliseen valikoivuuteen. Kun toimenpiteet on rajoitettu tiettyyn yritysmuotoon, tiettyyn osaan yrityksen

¹³² Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta B.12.

¹³³ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta B.13.

¹³⁴ Vanhala – Viitala 2009, s. 424.

¹³⁵ Vanhala – Viitala 2009, s. 424.

toiminnasta tai tiettyyn toimialaan, puhutaan aineellisesta valikoivuudesta. Valikoivuuden peruste täyttyy myös silloin, kun säännöksillä vahvistetaan liikevaihtorajoja tai edellytetään tietty määrä ulkomaisia toimipisteitä. Myös sellaiset säännökset on katsottu valikoiviksi, joita sovelletaan vain tietyn tyyppisiin konsernin sisäisiin toimin. Maantieteelliseksi valikoivuudeksi voidaan puolestaan katsoa sellaiset toimenpiteet, joissa paikallisviranomaisen myöntää esimerkiksi erityisen huojennuksen kansallisen verojärjestelmän mukaisesta verosta.¹³⁶

Tiedonannon mukaan jäsenvaltioiden on mahdollista perustella verotoimenpiteen valikoivuutta järjestelmän luonteella tai taloudellisella rakenteella.¹³⁷ Tällä tarkoitetaan sellaisia verotoimenpiteitä, jotka ovat tarpeellisia tai tarkoituksenmukaisia suhteessa verojärjestelmän tehokkuuteen. Jotta komissio voisi siis katsoa erityisalueiden taloudellisen kehityksen tukemiseen myönnettävien valtiontukien soveltuvan yhteismarkkinoille, tukien on oltava ”oikeassa suhteessa asetettuun tavoitteeseen ja oikein kohdennettuja”.¹³⁸

Verojärjestelmän luonteeseen kohdistuvilla perusteluilla voidaan tarkoittaa Vanhalan ja Viitalan mukaan tarkoittaa verojärjestelmälle ominaisia sisäisiä ja ulkoisia tavoitteita sekä peruseriaatteita. Sisäisillä tavoitteilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi tulonjakoon liittyviä tavoitteita. Verojärjestelmän peruseriaatteisiin puolestaan kuuluu kahdenkertaisen verotuksen poistaminen. Ulkoisilla tavoitteilla voidaan tähdätä esimerkiksi sosiaaliin ja alueellisiin tavoitteisiin. Viitala ja Vanhala ovat tulkinneet komission tiedonannon niin, että ulkoisiin tavoitteisiin liittyvät myös sellaiset verotoimenpiteet, joiden tarkoituksena on ohjausvaikutusten aikaansaaminen esimerkiksi ympäristösyistä.¹³⁹

Taloudelliseen rakenteeseen nojautuvaa perustelua on puolestaan mahdollista käyttää silloin, kun verovelvollisen harjoittamassa taloudellisessa toiminnassa on sellaisia eroja, jotka nimenomaan edellyttävät erilaista verokohtelua. Tällaisina aloina voidaan pitää maataloutta ja kalastusta. Näissä on perusteltua kiinteämääräisen veron vahvistaminen tai huomioiminen, että maaomaisuudella on usein merkittävä osuus maatalousalan toimijoiden varallisuudesta. Komissio on siis Vanhalan ja Viitalan mukaan tunnustanut sen, että tietyt toimialat tai liiketoiminnot voivat vaatia erityistä verokohtelua.¹⁴⁰

Verotukia arvioitaessa on komission varmistuttava, että tuet edistävät aluekehitystä ja liittyvät toimintaan, jolla on paikallista vaikutusta. Lisäksi komission on varmistuttava, että tuet liittyvät todellisiin alueellisiin haittoihin. Tällöin on syytä myös pohtia sellaiseen toimintaan todellisia alueellisia haittoja, joka ei aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia.

¹³⁶ Ks. Vanhala – Viitala, s. 424.

¹³⁷ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta B.12.

¹³⁸ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta C.33.

¹³⁹ Ks. Vanhala – Viitala 2009, s. 425.

¹⁴⁰ Vanhala – Viitala 2009, s. 425.

Komission on myös aina otettava huomioon tukien kielteiset vaikutukset, jotka kyseisillä toimenpiteillä voi olla muihin jäsenvaltioihin, eli tukia on arvioitava yhteisön kannalta.¹⁴¹

Komissio ei voi kuitenkaan hyväksyä sellaisia tukia, jotka ovat ristiriidassa sekä syrjimisestä kieltämisestä ja sijoittautumisvapautteen liittyvien perustamissopimuksien määräysten kanssa.¹⁴² Kun verotuen myöntämisen tarkoituksena on ollut kannustaa yrityksiä osallistumaan tiettyihin tarkoin määriteltyihin hankkeisiin, ja kun verotuen intensiteetti voidaan rajata suhteessa hankkeen toteuttamiskustannuksiin, se ei poikkea valtion myöntämästä avustuksesta, jolloin sitä voidaan käsitellä avustuksen tavoin.¹⁴³

Yhteismarkkinoille soveltuvan valtiontuen perusteet on lueteltu EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdassa. Sen mukaan valtiontuki voi soveltua yhteismarkkinoille jos se koskee kehityksen edistämisen alueilta, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma. Toisaalta valtiontuki voi soveltua tilanteeseen, jossa se tukee Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Tuki ei myöskään saa muuttaa kaupankäynnin edellytyksiä yhteisön edun kanssa ristiriitaisella tavalla edistäänsä jotain tiettyä taloudellista toimintaa tai kehitystä.

Viitala ja Vanhala ovat tulkinneet, että käytännössä yhteismarkkinoille soveltuvina tukina voidaan pitää eräitä alueellisia tukia, horisontaalisia koskevia tiettyjä tukimuotoja ja eräille toimialoille suunnattuja tukia. Komissio on myös julkaissut puitteita, suuntaviivoja ja ryhmäpoikkeusasetuksia, joissa määritetään tukimuotoihin sovellettavat arviointikriteerit.¹⁴⁴

Perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan perusteella komissio on velvollinen seuraamaan jäsenvaltioidensa tukijärjestelmiä. Mikäli komissio katsoo jäsenvaltion myöntämän tuen olevan yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, se voi vaatia kyseisen tukijärjestelmän muuttamista tai poistamista kokonaan. Jos jäsenvaltio ei noudata komission kehoitusta, komissio tai mikä tahansa jäsenvaltio voi saattaa asian EYT:n ratkaistavaksi.¹⁴⁵

Komissiolla on velvollisuus valvoa myös niitä voimassa olevia tukia, jotka on aiemmin saanut komission hyväksynnän tai ovat olleet voimassa ennen EY:n perustamissopimusta. Komissiolla on oikeus evätä jo aiemmin hyväksytyt valtiontuki, jos se ei enää komission näkemyksen mukaan täytä hyväksytyt valtiontuen kriteerejä. Tällöin sen on annettava jäsenvaltiolle suositus kansallisten sääntöjen muuttamiseksi.¹⁴⁶ Seurannan toteuttamiseksi jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle vuosittain selvitys, josta käy

¹⁴¹ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta C.33.

¹⁴² Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta C.29.

¹⁴³ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta C.31.

¹⁴⁴ Vanhala – Viitala 2009, s. 426.

¹⁴⁵ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta D.36.

¹⁴⁶ Ks. Vanhala – Viitala 2009, s. 426.

ilmi voimassa olevat valtiontukijärjestelmät. Selvityksessä on esitettävä arvio tulonmenetyksistä, joita veronhuojennukset taikka täydelliset tai osittaiset verovapautukset ovat aiheuttaneet valtiolle. Tukijärjestelmät tutkittuaan komissio voi ehdottaa jäsenvaltiolle järjestelmän muuttamista tai poistamista käytöstä.¹⁴⁷

Ennakkoilmoitusmenettely velvoittaa jäsenvaltion ilmoittamaan suunnitellusta tuesta komissiolle, oli kyseessä sitten täysi uusi tuki tai jo olemassa olevan tuen muuttaminen. Ennen komissiolta saatua hyväksyntää, ehdotettua toimenpidettä ei siis saa toteuttaa. Komission on annettava vastaus kahden kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Se voi joko sallia suunnitellun valtiontuen sellaisenaan tai ehdollisena tai kieltää sen kokonaan.¹⁴⁸

Jäsenvaltion laiminlyödessä ilmoitusvelvollisuutensa ja ryhtyessään tukitoimenpiteisiin vastoin EY:n perustamissopimuksen määräyksiä voidaan tuen myöntäminen katsoa laittomaksi valtiontueksi, jolloin komissio voi vaatia jäsenvaltiota perimään myönnetyn tuen korkoineen takaisin. Takaisinperintäpäättös voidaan kuitenkin tehdä vain siltä osin, kuin tuki on yhteismarkkinoille soveltumatonta. Takaisinperintä kohdistetaan aina nimenomaan tuensaajiin eikä ikinä jäsenvaltioon. Laskettaessa takaisinperittävää määrää otetaan huomioon maksetun veron määrä sekä yleisesti sovellettavan verosäännön mukaisesti maksettava määrä. Tämän lisäksi huomioon otetaan palautettavalle määrälle laskettu korko.¹⁴⁹

---

¹⁴⁷ Komission tiedonanto 98/C 384/03, kohta D.36.

¹⁴⁸ EY artikla 88, kohta 3. Ks. Vanhala – Viitala 2009, s. 426.

¹⁴⁹ Vanhala – Viitala 2009, s. 427.

4 HAITALLINEN VEROKILPAILU

4.1 Haitallisen verokilpailun tausta

Globalisaatio on edistänyt talouden tehokkuutta, mutta samalla lisännyt valtioiden keskinäistä riippuvuutta ja kilpailua.¹⁵⁰ Verokilpailu ja haitallinen verokilpailu ovatkin olleet kiivaan keskustelun alla jo kahden vuosikymmenen ajan. Vaikka verokilpailulla tiedetään olevan monia hyviä vaikutuksia, myös sen haitallinen puoli on tunnistettu jo 1990-luvun lopulla. Toisaalta on myös todettu, että positiivisen ja haitallisen verokilpailun seuraukset ovat käytännössä samanlaisia, mutta se, tuomitaanko vaikutukset haitallisiksi vai positiivisiksi riippuu täysin näkökulman valinnasta.¹⁵¹ Tämän tutkielman kannalta on kuitenkin relevanteita tarkastella verokilpailua haitallisesta näkökulmasta.

Yritysverotus on jäänyt tietyllä tapaa globalisaation jalkoihin: EU:n jäsenvaltioilla on suvereniteettiä päättää veropolitiikastaan itsenäisesti, mutta EU:n alueilla toimivat monikansalliset yritykset harjoittavat businestään globaalisti. Kuitenkin asuin- ja lähdevaltioperiaatteen mukainen verotus on kehitetty aikakaudella, jolloin ensimmäisen maailman sodan jälkeen monikansalliset yritykset olivat suurimmaksi osaksi teollisuuden yrityksiä. Näiden toiminta pystyttiin selvästi erittelemään emo- ja tytäryhtiön välillä, eli on ollut selkeää, missä yrityksen arvoa luodaan. Tämä on luonut loogisen perusteen lähdeverotusperiaatteelle.¹⁵² Nykyään kun yritysraenteet ovat tulleet entistä monimutkaisemmiksi, on se tehnyt erittäin vaikeaksi hahmottaa, missä yritys arvoa luo, ja näin ollen millä valtioilla olisi oikeus verottaa yrityksen tekemää tuloa.¹⁵³

Valtioiden kansallisen lainsäädännön alueellisen verotusvallan liittymäperiaatteita ovat asuin- ja lähdevaltioperiaate. Luonnolliset ja juridiset henkilöt ovat asuinvaltioperiaatteen mukaan verovelvollisia tuloista tai varallisuudesta maailmanlaajuisesti riippumatta siis siitä, mistä tulot kertyvät tai missä varallisuus on. Lähdeverotuksessa valtio puolestaan verottaa vain tulosta tai varallisuudesta, joka saadaan kyseisen valtion alueella olevasta lähteestä. Tämä puolestaan johtaa juridiseen kaksinkertaiseen verotukseen, kun kaksi valtiota soveltaa samaan aikaan asuinvaltio- ja lähdevaltioperiaatetta ja verottaa samaa verovelvollista samasta tulosta kahdessa eri valtiossa. Valtioiden kansallisilla säännöksillä tai verosopimuksilla pyritään poistamaan tätä ongelmaa, mitä puolestaan yritykset voivat pyrkiä käyttämään hyväkseen pienentääkseen niiden maksettavaksi tulevia veroja.¹⁵⁴ Haitallista verokilpailua ei siis välttämättä syntyisi ilman kaksinkertaisen verotuksen ongelmaa.

---

¹⁵⁰ Knuutinen 2017, s. 122.

¹⁵¹ Berg – Davidson 2017, s. 80.

¹⁵² COM(2015) 302 lopullinen, s. 2 – 3.

¹⁵³ COM(2015) 302 lopullinen, s. 2.

¹⁵⁴ Knuutinen 2017, s. 92.

Vuonna 1996 OECD kutsui koolle organisaation, jonka tavoitteena oli mitata haitallisen verokilpailun vaikutuksia, eli sen vaikutuksia muun muassa investointeihin, taloudellisiin päätöksiin sekä sen seurauksia veropohjaan. Tämän seurauksena OECD julkaisi vuonna 1998 raportin haitallisesta verokilpailusta. Raportissa käsitellään haitallisen verokilpailun seurauksia ja tunnistettiin niitä tekijöitä, jotka ovat luonteenomaisia niin sanotuille ”veroparatiiseille”. Samalla kun globalisaatio on pienentänyt yritysten toimintakenttää, se on myös nostanut haitallisen verokilpailun haasteita. Yhden maan veropolitiikalla on nykyään yhä suurempi vaikutus toisten maiden veropolitiikkaan, mikä voi puolestaan johtaa veropohjan rapautumiseen ja kansalliseen aliverotukseen.

OECD:n raportissa julkaistiinkin ensi askeleet haitallisen verokilpailun torjumiseen. Raportin mukaan haitalliseksi veropolitiikaksi katsotaan sellainen, joka vääristää kauppaa ja investointivirtoja, aiheuttaa ei toivottua muutosta veropohjaan, asettaa rajoitteita valtion taloudellisille tavoitteille, nostaa muiden veronmaksajien taakkaa sekä heikentää veropohjan reiluuutta ja kokonaisuutta.

Nyt sekä OECD:n että EU:n piirissä on katsottu tarpeelliseksi puuttua haitalliseen verokilpailuun. Haitalliseksi verokilpailu katsotaan siis silloin, kun se vaikuttaa toisen maan veropolitiikkaan liiaksi väärentäen veropohjaa, tai kun verokohtelun ensisijainen tavoite on esimerkiksi pelkästään houkutellessa suuryhtiöitä oman kevyemmän verotuksen piiriin.¹⁵⁵ Kaikista haitallisimmiksi toimiksi on katsottu sellainen jäsenvaltion toiminta, joka tehdään salassa ja mikä ei ole läpinäkyvää muille jäsenvaltiolle. Puolestaan verotuksen välttäminen ja kansainvälinen veropako saattavat aiheuttaa vääristymiä sisämarkkinoiden toimivuudelle.¹⁵⁶

Haitallisen verokilpailun seurauksena alueiden verotukselliset erot kehittyvät isoksi ja hyväksytään tilanteet, joissa ulkomaiset investoinnit voidaan toteuttaa täysin ilman vero-seuraamuksia. Yleisesti ottaen voitaisiin siis sanoa, että haitallinen verokilpailu määritellään sellaiseksi itsenäisen valtion harjoittamaksi läpinäkymättömäksi toiminnaksi, joka häiritsee toisten valtioiden veropolitiikan johtamista, ja muovaa näiden veropohjia sekä jossa pääoma ja työvoima virtaavat muihin maihin.¹⁵⁷

4.2 Haitallisen verokilpailun ominaispiirteet ja tunnistaminen

Tärkeää haitallisen verokilpailun määritelmälle on ensinnäkin tunnistaa ne tekijät ja ominaispiirteet, jotka ilmentävät haitallista verokilpailua. Jo OECD:n raportissa vuodelta 1998 etsittiin näitä tekijöitä sekä identifioitiin veroparatiiseille yhteisiä piirteitä. Raportissa huomautetaan, että vaikka jotkut käytännöt saattavat vaikuttaa toisessa valtiossa

¹⁵⁵ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 16.

¹⁵⁶ Helminen 2012, s. 48.

¹⁵⁷ Helminen 2012, s.47.

haitallisen verokilpailun harjoittamiselta, ne eivät välttämättä kuitenkaan vaikuta siltä taas toisessa valtiossa. Valtiot voivat esimerkiksi tarjota kannustimia investointien lisäämiseksi joko valtion sisällä tai myös houkutellessa ulkoisia investointeja. Se, katsotaanko tällainen kannustin haitallisen verokilpailun alueeseen täytyy aina arvioida tapauskohtaisesti, ja ottaa huomioon kaikki olosuhteet ja tekijät.¹⁵⁸

Raportin mukaan alhainen verokanta yhdistettynä erilaisiin vähennyksiin luovat usein sellaisen yhdistelmän, joka voidaan tuomita haitalliseksi. Puolestaan taas on tunnistettu sellaisia alhaisia verokantoja, joita ei voida yhdistää haitalliseen verokilpailuun. Tällaisissa valtioissa tehokas efektiivinen verokanta saattaa olla alhainen verrattuna muihin valtioihin, mutta joissa kuitenkin kerätään huomattava määrä tuloveroja valtiolle. Toisissa valtioissa taas alhainen verokanta voi tarkoittaa sitä, että valtio kerää erittäin vähän todellisia tuloveroja alueella toimivilta yrityksiltä. Lisäksi tällaisilla valtioilla saattaa olla alueita, joissa tarjotaan erityistä verokohtelua. Tällaisella veropolitiikalla on usein vaikutus myös toisten valtioiden veropolitiikkaan ja verotuloihin, minkä perusteella se voidaan tulkita haitalliseksi.¹⁵⁹

Efektiivisen verokannan arviointi onkin yksi tärkeimmistä vaiheista tunnistettaessa haitallista verokilpailua. Näin ollen on tärkeää ottaa huomioon nimellisen verokannan lisäksi siitä tehtävät vähennykset sekä lisäykset, jonka jälkeen on mahdollista arvioida todellista toteutunutta veroastetta.¹⁶⁰ Tässä tutkielmassa esiteltiin jo aiemmin valtioita, joiden yhteisöverokanta saattaa vaikuttaa korkealta, mutta tehtävien vähennyksien jälkeen todellinen veroaste jää erittäin alhaiseksi.

Tänä päivänä tilannetta usein arvioidaan sen perusteella, että mikä kannustimen todellinen tosiasiallinen tarkoitus on: jos kannustimen perimmäisenä tarkoituksena voidaan katsoa olevan pelkästään ulkoisten investointien houkuttelemineen valtion, voidaan tällainen kannustin katsoa haitalliseksi verokilpailuksi. Jos taas kannustimella pyritään tutkimus- ja kehitystoiminnan lisäämiseen, ei sitä voida lukea haitallisen verokilpailun piiriin. Lisäksi on tärkeää huomioida, että pelkästään alhaista verokantaa ei voida automaattisesti tuomita haitalliseksi verokilpailuksi.¹⁶¹

Tietynlainen veropolitiikka voidaan raportin mukaan lähtökohtaisesti tuomita aina haitalliseksi. Sellainen veropolitiikka, joka tarkoituksenmukaisesti ohjaa investointeja, tai joka pääasiallisesti aiheuttaa verokannan alentumista muissa valtioissa, voidaan lähtökohtaisesti pitää haitallisena. Tällaiset toimet usein ohjaavat investointeja pois muista valtioista, helpottavat yritysten veronkannon välttämistä sekä rapauttavat muiden maiden veropohjaa.¹⁶² Haitallisen verokilpailun voidaan siis katsoa johtavan lopulta

¹⁵⁸ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 15.

¹⁵⁹ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 15 - 16.

¹⁶⁰ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 26.

¹⁶¹ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 16, 24.

¹⁶² OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 16.

sellaiseen tilanteeseen, jossa yritykset pystyvät tehokkaalla tai aggressiivisella verosuunnittelulla välttymään veronmaksamiselta.

Haitalliselle verokilpailulle on tyypillistä vähäinen informaation vaihto muiden valtioiden kanssa sekä puutteellinen liiketoimien dokumentointi. Tällainen toiminta ei mahdollista pelkästään yrityksiä ja investoijien veronkannon välttämiseen vaan usein myös mahdollisuuden rikolliseen toimintaan ja rahanpesuun. Vähäinen informaation vaihto voi johtua joko valtion omasta tahdosta, sen kykenemättömyydestä tutkia yrityksiä toimintaa riittävän tarkasti, rajoitetusta pääsystä yrityksiä pankkitietoihin tai muista käytännöistä, joiden avulla investoijat pystyvät suojaamaan rahoitustapahtumansa veroviranomaisilta. Jos viranomaisilla olisi tehokas pääsy tällaiseen tietoon, valtio pystyisi tehokkaammin estämään veropohjan rapautumisen ja veronkannon välttämisen. Heikkoa informaation vaihtoa voi ilmetä niin lainsäädännössä kuin myös alueella tapahtuvaan toimintaan liittyen.¹⁶³

Veropolitiikan läpinäkyvyys muille valtioille on lisäksi tärkeä tekijä määriteltäessä haitallisen verokilpailun ominaispiirteitä. Haitalliselle verokilpailulle on tyypillistä, että muut valtiot eivät tosiasiallisesti tiedä, millaisia räätälöityjä verohelpotuksia tietyillä alueilla yrityksille tarjotaan. Tavoitteena voi myös tietoisesti olla pitää ne salassa. Tällaisilla alueilla yritykset saattavat tietynlaisen liiketoiminnan perusteella saada käyttää alempaa verokantaa tai tehdä erilaisia verovähennyksiä, jolloin todellinen veronkanto valtioon on minimaalinen.¹⁶⁴

Tärkeintä haitallisen verokilpailun tunnistamisessa on tunnistaa ja arvioida siihen liittyviä tekijöitä huolellisesti. Alhainen verokanta ei välttämättä automaattisesti tarkoita valtion harjoittavan haitallista verokilpailua, eikä korkea verokanta automaattisesti tarkoita, etteikö valtio harjoittaisi haitallista verokilpailua. Vaikka niin sanottu lakisääteinen verokanta olisi valtiossa korkeahko, voi erilaiset verohuojennukset ja vähennykset johtaa siihen, että todellinen verokanta on erittäin alhainen, tai sitä ei käytännössä ole lainkaan. Jos tähän voidaan vielä yhdistää vähäinen tiedonvaihto ja läpinäkyvyys muille valtioille, voidaan jo pohtia, onko kyse haitallisen verokilpailun alueesta.

Verokannan ja –politiikan lisäksi tulisi huomioon ottaa myös muita vaihtoehtoisia tekijöitä. Näitä ovat muun muassa epäonnistumiset noudattaa ja seurata kansainvälisiä siirtohinnoitteluohteja, neuvoteltavissa olevat verokannat ja –pohjat sekä alueet, joita promotaan verojen minimoimisen mahdollistavina. Yhteistä tällaisille alueille on, että niissä sallitaan alhaisempi veronkanto tulosta, jota normaalisti verotettaisiin ankarammin muissa valtioissa. OECD:n raportissa myös huomautetaan, että pelkästään yksi tekijä ei voi määrittää haitallista verokilpailua, vaan se on usein monien tekijöiden yhteissumma.

---

¹⁶³ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 23 – 24.

¹⁶⁴ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 22.

Yksinkertaisuudessaan haitallisen verokilpailun voi määritellä sellaiseksi, mikä uudelleenohjaa pääomavirtoja muiden maiden veropohjan kustannuksella.¹⁶⁵

4.3 Haitallisen verokilpailun seuraukset

Globalisaatio on avannut tien verokilpailulle, jonka positiivisina vaikutuksina voidaan nähdä veroesteiden poistaminen pääoman liikkuvuuden tieltä. Haitallisen verokilpailun näkökulmasta puolestaan yritykset pystyvät tehokkaan verosuunnittelun avulla välttymään verojen maksamiselta samalla kun valtioiden veropolitiikka kehittyy rahoitukselliseen ja helposti liikuteltavissa olevaan omaisuuden ympärille kaataen veroverotaakkaa ei-mobiilille¹⁶⁶ omaisuudelle.

Kun valtion veropolitiikka keskittyy vain yrityksiä aineettoman omaisuuden houkuttelemiseen, johtaa se helposti tilanteeseen, jossa investoinnit eivät ajaudukaan enää sinne, missä ne olisivat tehokkaimmillaan, tai jonne ne olisivat ajautuneet ilman verokilpailun vaikutusta. Monikansalliset yritykset, joilla on paljon arvokasta aineetonta omaisuutta, ovat sijoittautuneet juurikin näihin kevyen verotuksen maihin.¹⁶⁷ Kun investoinnit allokoituvat verotuksellisiin perusteisiin, eikä sen mukaan, missä ne tuottaisivat parhaimmillaan, voi maailman talous ajautua lopulta tehottomuuden ja alituotannon tilaan. Lisäksi veropolitiikan keskittyessä aineettomaan omaisuuteen liittyviin huojennuksiin, kasvattaa se usein ei helposti liikuteltavissa olevan omaisuuden verotaakkaa. Tämä puolestaan johtaa valtioiden veropohjien vääristymiin.

Globalisaation johdosta toisen maan veropolitiikalla on nykyään entistä suurempi vaikutus myös toisten maiden veropolitiikkaan. Positiivisesta näkökulmasta tarkasteltuna globalisaatio ja verokilpailu poistavat veroesteitä pääoman liikkuvuuden tieltä ja luovat niin sanotun hintakaton verotukselle, jolloin tämä pysyy edes jossain määrin kohtuullisena.¹⁶⁸ Haitalliseksi tämä kuitenkin katsotaan silloin, kun yhden maan veropolitiikalla on vääristävä vaikutus toisten valtioiden veropohjiin ja -tuloihin. Tämä nähdään yhtenä suurimpana haitallisen verokilpailun seurauksena ja ongelmana.¹⁶⁹

Veropohjalla tarkoitetaan ansiotuloa, yritystuloa varallisuutta tai muuta vero-objektia, johon jokin vero kohdistuu.¹⁷⁰ Mitä laajempi veropohja on, sitä enemmän se kerryttää verotuloja valtiolle. Haitallisen verokilpailun on todettu rapauttavan muiden maiden veropohjaa ja mahdollisesti vääristävän verotusta. Globalisaation ja lisääntyneen

¹⁶⁵ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 31 – 34.

¹⁶⁶ Ei-mobiililla omaisuudella tarkoitetaan tässä sellaista omaisuutta, jota on vaikea liikutella paikasta toiseen, kuten aineellinen omaisuus.

¹⁶⁷ Berg – Davidson 2017, s. 90.

¹⁶⁸ Berg – Davidson 2017, s. 79.

¹⁶⁹ OECD (1998), *Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue*, s. 16.

¹⁷⁰ Knuutinen 2017 s. 70.

verokilpailun onkin myös katsottu lisäävän veropohjien kansainvälistä liikkuvuutta, jolla tarkoitetaan, että jonkin valtion veroratkaisu saattaa synnyttää veropohjan siirtymää valtiosta toiseen. Tällöin puhutaan veropohjaulkoisvaikutuksesta.¹⁷¹ Lisäksi jos veroja ei voida verokilpailun takia kerätä esimerkiksi aineettomasta omaisuudesta nostaa se luonnollisesti muiden omaisuuserien verotaakkaa.

Paikatakseen alhaisen yhteisöveron tuoman aukon verotuloihin jotkin EU jäsenvaltiot ovat nostaneet ei-mobiilien omaisuuserien ja työntekijöiden verotusta. Tämä puolestaan heikentää verojärjestelmien tehokkuutta. Työn verotuksen kiristäminen vähentää ihmisten halukkuutta tehdä töitä ja aineellisen omaisuuden verotuksen kiristäminen kasvattaa yritysten pääomakustannuksia sekä näin vähentää halukkuutta investoida.¹⁷²

Euroopan Unionin yhteiset sisämarkkinat mahdollistavat yritysten vapaan sijoittautumismahdollisuuden haluamaansa jäsenvaltioon. Haitallisen verokilpailun seurauksena monikansalliset yritykset pystyvät tehokkaalla verosuunnittelulla välttymään oikean suuruisen veron maksulta, joka niiden tulisi normaalitilanteessa tietystä voitosta maksaa. Tämä tulee esille esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa monikansalliset yritykset pystyvät kanavoimaan liiketoiminnasta saavuttamiaan voittoja korko- ja rojaltituloina sellaisiin valtioihin, jotka antavat näihin merkittäviä verohuojennuksia. Näin yrityksen tuottamaa tuloa verotetaan kyseisessä valtiossa mahdollisesti vain muutamalla prosentilla, jonka jälkeen konserni voi vielä emo-tytäryhtiödirektiivin turvin siirtää osinkotuloja verovapaasti muussa jäsenvaltiossa sijaitsevaan yhtiöön.

Tämä on yksi suurimmista haitallisen verokilpailun seurauksista ja ongelmista, ja kun ennen on voitu puhua kaksinkertaisen verotuksen ongelmasta, nyt on päädytty niin sanottuun ”kaksinkertaiseen ei-verotuksen” -ongelmaan (eng. *Double non-taxation*) tai ”vajaa-verotukseen”, eli monikansallisten yrityksen tuloa ei välttämättä veroteta missään vaiheessa kunnolla.¹⁷³ Usein lisäongelmia tuottaa se, että eräät valtiot ovat saattaneet solmia sellaisia sopimuksia yritysten kanssa, jotka eivät ole edes muiden jäsenmaiden tietoisuudessa ja ne on tietoisesti pidetty salaisina.

Haitallisen verokilpailun seurauksena on luonnollisesti valtioiden verotulojen pieneneminen, kun suuret monikansalliset yritykset pystyvät verosuunnittelun keinoin välttymään normaalitilanteessa kyseisestä tulosta maksettavalta veron määrältä. Tämä puolestaan heikentää valtioiden toimintabudjetteja, mikä on ongelmallista etenkin hyvinvointivaltioissa, joissa julkisia palveluja järjestetään juuri verovarojen turvin. Kun puolestaan valtioiden menoja ei pystytä kattamaan verotulojen avulla, tarkoittaa se valtioiden velkaantumista.

Haitallinen verokilpailu asettaa yritykset epätasa-arvoiseen kilpailuasemaan. Etenkin niissä tilanteissa, joissa valtiot solmivat yritysten kanssa räätälöityjä sopimuksista

¹⁷¹ Myrsky 2013b, s. 401.

¹⁷² COM(2015) 302 lopullinen, s. 5.

¹⁷³ Ks. Knuutinen 2017, s. 91 – 92.

veroeduista, ei voida nähdä missään näkökulmassa tarkasteltuna reiluna kilpailuasetelmana. Tällaiset yritykset saavat siis epäreilua kilpailuetua suhteutettuna muihin alalla toimiviin kilpailijoihin. Usein vielä yritykset, joiden kanssa tällaisia räätelöityjä sopimuksia tehdään ovat suuria monikansallisia yrityksiä, joilla saattaa jo valmiiksi olla vahva kilpailuasema markkinoita. Syitä joiden takia valtioita houkuttaa tehdä sopimuksia juuri suurien yhtiöiden kanssa, on niiden tuomat työpaikat ja niiden usein piristävä vaikutus valtion taloudelliseen asemaan.

4.4 Haitallinen verokilpailu EU:ssa

Tähän mennessä on voitu jo todeta, että EU luo otolliset puitteet verokilpailulle. Sisämarkkinat luovat erityisiä etuja sen asukkaille ja liiketoiminnalle alueellaan ja yritysten kansainvälistyminen on tehostanut niiden toimintaa ja nopeuttanut taloudellista kasvua. Näillä sisämarkkinoilla toimitaan kuitenkin samanaikaisesti 28 eri jäsenvaltion verosäännöksiensä alla, mikä onkin johtanut vahvaan kilpailuun jäsenvaltioiden välillä. Tämän seurauksena jäsenvaltiot ovat kilpaa alentaneet omia yhteisöverokantojaan suojellakseen veropohjaansa ja houkuttellakseen ulkomaisia rahavirtoja valtion.¹⁷⁴ Myös tutkimukset ovat osoittaneet, että yhtiöveroprosentit ovat EU-alueella kaikkein alhaisimmillaan.¹⁷⁵ On pelkästään luonnollista, että globaalissa toimintaympäristössä valtiot seuraavat tarkasti muiden maiden verolainsäädännön kehitystä, ja pyrkivät mahdollisimman kilpailukykyiseen kansalliseen lainsäädäntöön. Kun verolainsäädäntö on kilpailukykyinen, ei yrityksille tule liiallista houkutusta siirtää liiketoimintaansa kevyemmän verotuksen maihin.

EU:ssa keskeisenä ongelmana on ollut monikansallisten yritysten jopa aggressiiviseksi katsottu verosuunnittelu, jonka avulla ne pystyvät hyödyntämään EU:n vapaita sisämarkkinoita niin, että verotaakka jäisi niille mahdollisimman pieneksi. Hyväksikäyttämällä valtioiden välisiä verosopimuksia, EU:n direktiivejä, valtioiden verokannustimia ja ehkä jopa niiden kanssa tekemiä salaisia sopimuksia verohelpotuksista monikansalliset yritykset pystyvät minimoimaan verotuksensa erittäin alhaiselle tasolle.

Avoimuuden puute on aiheuttanut sen, että monikansalliset yritykset ovat päässeet hyödyntämään veroetuja niin, että muut jäsenvaltiot eivät välttämättä ole olleet tietoisia siitä, miten yrityksiä kohdellaan toisessa valtioissa. Joissain tapauksissa tämä on jopa haluttu tarkoituksenmukaisesti salata ja tietoisesti pimitetty tietoa muilta jäsenvaltioilta. Tällaista kilpailua ei voikaan tuomita mitenkään muuten kuin haitalliseksi ja epäreiluksi niitä kohtaan, jotka veroja maksavat.

Yksi sisämarkkinoiden tavoitteista on tehokkaan verotuksen varmistaminen alueella. Monimutkaiset ja läpinäkymättömät verosäännökset eivät edistä tätä tavoitetta, joten

¹⁷⁴ COM(2015) 302 lopullinen, s. 4.

¹⁷⁵ Jahnsen – Pomerleau 2017.

myös EU:n on pitänyt miettiä uudestaan, miten pystyttäisiin varmistamaan tehokas verotus EU-alueella kuitenkin siten, että voitaisiin säilyttää jäsenvaltioiden suvereniteetti päättää omasta veropolitiikastaan. Se, että tällä hetkellä toimitaan yhteensä 28 erilaisen verojärjestelmän mukaisesti yksillä yhteisillä markkinoilla, ei ole kuitenkaan johtanut tehokkaaseen verotukseen, vaan päinvastoin kiristänyt verokilpailua valtioiden välillä.¹⁷⁶ 28 erilaista verojärjestelmää luovat tehokkuusesteitä ja kustannuksia pienimmille toimijoille, kun niiden on selvitettävä, millaisia verotuskäytäntöjä kussakin valtiossa on. Samaa aikaan monikansalliset yritykset, joilla on varaa tehokkaaseen verosuunnitteluun, pystyvät hyödyntämään verojärjestelmiä niin, että veroja maksetaan mahdollisimman vähän. Käytännössä siis suuret monikansalliset yritykset, joilla on varaa tehokkaaseen verosuunnitteluun, minimoivat verotuksensa, kun taas pienemmän kansainväliset yritykset kamppailevat kahdenkertaisen verotuksen kanssa. Tämä ei luo puitteita reilulle kilpailuasetelmalle, vaan päinvastoin voisi todeta, että rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät.

Vuonna 2016 Euroopan komissio esitti uuden ehdotuksen, jonka avulla on haluttu puuttua yhteisöveron kiertämiseen. Ehdotuksen tavoitteena on käynnistää toimet, joiden avulla päästäisiin oikeanmukaiseen, tehokkaaseen sekä kasvua edistävään verotukseen EU:ssa. Tuolloin jäsenvaltioita kehoitettiin suuntaamaan tehokkaampia ja paremmin koordinoituja toimia etenkin sellaisia yhtiöitä vastaan, jotka tarkoituksenmukaisesti pyrkivät välttämään niille kuuluvia veroja. Jäsenvaltioiden tulisi myös panna täytäntöön ne kansainväliset standardit, joiden avulla torjutaan veropohjan rapautumista ja voitonsiirtoja.¹⁷⁷

Ehdotuksen tärkeimmät kohdat olivat:

- Oikeudellisesti sitovat toimenpiteet, joilla estetään kaikkien yleisimmät menetelmät, joilla yritykset välttelevät veroja
- Suositus siitä, miten verosopimusten väärinkäyttöä torjutaan
- Ehdotus, joka koska EU:n alueella toimivien monikansallisten yritysten verotukseen liittyvien tietojen jakamista
- Ne toimet, joilla edistetään kansainvälisesti verotusalan hyvää hallintotapaa
- Uusi EU:n laajuinen prosessi, jossa laaditaan luettelo kolmansista maista, jotka kieltäytyvät noudattamasta sääntöjä

Näillä toimilla pyritään vaikeuttamaan aggressiivista verosuunnittelua, lisäämään avoimuutta jäsenvaltioiden välille ja varmistamaan aiempaa tasapuolisemman kilpailun kaikille sisämarkkinoilla toimiville yrityksille. Nämä ovat toimenpidepaketin kolme perus pilaria.¹⁷⁸ Haitallisen verokilpailun ongelmana voidaankin nähdä sen luomaa epäreilua kilpailuasemaa: etenkin sellaiset järjestelmät, joissa valtiot ovat sopineet joidenkin yhtiöiden kanssa räätälöidyistä eduista, ei oikein mistään näkökulmasta voi katsoa reiluksi.

¹⁷⁶ COM(2015) 302 lopullinen, s. 4.

¹⁷⁷ Euroopan komissio 28. tammikuuta 2016: lehdistötiedote.

¹⁷⁸ Euroopan komissio 28. tammikuuta 2016: lehdistötiedote.

Yhtiöverotuksen peruseriaatteena on, että yrityksiä tulisi maksaa veroja siellä, missä voittoa luodaan. Usein kuitenkin aggressiivisen verosuunnittelun avulla voittoa saatetaan siirtää pois sellaisista valtioista, jotka ovat olleet osallisena yrityksen voiton luonnissa, mutta eivät kuitenkaan näitä veroeuroja saa. Yrityksen tavoitteena on tällaisissa tilanteissa siirtää voittonsa kevyemmän verotuksen alueelle. Tällaisen toiminnan salliminen ei täytä yhtiöverotuksen peruseriaatetta, eikä se edistä tehokasta verotusta. Tällaista toimintaa varten komissio onkin ehdottanut veronkiertodirektiiviä, jonka avulla pystyttäisiin torjumaan yleisimpiä veronkiertojärjestelmiä.¹⁷⁹ Kyseinen veronkiertodirektiivi hyväksyttiin vuonna 2016¹⁸⁰.

Oikeudenmukaisen kilpailun varmistamiseksi olisi tärkeää, että pystyttäisiin lisäämään yritysten veronmaksun avoimuutta. Avoimuuden avulla pystyttäisiin tehokkaammin tunnistamaan suuryrityksien aggressiivisia verokäytäntöjä ja varmistamaan oikeudenmukainen verokilpailu. Tähän EU:n komissio pyrkii tarkistamalla hallinnollista yhteistyötä koskevaa direktiiviä, joka lisää kansallisten veroviranomaisten yhteistyötä. Sääntöjen nojalla viranomaiset pystyisivät vaihtamaan monikansallisten yritysten toimintaan liittyviä verotietoja maakohtaisesti.¹⁸¹

Veroviranomaisten yhteistyön ja veronkiertodirektiivin avulla pyritään tähtäämään tasapuoliseen kilpailuun markkinoilla. Koska kuitenkin veronkierto ja haitallinen verokilpailu ovat maailmanlaajuisia ongelmia, pelkkä jäsenvaltioiden yhteistyö ei riitä, vaan myös EU:n kansainväliset kumppanit olisi saatava seuraamaan esimerkkiä. Toimenpidepakettiin kuuluukin tiedonanto verotusta koskevasta ulkoisesta strategiasta, jonka tavoitteena on vahvistaa veronkierron torjuntaan liittyvää yhteistyötä juuri kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Tämä tehostaa EU:n pyrkimyksiä oikeudenmukaista verotusta tavoittelussa.¹⁸²

---

¹⁷⁹ Euroopan komissio 28. tammikuuta 2016: lehdistötiedote.

¹⁸⁰ Euroopan Neuvosto: Yhteinen yhdistetty yhteisöveropohja.

¹⁸¹ Euroopan komissio 28. tammikuuta 2016: lehdistötiedote.

¹⁸² Euroopan komissio 28. tammikuuta 2016: lehdistötiedote.

5 TOIMET HAITALLISTA VEROKILPAILUA VASTAAN

5.1 BEPS – *Base Erosion and Profit Shifting*

Toimet haitallista verokilpailua vastaan voidaan katsoa alkaneeksi jo silloin, kun alun alkaen tunnistettiin haitallisen verokilpailun ilmiö. Ensimmäisiä askelia kohti haitallisen verokilpailun torjumista on otettu OECD:n raportissa, jota käsiteltiin edellisessä luvussa. Tästä on tultu isoja askelia eteenpäin ja nyt pelkästä ilmiön tunnistamisesta on päästy vaiheeseen, jossa haitallista verokilpailua vastaan asetettuja toimia on alettu implementoimaan valtioiden lainsäädäntöön.

BEPS eli ”*Base erosion and Profit Shifting*” on OECD:n vuonna 2013 käynnistämä hanke, jonka tarkoituksena on veropohjan rapautumisen ja voitonsiirtojen estäminen. Hankkeen tavoitteena on turvata valtioille verotuloja globaalissa toimintaympäristössä toimivilta yrityksiltä. BEPS-hankkeen avulla pyritään siis puuttumaan niihin keinotekoiisiin järjestelmiin, joiden avulla monikansalliset yritykset pyrkivät pienentämään vero- taakkaansa. Lisäksi luomalla yhteisiä pelisääntöjä ja ohjeita valtioiden verotuskäytäntöihin pystytään hillitsemään ja torjumaan haitallista verokilpailua. BEPS-hanke toteutetaan yhteistyössä OECD ja G20-maiden kanssa ja siihen pyritään sitouttamaan myös näihin kuulumattomia maita.¹⁸³ Niin kuin edellisessä pääluvussa on käynyt jo ilmi sekä haitallinen verokilpailu, että monikansallisten yritysten aggressiivinen verosuunnittelu vääristää sisämarkkinoiden toimivuutta ja antaa epäreilua kilpailuetua monikansallisille yrityksille.

BEPS-hanke sisältää 15-kohtaisen toimintasuunnitelman (*eng. Action plan*), jonka avulla valtiot pystyvät varmistamaan, missä verotukseen oikeuttava tulo oikeasti luodaan ja näin kohdentamaan verotuksen oikein. Yrityksien kannalta BEPS-hanke poistaa epävarmuutta ja yksinkertaistaa verokäytäntöjä. Toimenpiteissä on ehdotettu muutoksia niin OECD:n tuloverotusta käsittelevään malliverosopimukseen kuin myös OECD:n muihin ohjeistuksiin. Lisäksi toimenpiteisiin sisältyy yhteisiä ja parhaita käytäntöjä kansalliseksi lainsäädännöksi ja neljä ministandardia, jotka sitovat kaikki valtioita.¹⁸⁴

Toimenpiteet ovat seuraavanlaiset:

1. Digitaalisen talouden verohaasteet
2. Hybridi-järjestelyt
3. Väliyhteisösääntely
4. Korkovähennysrajoitus
5. Haitallisen verokilpailun ehkäiseminen
6. Verosopimusten väärinkäytön ehkäiseminen

¹⁸³ OECD: About BEPS 2018.

¹⁸⁴ Valtiovarainministeriö 2017, s. 37 – 38.

7. Kiinteän toimipaikan uusi määritelmä
8. -10. Siirtohinnoittelun markkinaehtoperiaatteen soveltamista koskevat päivitetty ohjeet
11. BEPS-tietojen kerääminen ja analysointi
12. Verosuunnittelurakenteiden ilmoittaminen
13. Siirtohinnoitteludokumentoinnin sääntöjen päivitys
14. Riitojenratkaisumekanismien tehostaminen
15. Verosopimusten muuttaminen monenvälisellä instrumentilla¹⁸⁵

Tämän tutkielman kannalta relevanteimmat toimenpiteet ovat 5 - 6, 8 – 10 sekä 13. Näiden toimenpiteiden sisältöä on tarkoitus kuvata seuraavaksi tarkemmin. Erityisesti toimenpide 6 on tämän tutkielman kannalta tärkeä, sillä sen tavoitteena on verosopimusten ja valtioiden erilaisten verojärjestelmien hyväksikäytön estäminen, kun toimien tosiasiallisena tarkoituksena on verojen minimoiminen tai välttäminen kokonaan.

Toimenpide 5:ssä keskitytään haitallisen verokilpailun ehkäisemiseen. Tällä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää valtioiden välistä haitallista verokilpailua. Käytännössä sen toteuttaminen on tapahtunut valvomalla valtioiden toteuttamia veronhuojennuksia ja verotuskäytäntöjä. Haitalliseen verokilpailua ehkäisevällä toimenpiteellä on parannettu verojärjestelmien ja verotuksen avoimuutta, ja uudistettiin OECD:n puitteissa tapahtuvaa haitallisen verokilpailun arviointia. Substanssikriteerin tärkeyttä korostetaan, ja veronhuojennuksen veroetu tulisi sitoa verovelvollisen aktiivisesta toiminnasta syntyvään tuloon.¹⁸⁶ Tällä halutaan siis estää voittojen siirto ja verotuksen välttäminen siinä ja siitä valtiosta, jossa tulon tuottava arvo on oikeasti luotu.

Haitallisen verokilpailun ehkäisemistä koskevan toimenpiteen puitteissa on kehitetty malli, jonka avulla parannetaan veroviranomaisten välistä tiedonvaihtoa.¹⁸⁷ Tämä parantaa verojärjestelmien läpinäkyvyyttä. EU:ssa tämä on käytännössä toteutettu virka-apudirektiivin muutoksella vuoden 2017 alussa. Näiden toimenpiteiden avulla pystytään siis entistä paremmin puuttamaan haitalliseen verokilpailuun.

Toimenpiteen 6 avulla pyritään siis ehkäisemään verosopimusten väärinkäyttöä, jota saattaa tapahtua monikansallisten yritysten harjoittaessa aggressiivista verosuunnittelua. Kyseisessä toimenpiteessä on kehitetty sellaisia malliverosopimuksen määräyksiä, joilla estetään sopimusetujen antaminen epäasiallisissa tilanteissa.¹⁸⁸ Käytännössä siis sellaisissa tilanteissa, joissa yritykset käyttävät hyväkseen verosopimuksia veronkantonsa minimoimiseen tai jopa nollaverotuksen saavuttamiseen. EU:ssa komissio onkin antanut

¹⁸⁵ OECD: BEPS Action Plan 2018.

¹⁸⁶ OECD (2015), *Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance*, Action 5 – Final Report, s. 23.

¹⁸⁷ OECD (2015), *Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance*, Action 5 – Final Report, s. 67 – 68.

¹⁸⁸ Valtiovarainministeriö 2017, s. 43.

suosituksensa jäsenvaltioille verosopimusten väärinkäyttöä koskevan verosopimusartiklan implementoinnista OECD:n BEPS-hankkeen mukaisesti.

Uudistuksen myötä malliverosopimukseen on lisätty erityinen verosopimusetujen rajoittamista koskeva määräys, joka rajaa verosopimusedut vain tietyt ehdot täyttävälle sekä yleisempi verosopimuksien väärinkäytöksiä koskeva määräys, jonka tarkoituksena on järjestelyn pääasiallisen tarkoituksen arviointi.¹⁸⁹ Näin ollen, jos katsotaan että yksikin toteutetun järjestelyn päätavoitteista on ollut veroetujen saavuttaminen, voitaisiin sopimusedut evätä. Lisäksi malliverosopimus on muotoiltu uudelleen siten, että siitä käy ilmi, ettei sopimusosapuolten tarkoituksena ole nollaverotilanteiden luominen¹⁹⁰. Kyseiset toimenpiteet on katsottu välttämättömiksi, jotta pystyttäisiin tehokkaasti torjumaan monikansallisten yritysten aggressiivista verosuunnittelua, jonka avulla ne pyrkivät aktiivisesti hyödyntämään eri jäsenvaltioiden verokäytäntöjen eroja minimoidakseen maksettavan veron määrää.

Siirtohinnoitteluohjeita koskevat päivitykset ovat osa toimenpiteitä 8 – 10. Näistä aiheettomia omaisuuksia koskevia päivityksiä käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa. Käytännössä kuitenkin näiden toimenpiteiden tarkoituksena on selventää ja vahvistaa OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklassa ilmaistua markkinaehtoperiaatteen soveltamista. Tällä halutaan varmistaa, että siirtohinnoittelussa päästään sellaiseen lopputulokseen, joka vastaa liiketoimen osapuolten markkinaehtoista osuutta liiketoimien arvon luomisesta.¹⁹¹ Tämän avulla verotus pystytään kohdentamaan sinne, missä arvoa oikeasti luodaan, eikä arvoon kohdistuvia tuloja pystyttäisi siirtämään kyseenalaisin hinnoin alhaisemman verotuksen maihin.

Siirtohinnoittelua koskevaa dokumentointia koskevat päivitykset ovat osa toimenpidettä 13, jonka keskeisenä tavoitteena on parantaa toimien läpinäkyvyyttä veronviranomaisille. Suurimpien monikansallisten yritysten kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että niiden on annettava riittävät tiedot konsernin sisäisistä liiketoimista. Verohallinnon on annettavien tietojen perusteella pystyttävä saamaan käsitys yhtiön siirtohinnoittelupolitiikasta ja veronmaksuvelvollisuudesta.¹⁹² Näin pystytään varmistamaan monikansallisten yritysten oikeudenmukainen ja reilu verotus. Ohjeistuksen mukaan siirtohinnoitteludokumentoinnin tehtävänä on varmistaa verovelvollisen arviointi markkinaehtoisuuden toteutumisesta ajantasaisesti. Lisäksi verohallinto pystyy hyödyntämään dokumentointia riskianalyysissä ja tiedonlähteenä verotarkastuksissa.¹⁹³

¹⁸⁹ OECD (2015), *Preventing the Granting of Treaty Benefits in Inappropriate Circumstances*, Action 6 – 2015 Final Report, s. 20.

¹⁹⁰ OECD (2015), *Preventing the Granting of Treaty Benefits in Inappropriate Circumstances*, Action 6 – 2015 Final Report, s. 19, 91.

¹⁹¹ OECD (2015), *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation*, Action 8 – 10 2015 Final Reports, s. 64.

¹⁹² OECD (2015), *Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting*, Action 13 – 2015 Final Report, s. 12.

¹⁹³ OECD (2015), *Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting*, Action 13 – 2015 Final Report, s. 11.

EU:ssa sisämarkkinoiden toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi on katsottu tarpeelliseksi, että jäsenvaltiot toimeenpanevat BEPS-hankkeen vastaiset toimenpiteet ja näin varmistavat oikeudenmukaisen ja tehokkaan verotuksen. EU:n jäsenvaltioissa BEPS-toimenpiteet tulee siis saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä. Veron kiertämisten estämistä koskevan direktiivin mukaan yleinen veronkiertosäännös on saatettava osaksi kansallista sääntelyä 31.12.2018 mennessä. Puolestaan maakohtainen raportointi veroviranomaisille ja ennakkopäätöksiä koskeva tietojenvaihto on pantu jo täytäntöön vuoden 2017 alusta lukien. EU on BEPS-hankkeen myötä antanut myös useita muita direktiiviehdotuksia taistellakseen veropohjan rapautumista ja voittojen siirtoa vastaan. EU:n toimia haitallista verokilpailua vastaan käsitellään tarkemmin luvussa 5.3.

5.2 BEPS ja aineeton omaisuus

Vuonna 2011 OECD perusti projektiryhmän, jonka tarkoituksena oli kehittää OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden aineetonta omaisuutta koskevaa lukua ja siihen vaikuttavia kysymyksiä. Aineettomaan omaisuuteen liittyviä päivitettyjä ohjeita on tarkasteltu Kristiina Pankakosken Verotus-lehden julkaisemassa artikkelissa ”Aineettomia koskevat OECD:n päivitettyt siirtohinnoittelusuositukset”, ja tätä artikkelia käytetään tukena tässä luvussa tarkastellessa aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun tulleita muutoksia. Lisäksi lähteenä käytetään luonnollisesti OECD:n vuonna 2015 julkaisemaa alkuperäistä raporttia liittyen aineettomiin ”*Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation, Action 8 – 10 – 2015 Final Reports*”.

OECD:n projektiryhmän tavoitteena oli siis aineettoman omaisuuden osalta ohjeistuksen täsmentäminen sekä yksityiskohtaisempi suositus aineettoman omaisuuden tulkintaan liittyvästä lähestymistavasta. Tuolloin katsottiin, että erityisesti aineettoman omaisuuden määritelmä, liiketapahtumien identifiointi ja arvonmääritys eivät nykyisellään ollut tarpeeksi kattavia, joten ne kaipaivat tarkempia kansainvälisiä suosituksia. Aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluohjeistusta koskeva projekti liitettiin osaksi BEPS-hanketta ja niin kuin edellisessä luvussa käy ilmi, aineettomien osalta muutokset koskevat lukuja 8 – 10. Toimenpiteiden tarkoituksena on selventää ja vahvistaa markkinaehtoperiaatteen soveltamista, sillä katsottiin ettei se nykyisellään ollut riittävän tarkasti määriteltävissä¹⁹⁴. Tarkoituksena ei ollut kuitenkaan muuttaa siirtohinnoittelua koskevaa OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaa. Näin ollen muutokset on otettu sellaisenaan osaksi OECD:n siirtohinnoitteluohjeita.¹⁹⁵

Yksi suurimmista aineettomaan omaisuuteen liittyvistä ongelmista on ollut aineettoman omaisuuden omistajuutta koskeva kysymys, sillä sitä ei useinkaan ole määritelty

¹⁹⁴ Pankakoski 2016, s. 186.

¹⁹⁵ Valtiovarainministeriö 2017, s. 94.

tyhjentävästi konsernissa tai konsernin sisäisissä sopimuksissa. Myöskään aineettomaan tai liiketoimen kokonaisuuteen liittyviä toimintoja ei ole välttämättä järjestetty siten, että toimintojen, muun varallisuuden, rahoituksen riskien merkitystä arvon muodostumiseen olisi määritelty niin tarkasti, että osapuolten välinen voitonjako johtaisi välttämättä markkinaehtoiseen lopputulokseen.¹⁹⁶ Juuri aineettoman omaisuuden tuottaman tulon kohdistuminen väärille osapuolille on katsottu vaikuttaneen laajasti veropohjan rapautumiseen ja voittojen siirtoon.¹⁹⁷ Tämän vuoksi omistajuuden oikea määrittäminen on tärkeässä roolissa, jotta tulot ja verotus saataisiin kohdennettua oikeille osapuolille.

Päivitettyjen ohjeiden tarkoituksena on tuottaa siis siirtohinnoitteluun lopputulos, joka vastaa liiketoimen osapuolten markkinaehtoista osuutta arvon luomisessa.¹⁹⁸ Aineettoman taloudellisesta ja juridillisesta omistajasta pyritään saamaan tarkempi käsitys IRR-konseptin avulla, eli aineettomaan tuottoon liittyvällä konseptilla. Konseptissa havainnollistetaan taloudellisen tuoton kerryttämiseen ja sen jakamiseen liittyvää problematiikkaa, joka syntyy, kun rutiinituottoja ja residuaalivoittoja jaetaan konsernin sisällä.¹⁹⁹ OECD:n ohjeistus kannustaakin nyt etuyhteydessä toisiinsa olevien yhtiöiden dokumentoida tarkkaan aineettoman omaisuuden tuottavista oikeuksista. Dokumentoinnin ja kirjallisten sopimusten tulisi olla tehtynä viimeistään siinä kohtaa, kun aineettomaan omaisuuteen liittyviä siirtohinnoittelukysymyksiä.²⁰⁰

Aineettoman omaisuuden juridillinen omistaja, ei välttämättä aina ole oikeutettu kaikkeen sen kerryttämään tuottoon: jos taloudellinen omistaja esimerkiksi kantaa todellisuudessa tuottoon liittyvää riskiä, ei rutiinituottoa voida enää katsoa riittäväksi markkinaehtoiseksi korvaukseksi tästä. Tämän vuoksi päivitettyssä raportissa onkin huomioitu, että jotta aineettoman omaisuuden juridinen omistaja olisi oikeutettu kaikkeen aineettoman luomaan tuloon, tulee sen suorittaa kaikki toiminnot tai vastata toiminnoista ja kantaa näihin liittyvät riskit.²⁰¹

Pystyäkseen arvioimaan markkinaehtoisuutta riittävän tarkasti tuo päivitetty siirtohinnoitteluohje mukanaan velvoitteita, jotka verovelvollisen tulee täyttää entistä tarkemmin. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset näyttöön liittyvät perustelut sekä siirtohintaanalyysi, jossa verovelvollisen tulee itse luonnehtia liiketoimi ja siihen liittyvät olosuhteet mahdollisimman laajasti huomioon ottaen.²⁰² Raportissa tehdään selväksi, että lähtökohtana arvioinnissa olisi ensimmäisenä aina oltava verovelvollisen transaktio ja sopimusehdot

¹⁹⁶ Pankakoski 2016, s. 189.

¹⁹⁷ Valtiovarainministeriö 2017, s. 94.

¹⁹⁸ Valtiovarainministeriö 2017, s. 94.

¹⁹⁹ Pankakoski 2016, s. 189 – 190.

²⁰⁰ OECD (2015), *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation*, Action 8 – 10 2015 Final Reports, s. 76.

²⁰¹ OECD (2015), *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation*, Action 8 – 10 2015 Final Reports, s. 23 - 24. Ks. myös Pankakoski 2016 s. 190.

²⁰² Pankakoski 2016, s. 191.

juuri sellaisenaan, kuin ne on toteutettu markkinaehtoista hintaa sovellettaessa. Toisaalta jos vertailuanalyysistä käy ilmi, että vertailuyhtiöt ovat toteuttaneet transaktiot eritavoin kuin toisissaan etuyhteydessä olevat yritykset, vaatii markkinaehtoisuus uuttaa analyysiä siitä, mitkä transaktioiden todelliset ehdot ovat olleet.²⁰³

Pankakosken mukaan BEPS-raportin uusi arvonmäärittäminen ohje tiivistyy seuraavanlaisesti:

1. Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa noudatettavat periaatteet.
2. Vertailuanalyysi.
3. Arvoon vaikuttavat laadulliset ja numeraaliset tekijät.
4. Transaktioon sisältyvien riskien tunnistaminen.
5. Soveltuvimman siirtohintaa- tai arvonmäärittämenetelmän valinta.
6. Hinnan muodostaminen sekä taloudellisia ehtoja ja olosuhteita koskeviin seikkoihin.²⁰⁴

Näiden tekijöiden huomioon ottaminen markkinaehtoista hintaa määriteltäessä pitäisi johtaa ensinnäkin entistä laajempaan tarkastelunäkökulmaan sekä sisällyttää myös ne tekijät, joiden avulla markkinaehtoisen siirtohinnan määrittäminen helpottuu.²⁰⁵ Näiden tekijöiden avulla tähdätään siis OECD:n tavoittelemaan yksityiskohtaisempaan lähestymistapaan aineettoman omaisuuden tulkinnassa.

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa vertailuanalyysillä on suuri merkitys. Tämän osalta ohjeistus jakautuukin kolmeen ryhmään. Ensinnäkin kysymyksessä voi olla niin sanottu ”tavallinen aineeton omaisuus” tai ”yksinkertainen aineeton omaisuus”, jolle löytyy vertailukelpoinen kohde markkinoilta.²⁰⁶ Tällöin siirtohintaan-analyysi ei vaadi laajaa lähestymistapaa, vaan tilanteisiin voidaan soveltaa siirtohinnoitteluohjeiden²⁰⁷ luvuissa 1-3 esitettyjä periaatteita. Näistä periaatteista Pankakoski on nostanut esille seuraavia esimerkkejä: osapuolille realistisesti olemassa olevat vaihtoehdot, vertailun vaatimus, soveltuvimman siirtohinnoittelumenetelmän valinta ja taloudellisten ja muiden liiketoimeen sisältyvien panostusten korvaus markkinaehtoisesti.²⁰⁸

Jos kyseessä on puolestaan ainutlaatuinen ja arvokas aineeton omaisuus, edellä esitettyjä periaatteita ei voida esimerkiksi vertailun osalta soveltaa, koska vertailukohteita ei yksinkertaisesti ole. Tämä puolestaan vaikuttaa Pankakosken mukaan suurilta osin prosessin seuraaviin vaiheisiin eli siirtohinnoittelumenetelmän valintaan sekä vielä

²⁰³ OECD (2015), *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation*, Action 8 – 10 2015 Final Reports, s. 85.

²⁰⁴ Pankakoski, 2016, s. 191 – 192.

²⁰⁵ Pankakoski 2016, s. 191 – 192.

²⁰⁶ Pankakoski 2016, s. 192.

²⁰⁷ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*.

²⁰⁸ Pankakoski 2016, s. 192.

korostuneempaan toimintoanalyysin merkitykseen.²⁰⁹ Toinen aineettomien transaktioon liittyvä ryhmä on *laajaa lähestymistapaa vaativat transaktiot*. Näille ei ole olemassa suoraa vertailukelpoista kohdetta ja tällaisen markkinaehtoisuuden määrittäminen on haastavaa. Markkinaehtoisuuteen voidaan kuitenkin päästä perusteluihin ja laajaan siirtohinnoitteluanalyysiin nojaten.²¹⁰

Kolmas transaktioihin liittyvä ryhmä on *Hard-to-value intangibles* –tilanteita koskevat transaktiot. Näissä veroviranomaiset arvioivat jälkikäteen siirtohinnan markkinaehtoisuutta verovelvollisen transaktio hetkellä sekä myös itse transaktioiden markkinaehtoisuutta. Todentaminen perustuu siis käytännössä arviointiin siitä, ”miten tarkasti epävarmaan tulevaisuuteen liittyvät tapahtumat ja kehitys on ollut ennustettavissa tai edes kohtuullisesti ennustettavissa ja miten riippumattomat osapuolet olisivat käyttäytyneet vastaavassa tilanteessa”.²¹¹ Kesäkuussa 2018 OECD julkaisi uuden ohjeistuksen helpottamaan veroviranomaisia määrittämään *Hard-to-value intangibles* –luokan aineettomia. Tarkoituksena on yhtenäistää menettelyjä, joilla vaikeasti arvioitavia aineettomia arvioidaan ja näin vähentää kaksinkertaisen verotuksen riskiä sekä parantaa verotuksen ennakoitavuutta.²¹²

Edellä esitelty kolmijakoinen transaktioihin liittyvä ryhmittely helpottaa oikean siirtohinnoittelumenetelmän valintaa, arvonmäärittämisprosessia sekä markkinaehtoisten olosuhteiden määrittämistä.²¹³ Aineettoman omaisuuden arvo voidaan katsoa vaikuttavan seuraavat tekijät: yksinoikeus, oikeussuojan kesto ja laajuus, maantieteellinen rajoittuvuus, ikä, aineettoman omaisuuden kehitystaso sekä oikeus tehdä siihen parannuksia. Lisäksi aineettoman omaisuuden tulevaisuuden tuotto-odotuksilla on merkittävä vaikutus omaisuuden arvoon.²¹⁴

Kaikki edellä mainitut tekijät on otettava huomioon aineettoman arvonmäärittämisprosessissa sekä myös vertailla riippumattomien osapuolten vastaaviin liiketoimiin. Lisäksi on ehdottoman tärkeää ottaa huomioon kunkin tilanteen yksilölliset olosuhteet ja kunkin arvontekijän vaikutus arvonmäärittämisprosessiin.²¹⁵

Riskin tunnistaminen ja vertailu on yksi transaktion markkinaehtoisen todentamisen osa-alue. Niin kuin luvun alussa jo todettiin, riskillä on muun muassa suuri vaikutus siihen, ketä voidaan katsoa osalliseksi aineettoman omaisuuden tuottoon. Pankakosken mukaan markkinaehtoisen hinnan todentamiseen on olennaisesti sidoksissa riskityypin

---

²⁰⁹ Pankakoski 2016, s. 192.

²¹⁰ Pankakoski 2016, s. 192.

²¹¹ Pankakoski 2016, s. 192.

²¹² OECD 21/06/2018.

²¹³ Pankakoski 2016, s. 192.

²¹⁴ OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*.

²¹⁵ OECD (2015), *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation*, Action 8 – 10 2015 Final Reports, s. 98.

tunnistamiseen, joka voi liittyä tulevaisuuden taloudellisiin hyötyihin, voittojen allokaattioriskiin tai siirrettyyn aineettomaan liittyvään riskiin²¹⁶. Pankakoski on lisäksi tiivistänyt OECD:n ohjeistuksessa havaitut aineettomaan ja sen hyödyntämisestä aiheutuvat riskit seuraavanlaisesti:

1. Aineettoman omaisuuden kehittäminen tulevaisuudessa: tuotteiden toteuttamiskelpoisuus ja R&D-kulujen kantamiseen liittyvä riski.
2. Tuotteiden vanhentuminen sekä aineettomiin liittyvät poistot.
3. Aineettomaan liittyvä yksinoikeuden loukkaus.
4. Tuotteiden luotettavuus ja muut aineettomaan käyttöön liittyvän riskit tulevaisuudessa.²¹⁷

Riskin tunnistaminen ja yksilöiminen siirtohinnoitteludokumentoinnissa aiempaa tarkemmin on tärkeää, jotta voidaan tunnistaa, kuka etuyhteysosapuolista on riskin oikeasti kantanut, ja mikä on ollut riskin merkitys arvoketjun muodostamisessa. Puolestaan toimintoanalyysissä tulee selvittää liiketoimintaan liittyvät riskit ja nimenomaan se, kuka näitä riskisiä toimintoja tai varallisuutta kontrolloi. Sopimuksissa allokoitujen riskien tulee myös vastata todellisuutta.²¹⁸ Näin voittojenallokoinnissa päästään haluttuun markkinaehtoiseen lopputulokseen, ja pystytään estämään veropohjan rapautumista, johon on suuresti vaikuttanut voittojenallokoinnin virheellisyys ja puutteelliset tiedot aineettoman todellisesta omistajuudesta.

Aineettoman omaisuuden siirtohintamenetelmäksi tulee valita kaikkein soveltuvin menetelmä huomioiden tapauksen tosiseikat ja olosuhteet. Tätä kutsutaan niin sanotuksi *MAM-approachiksi* (*the most appropriate method to the circumstances of the case*). Valinnan tulee BEPS-raportin mukaan perustua toimintoanalyysiin. Toimintoanalyysin on tarjottava täyden ymmärryksen kansainvälisen konsernin yritystoiminnasta ja prosesseista sekä siitä, ”kuinka siirretyt aineettomat ovat interaktiivisessa suhteessa muihin funktioihin, varallisuuteen ja riskeihin, jotka vaikuttavat globaalissa yritystoiminnassa”.²¹⁹

Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelussa tulisi pyrkiä välttämään kustannuksiin perustuvia menetelmiä, sillä harvoin pystytään selvittämään aineettoman omaisuuden kerryttämien kustannusten ja sen arvon välinen korrelaatio. Tämän vuoksi raportissa suositetaan soveltamaan markkinahintavertailumenetelmää, voitonjakamismenetelmää sekä arvonmäärittämissä menetelmiä. Jos siirtohinnoittelussa käytetään vertailua, tulee markkinahinta- ja liiketoimintomarginaalimenetelmien perustua luotettavaan vertailuanalyysiin.²²⁰

²¹⁶ Pankakoski 2016, s. 193.

²¹⁷ Pankakoski 2016, s. 193. Ks. myös OECD (2015) Action 8 -10, s. 13 – 40.

²¹⁸ Pankakoski, 2016, s. 193.

²¹⁹ Pankakoski 2016, s. 193.

²²⁰ OECD (2015), *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation*, Action 8 – 10 2015 Final Reports, s. 99 - 100.

Juuri arvonmääritysmenetelmien soveltamiseen koskeviin suosituksiin on päivitetystä ohjeistuksessa tullut tärkeitä uudistuksia. Aineettoman omaisuuden todellisuutta vastaavan arvon määrittäminen on ensisijaisen tärkeää kun pyritään vastaamaan haitallisen verokilpailun haasteisiin. Tähän liittyen on pystyttävä arvioimaan aineettoman omaisuuden omistajuutta, siihen liittyviä riskejä sekä hinnanmääritysmenetelmiä. Tähän onkin tähdätty OECD:n päivitetystä ohjeistuspaketissa niin aineettoman määrittelyssä kuin myös sitä koskevissa dokumentointivaatimuksissa. Näin pystytään estämään voittojen siirto niistä valtioista, joissa arvo oikeasti luodaan ja niin ehkäisemään veropohjan rapautumista.

5.3 EU:n toimet haitallista verokilpailua vastaan sekä BEPS-hankkeen implementoinnista

Sisämarkkinat tarjoavat EU:n jäsenvaltioin yrityksille vapauden päättää itse siitä, mihin jäsenvaltioon haluavat liiketoimintansa sijoittuvan. Niin kuin edelläkin on jo todettu, yhteiset sisämarkkinat mahdollistavat muun muassa pääoman vapaan liikkuvuuden yli kansallisten rajojen. Verotus ei kuitenkaan ole harmonisoitu EU-tasolla, vaan jokaisella jäsenvaltiolla on vapaus päättää veropolitiikastaan kunhan se ei ole EU:n peruseriaatteiden vastaista. Tämän ei kuitenkaan pitäisi johtaa siihen, että verojärjestelyillä ja aggressiivisella verosuunnittelulla monikansalliset yritykset pystyvät välttämään maksamasta veroja valtioihin, joihin ne oikeasti olisivat velvoitettuja. Vaikka kaksinkertainen verotus on usein vaarana tilanteissa, jossa yhtiö toimii useamman kuin yhden valtion alueella, sen ei myöskään pitäisi johtaa verovelvollisen ali- tai nollaverotukseen.

OECD:n työstäessä BEPS-hanketta eteenpäin, tulee EU:n miettiä, miten pystyisi parhaiten integroimaan sen tuloksia EU-tasolla. EU:n yhteiset sisämarkkinat ja valuutta luovat omat haasteensa projektin integroimiseen, eivätkä toteutettavat toimet saa olla ristiriidassa EU:n peruseriaatteiden kanssa. EU:n tavoitteena on vahvistaa ja tehostaa sisämarkkinoitaan ja suojella sitä veropohjan rapautumiselta. Keskeisenä tavoitteena on estää voittojen siirto alueella siten, että tulot eivät tule missään jäsenvaltiossa verotetuksi. Näin tähdätään reilumpaan ja tehokkaampaan verotukseen ja pyritään estämään yrityksiä veron välttämisaikeet. BEPS-hankkeen integroimista EU-alueella helpottaa toisaalta EU:n oikeus luoda jäsenmaitaan velvoittavia säännöksiä.²²¹

EU: tavoitteet reilun ja tehokkaan verotuksen järjestämiseksi ovat seuraavanlaisia:

1. Verotuksen tulisi tapahtua siellä, missä arvoa luodaan
2. Varmistaminen, että jäsenvaltiot ovat perillä arvonluonti prosesseista alueellaan

---

²²¹ COM(2015) 302 lopullinen, s. 6.

3. Kilpailukykyisen ja kasvua kannustavan verotuksen toteuttaminen EU:ssa, mikä puolestaan tukee ja kannustaa yritysten toimintaa
4. Yhteisten sisämarkkinoiden suojeleminen ja myös EU:n rajojen ulkopuolisen markkina-alueen puhdistaminen haitallisesta verokilpailusta.²²²

Niin kuin luvussa 5.1 kävi jo ilmi, EU on aloittanut BEPS-hankkeen implementoinnin jäsenvaltioissaan uusien ja uudistettujen direktiivien kautta. Lisäksi Komissio antoi 28.1.2016 tiedonannon Euroopan parlamentille ja neuvostolle koskien verojen kiertämisen estämistä koskevaa pakettia. Tiedonanto on osa BEPS-hanketta ja se koostuu kuudesta aloitteesta. Tärkeimpiä direktiivi uudistuksia EU:ssa on virka-apudirektiivi, veronkiertodirektiivi sekä direktiivit yhteisestä ja yhtenäisestä veropohjasta, jota tarkastellaan lähemmin seuraavassa luvussa.

Veronkiertodirektiivin avulla toimeenpannaan OECD:n BEPS-hankkeeseen sisältyviä suosituksia koskien toimenpiteitä 2,3 ja 4. Direktiivillä pyritään puuttumaan tilanteisiin, joissa verovelvolliset pyrkivät hyväksikäyttämään kansallisten verojärjestelmien eroja. Direktiivin myötä muutoksia tulee niin korkojen vähennysoikeuden rajoittamiseen, maastapoistumisverotukseen, hybridijärjestelyihin sekä siihen lisätään yleinen väärinkäytöstä koskeva sääntö. Jäsenvaltioiden on pantava kyseinen direktiivi täytäntöön ainakin säännellyn vähimmäistason mukaisesti.²²³

Veroviranomaiset EU-alueella ovat lisänneet yhteistyötään EU-direktiivin 2011/16/EU myötä, jonka avulla on tiukennettu muun muassa raportointivaatimuksia ja –velvollisuuksia. Virka-apudirektiivin avulla pyritään varmistamaan siitä, että useammassa jäsenvaltiossa toimivat monikansalliset yritykset kantavat veroeuronsa niihin valtioihin, joihin ne oikeasti ovat verovelvollisia. Direktiivin ja jäsenvaltioiden veroviranomaisien yhteistyön avulla pyritään taistelemaan veropetoksia ja veropohjan rapautumista vastaan sekä estämään veron kiertämistä ja aggressiivista verosuunnittelua.²²⁴

On katsottu, että ilman kattavaa tietoa monikansallisten yhteisöjen rakenteesta, siirtohinnoittelupolitiikasta ja sisäisistä liiketoimista, veroviranomaiset eivät pysty varmistamaan verotuksen tehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta. Niinpä monikansallisille yrityksille on laadittu omat avoimuusvaatimuksensa, jossa yrityksiä vaaditaan antamaan tietoa sellaisista verotuksellisista lainkäyttöalueista, joilla ne harjoittavat toimintaansa ja tähän liiketoimintaan liittyvistä tulojen määrästä, voitosta ennen tuloveroja, maksetuista ja kertyneistä tuloveroista, työntekijöiden määrästä, oman pääoman kirjanpidollisesta arvosta, kertyneistä voittovaroista ja aineellisista hyödykkeistä. Näiden tietojen avulla veroviranomaiset pystyvät reagoimaan haitallisiin verokäytäntöihin.²²⁵

²²² COM(2015) 302 lopullinen, s. 6.

²²³ Eurooppa Neuvosto: Veronkiertopaketti.

²²⁴ 2011/16/EU, s. 2.

²²⁵ 2011/16/EU, s. 2.

Virka-apudirektiivin tarkoituksena on varmistaa, että sen avulla mahdollistetaan kattava ja vaikuttava hallinnollinen yhteistyö verohallintojen välillä. Tämä toteutetaan sääntämällä maakohtaisia raportteja koskevien tietojen pakollisesta automaattisesta vaihtamisesta.

Informaation vaihtoa jäsenvaltion tulisikin tapahtua seuraavilla tavoilla:

- Spontaanisti
- Pyydettyinä
- Automaattisesti

Spontaanin informaation vaihdon tulisi tapahtua esimerkiksi silloin, jos jäsenvaltio huomaa, että toisen valtion veropohja on vaarassa rappeutua, jonkin yhtiön toimien takia. Jäsenvaltiot voivat myös pyytää toisen valtion apua tarvittaessa. Automaattisen tiedonvaihdon tulisi tapahtua, kun yhtiö on aktiivinen toisessa jäsenvaltiossa, jolloin veroviranomaisten tulisi automaattisesti vaihtaa tietoja yhtiön veronmaksutilanteesta sijaintivaltion kanssa. Virka-apudirektiivin nojalla veroviranomaiset voivat harjoittaa yhteistyötä muun muassa osallistumalla toisen jäsenvaltion hallintovirastossa järjestettäviin tutkimuksiin, järjestää samanaikaisia tarkastuksia sekä vaihtaa asiakirjoja keskenään.²²⁶

Muita EU:n antamia direktiivejä veronkierron välttämiseksi on maakohtaiseen raportointiin liittyvä direktiivi, riitojen ratkaisemista koskeva direktiivi, ja lisäksi direktiivi, jolla täydennettiin veron kierron estämistä koskevaa direktiiviä liittyen hybridijärjestelyitä koskevaa osiota.²²⁷

Uusien ja uudistettujen direktiivien lisäksi EU on puuttunut tiukemmin jäsenvaltioiden harjoittamaan verokilpailuun oikeudellisin keinoin. Viime aikoina huomio on kiinnittynyt valtioiden räätelöimiin sopimuksiin monikansallisten yritysten kanssa, ja Euroopan unioni on kyseenalaistanut tällaisten sopimuksien laillisuuden. On nimittäin mahdollista, että tällaiset räätelöidyt salaiset sopimukset voidaan katsoa EU:n valtioneuvoston vastaisiksi eli kielletyksi valtioneuvoksi. Osa tutkintaan joutuneista sopimuksista onkin jo katsottu laittomiksi. Vuonna 2015 Euroopan komissio katsoi, että Luxemburg on tarjonnut valikoivia veroetuja Fiat-konsernille ja puolestaan Alankomaat Starbucsin kahvinpaahtoyhtiölle. Tapauksissa painoi järjestelmien keinotekoisuus ja monimutkaiset menettelmät, joilla yritysten verotettava voitto määräytyi. Nämä eivät kuitenkaan antaneet todennukaista kuvaa yritysten taloudellisista todellisuuksista. Elokuussa 2016 Euroopan komissio puolestaan tuomitsi Applen palauttamaan 13 miljardin edestä laittomia veroetuuksia takaisin Irlannille.²²⁸

On pelkästään todennäköistä, että EU:n jatkaessa samaa linjaa, tällaisia tapauksia löytyy monia lisää. EU:n tavoitteena on toteuttaa oikeudenmukaista ja tehokasta verotusta sisämarkkinoillaan ja näin estää veropohjan rapautumista jäsenmaissaan. Näin ollen

²²⁶ Neuvoston direktiivi (EU) 2015/2376 direktiivin 2011/16/EU muuttamisesta.

²²⁷ Valtiovarainministeriö 2017, s. 40.

²²⁸ Ks. Knuutinen 2017, s. 73.

puuttuminen kyseenalaisiin verosopimuksiin valtioiden ja monikansallisten yritysten välillä on johdonmukaista.

EU-direktiivit kuuluvat EU:n sekundääri- eli johdettuun oikeuteen, joita EU antaa SEUT 115 artiklan valtuutuksella. Näin ollen ne ovat jäsenvaltioitaan sitovia lainsäädäntöohjeita, jotka EU-valtioiden on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöään, niin että direktiiveissä asetetut vaatimukset ja tavoitteet toteutuvat. Täytäntöönpanon on tapahduttava neuvoston asettamien ehtojen mukaan, mutta jäsenvaltiot saavat kuitenkin näiden puitteissa itse päättää direktiivin täytäntöön panevan lain yksityiskohdista. Direktiivit eivät välttämättä vaadi jäsenvaltioilta toimenpiteitä, jos oikeustila jäsenvaltiossa on jo direktiivin mukainen.²²⁹

5.4 CCTB ja CCCTB –direktiivi - yhteinen ja yhdistetty yhteisöveropohja

Euroopan ensisijaisena tavoitteena on kestävä kasvun ja investointien edistäminen sekä oikeudenmukaiset ja yhdentyneemmät markkinat. On katsottu, että globalisoituneessa ympäristössä jäsenmaiden on yhä vaikeampaa taistella tehokkaasti yksipuolisoin toimin aggressiivisia verosuunnittelukäytäntöjä vastaan. Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi uudenlaisen kehyksen luominen yritysten voittojen verottamiseksi oikeudenmukaisella ja tehokkaalla tavalla.²³⁰

Ensimmäisen ehdotuksen yhteisestä yhdistetystä veropohjasta komissio teki 16. maaliskuuta 2011. Tämä ehdotus ei kuitenkaan saanut neuvoston hyväksyntää, sillä katsottiin, että yhteinen yhteisöveropohja olisi otettava käyttöön ennen veropohjien yhdistämistä. Niinpä Euroopan komissio jakoi ehdotuksen kahdeksi direktiiviksi: direktiivi yhteisestä yhteisöveropohjasta (CCTB eli *Common Corporate Tax Base*) ja direktiivi yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (CCCTB eli *Common Consolidated Corporate Tax Base*). Molemmat direktiiviehdotukset julkaistiin 25. lokakuuta 2016.²³¹

CCTB-direktiivin tavoitteena on ottaa käyttöön yhteiset säännöt yhteisöveropohjan laskemiseksi EU:n sisämarkkinoilla. Näin saataisiin vähennettyä hallintokuluja ja parannettua oikeusvarmuutta yritysten kannalta, sillä voitot laskettaisiin samalla tavalla kaikissa EU-maissa. Tällä hetkellä EU:n sisällä toimivien yritysten on täytettävä 28 yhteisöverojärjestelmän vaatimukset, mistä aiheutuu huomattava määrä hallinnollisia kustannuksia ja vaikeuttaa rajat ylittäviä investointeja EU:ssa. Säännöksen yksi perimmäisistä

²²⁹ Helminen 2012, s. 36 - 37.

²³⁰ COM(2016) 685 lopullinen.

²³¹ Euroopan Unionin Neuvosto 2018.

tarkoituksista on luoda puitteet haitallisen ja aggressiivisen verosuunnittelun torjumiseen.²³²

Nykyään kansainvälisessä toimintaympäristössä toimivat monikansalliset yritykset harjoittavat yhä useammin globaaleja, mobileja ja digitaalisia liiketoimintamalleja, jonka seurauksena hallitusten on vaikea varmistaa, että yritysten voitto verotettaisiin siinä maassa, jossa arvo oikeasti luodaan. Kansallisten yhteisöverojärjestelmien erot luovat suotuisat olosuhteet verosuunnittelulle, joka usein tarkoittaa voittojen siirtämistä matalamman verokannan alueille.²³³ Tällainen voitonsiirto voi kuitenkin usein vaarantaa maan talousarvion ja edistää verokantojen rapautumista. Tämä myös vaikuttaa usein kielteisesti juuri pienten ja keksisuurten yritysten kilpailuasemaan, sillä näillä ei ole varaa maksaa tällaisiin veroratkaisuihin tarvittavia konsultointimaksuja.

Keskusteluita yhteisestä yhtenäisestä veropohjasta on käyty neuvostossa jo vuodesta 2011 alkaen ja ne ovatkin osoittaneet hankkeen kunnianhimoisuuden. Nyt jo on todettu, että hankkeen hyväksyminen kokonaisuudessaan on epätodennäköistä, jos sitä ei suoriteta vaiheittain. Erityisesti veropohjien yhdistämisestä käydyt keskustelut ovat olleet vaikeita, ja niiden on katsottu jarruttavan järjestelmän edistymistä muiden keskeisten osatekijöiden suhteen. Näin ollen nyt keskitytäänkin juuri yhteisen yhteisöveropohjan (CCCTB) pakollisen sääntökokonaisuuden luomiseen ja sopimukseen.²³⁴

Tavoitteena on päästä yhteisymmärrykseen pohjan osatekijöistä eli yhteisöveropohjan laskentaa koskevista säännöistä, mukaan lukien tietyt säännökset, jotka koskevat veronkierron estämistä ja ehdotetun verojärjestelmän kansainvälistä ulottuvuutta. Lisäksi pyritään yhteisymmärrykseen velanoton suosimisen vastaisista säännöistä ja tutkimus- ja kehitystoimintaa koskevasta ylimääräisestä vähennyksestä.²³⁵

CCCTB-ehdotus on osana EU:n oikeudenmukaista ja tehokasta yhtiöverojärjestelmää koskevaa toimintasuunnitelmasta annettua komission tiedonantoa, jota käsiteltiin edellisessä pääluvussa. Toimintasuunnitelman yksi tavoitteista on sellainen yhteisöverojärjestelmä, jossa yritysten voittoja verotetaan sillä lainkäytön alueella, jolla arvo tosiasiallisesti luodaan. Lisäksi ehdotuksessa on otettu huomioon OECD:n BEPS-hankkeen keskeisiä toimia liittyen veropohjan rapautumiseen ja voitonsiirtoon. Vaikka nämä osatekijät on jo sisällytetty vähimmäisvaatimuksina neuvoston direktiiviin 2016/1164/EU²³⁶, saivat ne uuden vahvemman oikeudellisen kehyksen myös CCCTB-direktiivissä.²³⁷

Nämä ehdotetut säännökset tulisivat pakollisiksi yrityksille, joiden yhdistetty liikevaihto on yli 750 miljoonaa euroa varainhoitovuotena ja jotka ovat pysyvästi

²³² COM(2016) 685 lopullinen.

²³³ COM(2016) 685 lopullinen.

²³⁴ COM(2016) 685 lopullinen.

²³⁵ COM(2016) 685 lopullinen.

²³⁶ Verojen kiertämisen estämistä koskeva direktiivi eli ATA-direktiivi (*Neuvoston direktiivi (EU) 2016/1164*).

²³⁷ COM(2016) 683 lopullinen.

sijoittautuneet EU:n jäsenmaahan. Myös pienemmät yritykset ja start-upit, joiden liikevaihto on alle tämän raja-arvon, voivat osallista järjestelmään.²³⁸

CCTB-direktiivissä ehdotetaan erittäin laajasti määriteltyä veropohjaa, jossa kaikki tulot olisivat verotettavia, jollei niitä olisi nimenomaisesti vapautettu verosta. Verovapaiksi tuotoiksi on ehdotuksessa lueteltu muun muassa yrityksen kiinteiden toimipaikkojen voitot siinä jäsenmaassa, jossa yrityksen pääkonttori sijaitsee sekä ryhmän ulkopuolisen yhtiön osingosta tai osakkeiden myynnistä saatava tuotto. Verotettavasta tulosta saisi vähentää liiketoimintakulut sekä muita eritä.

Direktiivillä halutaan kuitenkin edelleen tukea tutkimus- ja kehitystoimintaa, ja se sisältääkin laajan verovähennyksen yrityksille, jotka investoivat tutkimukseen ja kehitykseen. Yrityksen jotka käyttävät tällaiseen toimintaan 20 miljoonaa euroa, saisivat vuosittain 50 % vähennyksen, ja ylittävistä määrätstä vielä 25 % lisävähennyksen. Start-up – yritykset saisivat vähentää 100 % tutkimus- ja kehitystoimintamenoistaan, kuitenkin edellyttäen, että menot eivät ylitä 20 miljoonaa euroa, ja että näillä ei ole etuyhteydessä olevia yrityksiä.²³⁹

Seuraavilla säännöksillä pyrittäisiin torjumaan yritysten veronkiertoa:

- Koron vähennysoikeutta rajoittava sääntö²⁴⁰
- Ulkomaisia väliyhtiöitä koskeva sääntö²⁴¹
- Verokohtelun eroavuuksia koskeva sääntö²⁴²
- Yleinen väärinkäytöksiä koskeva sääntö²⁴³

Kyseiset säännöksen on jo hyväksytty aiemmassa veronkiertodirektiivissä, mutta CCTB-direktiiviehdotuksessa ehdotettaisiin näiden sääntöjen täyttävä yhdenmukaistamista, kun veronkiertodirektiivissä noudatetaan *de minimis* –lähestymistapaa.

Direktiivin tarkoituksena ei ole kuitenkaan yhdenmukaistaa verokantoja tai mahdollisia verohyvityksiä EU:ssa, eivätkä ne kuulu ehdotusten soveltamisalaan. Jäsenmailla siis säilyisi edelleen suvereeni oikeus päättää itse yhteisöverokannoistaan.

Ehdotuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen SEUT 115 artiklan soveltamisalassa. Artiklassa todetaan, että sen nojalla toteutettavien lähentämistoimenpiteiden on suoraan vaikutettava sisämarkkinoiden toteuttamiseen tai toimintaan.²⁴⁴ CCCTB:n ehdotuksen mukaan uudelleen vireillepanolla pyritään helpottamaan liiketoimintaa EU:n alueella ryhtymällä soveltamaan verovelvollisiin yhteisöverotuksessa kaikkialla sisämarkkinoilla yhteistä säännöstöä, jolla järjestelmästä saadaan vahvempi, ja että se kestäisi aggressiivista verosuunnittelua. Näin ollen molemmilla

²³⁸ COM(2016) 685 lopullinen, 2 artikla, kohta 1.

²³⁹ COM(2016) 685 lopullinen, 9 artikla.

²⁴⁰ COM(2016) 685 lopullinen, direktiivi 13.

²⁴¹ COM(2016) 685 lopullinen, kohta 16.

²⁴² COM(2016) 685 lopullinen, kohta 17, 4 artikla, kohdat 31-32.

²⁴³ COM(2016) 685 lopullinen, kohta 15.

²⁴⁴ SEUT, 115 artikla.

tavoitteilla pyritään vaikuttamaan sisämarkkinoihin päättäväisesti ja suoraan nimenomaan sikäli, että niillä poistettaisiin sisämarkkinoiden toiminnan vääristymiä.²⁴⁵

Ehdotus on lisäksi katsottu toissijaisuusperiaatteen mukaiseksi: Ehdotuksen avulla pyritään ratkaisemaan ongelmia, jotka eivät rajoitu vain yhteen jäsenvaltioon, jonka vuoksi ne vaativat yhteistä lähestymistapaa. Näin ollen mahdollisilla toimenpiteillä päästään halettuihin tuloksiin vain, jos sääntöjä sovelletaan yhdenmukaisella tavalla kaikkialla sisämarkkinoilla. Veron kiertämisen käytännöt vaikuttavat nykyään juuri rajat ylittävissä yhteyksissä, sillä erilaiset erojärjestelmät luovat tilaisuuksia väärinkäytöille ja helpottavat kansallisten yhteisöverosääntöjen hyväksikäyttöä. Suunnitelluilla säännöillä ei myöskään aiota ylittää sitä, mikä on tarpeen sisämarkkinoiden parempaa toimintaa koskevien perussopimuksien tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän on puolestaan katsottu puoltavan suhteellisuusperiaatteen täyttymistä.²⁴⁶

EU:n perussopimuksessa on säädetty, että välittömän verotuksen alalla lainsäädäntöä voidaan antaa vain direktiivien muodossa. SEUT mukaan direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodot ja keinot²⁴⁷.

CCCTB-direktiivin avulla pyrittäisiin siis yksinkertaistamaan sisämarkkinoita siten, että siellä toimivat yritykset voisivat veronmaksua kantaessaan seurata yhtä yhtenäistä tähän tarkoitettua ohjetta. CCCTB-direktiivin tavoitteena on vahvistaa tekniset säännöt voittojen yhdistämiseksi ja yhdistetyn veropohjan jakamiseksi asianomaisten jäsenmaiden kesken.²⁴⁸ Yhteisen veropohjan avulla pystyttäisiin tehokkaasti torjumaan voittojen siirtelyä jäsenvaltioiden välillä pienemmän verotuksen toivossa ja eliminoimaan niin sanottuja yritysten ”mismatchesja”, joilla siis tarkoitetaan yrityksiä erilaisia keinoja aggressiivisessa verosuunnittelussa. Direktiivin avulla pystyttäisiin myös torjumaan sellaista voiton siirtelyä, jolla pyritään vain siirtämään voitot alemman verotuksen piiriin. Lisäksi siirtohintojen manipulointi poistuisi, sillä konserniyrityksien sisäiset liiketoimet jäisivät huomiotta ja yhtiön voitto ilmoitettaisiin kaikille yhteistä kaavaa käyttäen. Yhteinen veropohja olisi näin kaikille samanlainen riippumatta siitä, missä valtiossa yhtiö toimintaansa harjoittaa. Tämä vastaisi tehokkaasti verotuksen läpinäkyvyyteen EU-alueella ja vähentäisi haitallista verokilpailua.²⁴⁹

CCTB ja CCCTB ehdotus mullistaisi yritysverotuksen Euroopan alueella. Tällä hetkellä viimeisimmät periaatekeskustelut ehdotuksiin liittyen on käyty Neuvostossa touko-kuussa 2017, minkä tarkoituksena oli löytää tasapaino kahden eri tarpeen välillä. Toinen tarve on sääntöjen yhdenmukaistaminen EU:n tasolla ja samalla sopivan joustavuuden

²⁴⁵ COM(2016) 685 lopullinen.

²⁴⁶ COM(2016) 685 lopullinen.

²⁴⁷ SEUT 288 artikla.

²⁴⁸ COM(2015) 302 lopullinen, s. 7.

²⁴⁹ COM(2015) 302 lopullinen, s. 7.

säilyttäminen sääntöjen soveltamisessa. Strategisessa keskustelussa päästiin yhteisymmärrykseen seuraavista asioista:

- Ehdotuksen vaikutusta kansallisiin verotuloihin on ratkaiseva lopullisessa arvioinnissa, mutta teknistä käsittelyä on toistaiseksi jatkettava.
- CCTB-ehdotuksen osatekijät, jotka liittyvä konsolidointiin, ovat olennaisia varmistettaessa järjestelmän houkuttelevuus, mutta kaksivaiheinen lähestymistapa on edelleen sopiva, sillä ”verotuksen konsolidointia olisi käsiteltävä viipymättä sen jälkeen, kun keskustelut mainituista osatekijöistä on saatu päätökseen”
- CCTB:n rooli ja vaikutus EU:n ja sen jäsenvaltioiden kilpailukykyyn ja houkuttelevuuteen sekä verotuksen oikeusvarmuuden varmistamisessa.
- CCTB-ehdotuksen jatkokäsittelyssä tulisi ottaa myös huomioon kotimainen ja kansainvälinen kehitys ja haasteet.²⁵⁰

---

²⁵⁰ Toimielinten välinen asia: 2016:0337. Toukokuu 2017.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Globalisaatio on muovannut yritysten toimintakenttää merkittävästi. Se on avannut kilpailun pääoman vapaalle liikkuvuudelle ja suurista konserniyhtiöstä on näin tullut entistä vahvempia ja vaikutusvaltaisempia. Samalla valtioiden välinen verokilpailu on tiivistynyt ja kisa monikansallisista yrityksistä on kovaa, sillä monikansalliset yritykset usein aktiivisesti valtion toimintaa niin välillisesti kuin välittömästi. Vapaa pääoman liikkuvuus ja kauppa ovat rikkoneet ajan ja paikan rajoja, ja yritykset pyrkivät niille liiketoimintalueille, joissa ne saavat kilpailuetua. Näillä alueilla ne pystyvät maksimoimaan voittonsa esimerkiksi halvalla työvoimalla ja erilaisin veroeduin, ja mahdollisesti pääsevät myös hyötymään useamman kuin yhden valtion tuomista eduista.

Tämä pro gradu –tutkielma rakentuu kolmen tutkimusongelman ympärille. Ensimmäisenä keskitytään aineettomaan omaisuuteen vero-oikeudellisena ongelmana. Tutkielman tarkoituksena on siis selvittää, minkä takia aineeton omaisuus on ollut houkutteleva kohde verokilpailulle sekä väline monikansallisten yritysten verosuunnittelulle. Toinen tutkimuskysymys käsittelee erilaisia valtioiden käyttämiä verokilpailun keinoja. Tutkielmassa käydään siis esimerkkitapauksien avulla läpi, minkälaisia keinoja valtiot ovat käyttäneet houkutellakseen globaaleja suuryrityksiä alueelleen, ja miten puolestaan yritykset ovat hyväksikäyttäneet kansallisella tasolla eroavaa verokohtelua omassa verosuunnittelussaan. Kolmas tutkimuskysymys keskittyy niihin keinoihin, joilla viranomaiset ovat pyrkineet kitkemään kilpailua heikentäviä toimia ja eriarvoista verotuksellista kohtelua.

Aineeton omaisuus on ollut houkutteleva kohde verokilpailulle, sillä se on helposti liikuteltavissa ja ulkopuolisen on lähes mahdoton arvioida, onko sen siirtohinnoittelussa käytetty markkinaehtoista hintaa. Todellisuudessa itse yrityksienkin on haastavaa määrittää aineettomalle omaisuudelle markkinaehtoista hintaa. Tämän vuoksi aineettoman omaisuuden siirtohinnoitteluun on liittynyt paljon epätasaisuutta, mikä puolestaan on aiheuttanut veropohjan rapautumista: monikansalliset yritykset ovat siirtohinnoittelun avulla pyrkineet ohjaamaan tuloja alhaisemman verotuksen maihin ja näin vieneet veroeuroja niiltä valtioilta, joissa aineettoman omaisuuden arvo on oikeasti luotu. Vaikka ei voi todeta, että kaikkien monikansallisten yritysten ensisijaisena tavoitteena on ollut veroetujen saavuttaminen, niidenkin osalta, jotka ovat tavoitelleet markkinaehtoista hintaa, siirtohinnoittelu on kuitenkin usein ollut puutteellista. Epätarkat ja tulkinnanvaraiset ohjeet ovat johtaneet yli- tai alihinnoitteluun myös niiden yritysten osalta, jotka näitä ohjeita ovat pyrkineet parhaansa mukaan noudattamaan. Tämä on yhtäläillä johtanut veropohjan rapautumiseen.

Huolimatta siitä, että osa yrityksistä on yrittänyt noudattaa reilun pelin sääntöjä, on aineeton omaisuus toiminut pelinappulana niin monikansallisille yrityksille kuin verokilpailua harjoittaville valtioillekin. Verokilpailun keinot onkin luotu aineettoman omaisuuden ympärille: valtiot houkuttelevat monikansallisia yrityksiä alueelleen esimerkiksi

patenttiboksein ja muuhun tutkimus- ja kehitystoimintaan kannustavin vähennyksin. Tällaisia järjestelmiä ei toki voi pitää haitallisina, jos niiden pääasiallisena tarkoituksena on tutkimus- ja kehitystoimintaan kannustaminen. Näiden lisäksi jotkin valtiot ovat tehneet monikansallisten yritysten kanssa räätälöityjä sopimuksia, joiden jälkeen yritysten verotuksen taso jää viimeistään jo naurettavan alhaiseksi. Usein tällaiset sopimukset on pyritty lisäksi pitämään salassa muilta valtioilta.

Verokilpailun hyviä puolia ei voi kiistää, sillä luohan se katon sille, että valtioiden verotus ei nouse liiallisen korkeaksi. Myös yritysten verotukselliset esteet ovat vähentyneet ja tehokkuus parantuneet. Haitallinen verokilpailu on kuitenkin puhuttanut jo useamman vuosikymmenen, sillä sen on huomattu aiheuttavan mittavia ongelmia veropohjaan. Haitalliseksi verokilpailuksi katsotaan sellainen toiminta, jolla on ulkoisvaikutuksia toisten valtioiden veropohjiin. Haitallista verokilpailua käydään epäreilusti, eikä kaikkia käytettyjä keinoja välttämättä edes haluta muiden valtioiden tietoon. Dokumentointi ja tiedonvaihto muiden veroviranomaisten kanssa on heikkoa. Veropohjan rapautumisella tarkoitetaan käytännössä veropohjan vääristymistä. Verokilpailun siis kohdistuessa ai-neettomaan tarkoittaa se sitä, että verotuksen kaiken muun ympärillä on kiristytävä, jolloin veropohjan painopistealueet eivät enää ole tasapainossa. Monikansallisten suurten yritysten minimoidessa veromenonsa tehokkaalla verosuunnittelulla joutuvat maksumiehen paikalle ne, joilla ei ole varaa yhtä tehokkaihin toimenpiteisiin. Lisäksi valtioiden verotulojen pienentyessä sen tarjoamat hyvinvointipalvelut kärsivät.

Euroopan unionin sisämarkkinat ovat luoneet otollisen pelikentän edellä luonnehditun toiminnan harjoittamiseksi. Euroopan sisämarkkinoiden ensisijaisena tavoitteena on kestävän kasvun ja investointien edistäminen sekä oikeudenmukaiset ja yhdyntyneemmät markkinat. Lisäksi yrityksillä on sijoittautumisvapaus, eli oikeus päättää siitä, missä jäsenvaltiossa ne haluavat toimintaansa harjoittaa. Yhteiset sisämarkkinat ovat kuitenkin mahdollistaneet voittojen siirron alhaisemman verotuksen maihin, sillä monikansalliset yritykset ovat tehokkaan verosuunnittelun avulla pystyneet hyödyntämään niin EU-direktiivejä, 28 jäsenmaan erilaisia verosäännöksiä kuin valtioiden välisiä verosopimuksiakin hyväkseen niin, että yhtiöiden verotettava tulo on jäänyt minimaalisen pieneksi. Tämä on johtanut nurinkuriseen ongelmaan, sillä kun ennen on voitu puhua kaksinkertaisen verotuksen vaarasta on sen rinnalle nyt noussut huoli kaksinkertaisesta nollaverotuksesta.

EU-direktiivien tavoitteena on ollut asettaa monikansalliset yritykset samaan asemaan kuin sellaiset yritykset, jotka toimivat vain yhden jäsenvaltion alueella. Sisämarkkinoilla toimiville yrityksille on siis haluttu luoda yhtä tehokkaat puitteet liiketoiminnan harjoittamiseen. Pelkästään yhden jäsenvaltion alueella toimivat yritykset toimivat kuitenkin myös vain yhden verolainsäädännön alla. Sisämarkkinoilla toimiviin yrityksiin voi parhaillaan kohdistua 28 jäsenvaltion erilaiset verokäytännöt. Tehokkaan verosuunnittelun avulla monikansalliset yritykset pystyvät nauttimaan sisämarkkinoiden tuomista etuuksista ja samalla hyötymään eri jäsenvaltioiden erilaisesta lainsäädännöstä. Tämä on

antanut monikansallisille yrityksille epäreilua kilpailuetua, sillä usein pienemmillä yrityksillä ei ole varaa verosuunnitteluun, vaan ne usein taistelevat kaksinkertaisen verotuksen kanssa.

Verosopimuksilla pyritään ratkaisuun, jossa samaa tuloa ei verotettaisi kahta kertaa. Kaksinkertaista verotusta ei voi missään olosuhteissa pitää tavoiteltavana, ja EU-direktiivit ja verosopimukset ovatkin tärkeä osa tämän estämiseksi. Kuitenkaan näiden säännöksiä ei missään olosuhteissa ole ollut tarkoitus johtaa tilanteeseen, jossa samaa tuloa ei veroteta kertaakaan missään jäsenvaltiossa. Veropohjan rapautuminen on hälyttävä ongelma ja haitalliseen verokilpailuun on suhtauduttava sen vaatimalla vakavuudella.

OECD ja G20-maat lanseerasivat vuonna 2013 käyntiin hankkeen, jonka tarkoituksena on estää veropohjan rapautuminen ja voittojen siirto. BEPS-hankkeen 15-kohtaisen toimintasuunnitelman tavoitteena on turvata valtioille verotuloja ja antaa valtioille toimintapuitteet selvittää, missä verotukseen oikeuttava tulo oikeasti luodaan. Tämän tutkielman kannalta relevanteimmat toimenpide on *Action 6*. Toimenpiteen avulla pyritään puuttamaan verosopimusten väärinkäytön ehkäisemiseen ja näin estää voittojen keinotekoinen siirtäminen valtioista toiseen. Lisäksi toimien 5, 8 – 10 ja 13 avulla on puututtu haitalliseen verokilpailuun, päivitetty siirtohinnoittelun markkinaehtoperiaatteen soveltamista koskevaa ohjeistusta sekä tarkennettu tähän liittyvää dokumentointivaatimuksia.

Kyseisten toimien avulla on parannettu veroviranomaisten välistä yhteistyötä ja kehitetty malleja verosopimusten väärinkäyttötilanteisiin. Lisäksi BEPS-hankkeen myötä siirtohinnoitteluun liittyviä ohjeita on parannettu ja niissä onkin keskitytty markkinaehtoisen hinnan soveltamiseen liittyviin tilanteisiin. Aineettoman omaisuuden osalta tämä on ollut erittäin tärkeää, sillä vanhoissa ohjeissa tämän määrittämiseen ei saatu riittävän tarkkaa ohjeistusta, joka on johtanut aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelun siten, että sillä on ollut rapauttavia vaikutuksia valtioiden veropohjiin.

Uudistetussa ohjeissa onkin keskitytty tarkemmin siihen, missä aineettomien osalta siihen liittyvä arvo luodaan. Liikkeelle lähdetään aineettoman arvon määrittämisestä yrityksille, eli onko yrityksellä käytössään niin sanottu tavallinen aineeton omaisuus vai *hard-to-value – intangible*. Tavalliselle aineettomalle omaisuudelle löytyy vertailukelpoinen kohde markkinoilta, kun taas vaikeasti määriteltävä omaisuus vaatii jo vaikeamman lähestymistavan. Tämän luokittelun avulla pyritään helpottamaan oikean siirtohinnoittelumenetelmän valintaa, arvonmääritysprosessia sekä markkinaehtoisten olosuhteiden määrittämistä.

Aineettoman omaisuuden ongelmallisuus on siis tunnistettu ja BEPS-hankkeen myötä on pyritty taklaamaan juuri tämän kautta tehtyjä keinotekoisia järjestelyjä. BEPS-hankkeen implementointi valtioiden lainsäädäntöön on puolestaan katsottu vaativan toimia EU-tasolla. On todettu, että globalisoituneessa ympäristössä jäsenmaiden on yhä vaikeampaa taistella tehokkaasti yksipuolisilla toimin aggressiivisia verosuunnittelukäytäntöjä

vastaan, minkä vuoksi on katsottu tarpeelliseksi uudenlaisen kehyksen luominen yritysten voittojen verottamiseksi oikeudenmukaisella ja tehokkaalla tavalla.

Näin ollen yritysverotuksen harmonisointi on katsottu välttämättömäksi, jotta pystytään vastaamaan haitallisen verokilpailun luomiin ongelmiin. Harmonisoinnin tavoitteena on tähdätä reilumpaan ja tehokkaampaan verotukseen ja pyrkiä estämään yrityksiä veron välttämisaikkeitä. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole viedä jäsenvaltioiden oikeutta päättää veropolitiikasta itsenäisesti vaan ohjata valtioita noudattamaan samoja pelisääntöjä. On katsottu, että haitalliselle verokilpailulle ei saada loppua ennen kuin yhtiöverotukselle saadaan luotua jonkinlainen minimitaso. EU:n oikeus luoda jäsenmaitaan velvoittavia säännöksiä helpottaa BEPS-hankkeen integroimista EU-alueella, mutta toisaalta on haastavaa löytää kaikkia jäsenvaltioita tyydyttäviä keinoja.

Haitallisen verokilpailuun puuttuminen vaatii siis yhteistyötä kaikkien tahojen kesken ja valtiot on tärkeää saada sitoutettua noudattamaan samoja suuntaviivoja ja ohjeita. Lisäksi on tärkeää, että OECD ja G20-maat saavat sitoutettua hankkeeseen myös näiden sopimuksien ulkopuolisia valtioita, jotta haitalliset toimet eivät siirtyisi sopimuksien ulkopuolisiin valtioihin, jolloin veropohjan rapautuminen jatkuisi. Tämä tuokin tulevaisuudessa varmasti lisähaasteita. OECD:n ja EU:n on seurattava tarkoin jäsenmaidensa toimia hankkeen implementoinnin kannalta ja varmistuttava siitä, että vaaditut toimet saadaan osaksi valtioiden lainsäädäntöä. Tämän jälkeen on kiinnitettävä huomio siihen, että valtiot myös velvoittavat alueellaan toimivia yrityksiä toimimaan lainsäädännön mukaisesti.

BEPS-hanke, haitallinen verokilpailu ja monikansallisten yritysten verosuunnittelu ovat tällä hetkellä yksi suurimmista vero-oikeudellisista puheenaiheista, mikä luo otolliset puitteet aiheen tutkimiseen myös tulevaisuudessa. Näkökulmia on lukuisia, aiheeksi voi ottaa niin BEPS-hankkeen implementoinnin jäsenvaltioissa, implementoinnin onnistumisen arvioinnin kuin myös vertailevan lähestymistavan. Haitallisen verokilpailun torjumisen kannalta on tärkeää tutkia muutoksien vaikutuksia jäsenvaltioiden lainsäädäntöön ja pystyä mittaamaan, onko niillä päästy tavoitteeseen eli pystytty estämään veropohjan rapautumista. Taistelu haitallista verokilpailua vastaan on alkanut, mutta prosessin vieminen maaliin tulee viemään vielä useita vuosia.

LÄHTEET

Kirjallisuus

- Andersson, Edward: *EU:n komission viimeaikaiset yritysverotuksen yhtenäistämisyrittämykset*. Verotus 4/2009, s. 344 – 354.
- Anonyymi, 2009: *Patent-related tax benefit for Dutch corporations*. Managing Intellectual Property, London, 6/2009.
- Berg, Chris – Davidson, Sinclair: “*Stop this greed*” *The tax avoidance Political Campaign in the OECD and Australia*. Econ Journal Watch 14(1), tammikuu 2017: 77 – 102.
- Dischinger, Matthias – Riedel, Nadine: *Corporate Taxes and the Location of Intangible Assets Within Multinational Firms*. Munich Discussion Paper No. 2008-15.
- Dzialo, Joanna: *Tax Competition of Tax Coordination? What Is Better For The European Union?* Comparative Economic Research, Volume 18, Number 2, 2015.
- Eroglu, Erdal: *Fight against tax competition in the EU and the Effects of Tax Policies Implemented in the EU During the 2008 Global Financial Crisis on Tax Competition*. Business and Economics Research Journal. Bursa Vol. 6, Iss. 2. 2015: 39 – 58.
- Haarman, Pirkko-Liisa: *Immateriaalioikeus*, 5. uudistettu painos, Alma Talent Oy, e-julkaisu
- Helminen, Marjaana 2012: *EU-vero-oikeus: välitön verotus*, Alma Talent Oy, 2. Uudistettu painos.
- Jaakkola yms. 2012: *Siirtohinnoittelu käytännössä*. Riika Jaakkola, Sanna Laaksonen, Timo Nikula, Mikko Palmu, Vesa Paronen, Eric Sandelin, Suvi Vasenius. Edita Publishing Oy, Bookwell Oy, Porvoo 2012.
- Jahnsen, Karl – Pomerleau, Kyle 2017: *Corporate Income Tax Rates around the World*. Fiscal Fact No. 559 9/2017. <<https://files.taxfoundation.org/20170907092820/Tax-Foundation-FF559.pdf>>, haettu 25.5.2018
- Keinonen, Markku: *Kansainvälinen yhteisöverokilpailu jatkuu – kansallinen verostrategia ja veropohjan puolustaminen*. Verotus 4/2013, s. 401 – 417.
- Knuutinen, Reijo: *Hyvät pahat verot*, Docendo Oy, Jyväskylä 2017.
- Knuutinen, Reijo: *Aineeton omaisuus, liiketoiminnan uudelleenjärjestelyt ja verotus: poliittisia tarkastelukulmia*. Verotus 1/2016, s. 5 – 20.
- Kärkelä, Susanna: *EU:n valtiotukisääntöjen soveltaminen verotuksiin*. Referee-artikkeli toukokuu 2012. Julkaistu Edilexissä 6.6.2012. Julkaistu aiemmin teoksessa Acta Legis Turkuensia 1/2012.

- Mickhalak, Jefferey – Taferer, Anja: *EU Policy Announcement on Avoidance of Double Taxation and Harmful Tax Competition*. Journal of International Taxation. Boston Vol. 23, Iss. 3. 3/2012, s. 12 – 15.
- Mugarura, Norman: “*Can harmonization antidote tax avoidance and other financial crimes globally?*”: <https://www-emeraldinsight-com.ezproxy.utu.fi/doi/full/10.1108/JFC-06-2016-0045>>, haettu 12.6.2018
- Myrsky, Matti (2013a): *Suomen Veropolitiikka*, Alma Talent Oy, 2013.
- Myrsky Matti (2013b): Kansainvälisen verokilpailun kysymyksiä. Defensor Legis 3/2013.
- Pankakoski, Kristiina: *Aineettomia koskevat OECD:n päivitettyt siirtohinnoittelusuositukset*, Verotus 2/2016, s. 186 – 198.
- Raunio, Merja – Karjalainen, Jukka: *Siirtohinnoittelu*, Alma Talent Oy 2018, 2., uudistettu painos.
- Sajari Helsingin Sanomat 2016:
<<http://www.hs.fi/talous/art-2000002918748.html>>, haettu 30.10.2017
- Valkonen, Laura 2006: ”*Verokannustimet innovaatiopolitiikan välineenä – katsaus verokannustimien käyttöön OECD-maissa*”, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, No. 1046.
- Vanhala, Anne – Viitala, Tomi: *Valtiontuki yritysverotuksessa*, Verotus 4/2009, s. 420 – 435.
- Van Robbroeck, Nikolaas: *The Belgian Corporate Tax Reform 2018 – 2020: What’s in It For Groups Doing Business in Belgium*. International Tax Journal; Riverwoods Vol. 44m Iss. 2, 3/4/2018: s. 33 – 42.
- Viitala, Tomi: *Tutkimus-, kehitys ja innovaatio toiminnan verokannustimet*. Lakimies 7-8/2013, s. 1319 – 1336.
- Weckström, Jouni: *Veron kiertämisen tunnistaminen osa 3 – EU-oikeus*. Verotus 2/2016, s. 175 – 185.

Virallislähteet

- COM(97) 495 lopullinen. Towards tax co-ordination in the European Union – a package to tackle harmful tax competition.
- COM(2015) 302 lopullinen. *A Fair and Efficient Corporate Tax System in the European Union: 5 Key Areas for Action*.
- COM(2016) 683 lopullinen: Ehdotus Neuvoston direktiivi yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta (CCCTB).

COM(2016) 685 lopullinen: Ehdotus Neuvoston direktiivi yhteisestä yhteisöveropohjasta (CCTB).

98/c 384/03: Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta yritysten välittömän verotukseen.

Toimielinten välinen asia: 2016:0337. Toukokuu 2017. Periaatekeskustelu.

HE 107/2006: Hallituksen esitys Eduskunnalle tuloverotuksen siirtohinnoittelua koskevaksi lainsäädännöksi.

Euroopan komissio: Sisämarkkinat.

< https://ec.europa.eu/commission/priorities/internal-market_fi>, haettu 15.9.2018.

Euroopan komission lehdistötiedote, 28. tammikuuta 2016, Brysseli: “*Oikeudenmukainen verotus – Komissio esittää uusia toimenpiteitä, joilla torjutaan yhtiöveronkiertämistä*”, <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-159_fi.htm>, haettu 20.8.2018.

Euroopan neuvosto: *Yhteinen yhdistetty yhteisöveropohja*. <<http://www.consilium.europa.eu/fi/policies/ccctb/>>, haettu 20.8.2018.

OECD 21/06/2018.

<<http://www.oecd.org/ctp/oecd-releases-new-guidance-on-the-application-of-the-approach-to-hard-to-value-intangibles-and-the-transactional-profit-split-method-under-beps-actions-8-10.htm>>, haettu 24.8.3028

OECD 2013: OECD 30 June 2013: *Revised discussion draft on transfer pricing aspects of intangibles*

<<https://www.oecd.org/tax/revised-discussion-draft-intangibles.pdf>>, haettu 20.8.2018

OECD (2017), *OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2017*, OECD Publishing, Paris. <<http://dx.doi.org/10.1787/tpg-2017-en>>

OECD (2015), *Countering Harmful Tax Practices More Effectively, Taking into Account Transparency and Substance, Action 5–2015 Final Report*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. <<http://dx.doi.org/10.1787/9789264241190-en>>

OECD (2015), *Preventing the Granting of Treaty Benefits in Inappropriate Circumstances, Action 6 – 2015 Final Report*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. <<http://dx.doi.org/10.1787/9789264241695-en>>

OECD (2015), *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation, Action 8 – 10 2015 Final Reports*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. <<http://dx.doi.org/10.1787/9789264241244-en>>

OECD (2015), *Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting, Action 13 – 2015 Final Report*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, OECD Publishing, Paris. <<http://dx.doi.org/10.1787/9789264241480-en>>

OECD: About BEPS 2018

<<http://www.oecd.org/tax/beps/beps-about.htm>>, haettu 19.08.2018

OECD: BEPS Action Plan 2018

<<http://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions.htm>>, haettu 19.08.2018

OECD: Harmful Tax Competition – An Emerging Global Issue. 1998

<https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/harmful-tax-competition_9789264162945-en#page34>, haettu 20.5.2018

Valtiovarainministeriö 2017: *BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti*. Valtiovarainministeriön julkaisu – 26/2017.

Internetlähteet

Euroopan Unioni: Verotus

<https://europa.eu/european-union/topics/taxation_fi>, haettu 24.5.2018.

Euroopan Unionin Neuvosto 2018: Yhteinen yhdistetty yhteisöveropohja.

<<http://www.consilium.europa.eu/fi/policies/ccctb/>>, haettu 20.8.2018.

Valtiovarainministeriö 2017: ”BEPS-toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten arviointiraportti”, Valtiovarainministeriön julkaisu – 26/2017 <<https://vm.fi/documents/10623/4120314/BEPS-toimenpiteiden+taloudellisten+vaikutusten+arviointiraportti/c045f3f5-deae-4815-89e4-4d09e020cea0?version=1.0>>, haettu 20.8.2018

Verohallinto: Aineettoman omaisuuden siirtohinnoittelu, <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/siirtohinnoittelu/aineettoman_omaisuuden_siirtohinnoittel/>, haettu 20.5.2018.

Verohallinto 2016: Yhteisön saaman osingon verovapauden rajoittaminen

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48589/yhteison_saa-man_osingon_verovapauden_ra/>, haettu 20.5.2018.